ΠΑΝΔΩΡΑ.

15 ΜΑΙΟΥ 1854. ΤΟΜΟΣ Ε'. ΦΥΛΛ. 100.

Ο ΦΥΛΑΞ ΠΑΡΑΚΑΤΑΘΗΚΗΣ.

(*Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ*).

—o—

Εἰς τὸν νομὸν τῆς Σάρθης, οὐχὶ μακρὰν τῆς πρωτευούσης αὐτοῦ Ἀλανσόνης, κεῖται πολίχνη, Σαιμπατέρνη καλουμένη, πλησίον δὲ αὐτῆς μεγάλη τις ἀγροικία. Οἱ ἀγροὶ οὗτοι, οἵτινες, διὰ τὴν σπανίαν αὐτῶν καλλιέργειαν ὁμοιάζουσιν ἀγροκήπιον πρότυπον, ἀνῆκον πρό τινων ἐτῶν εἴς τινα πλούσιον, Λουαζὲλ ὀνομαζόμενον, τὸν ὁποῖον ὅμως ἐφοβοῦντο εἰς ἄκρον οἱ ἐντόπιοι. Μετασχὼν, ἐνῷ ἦτο δεκαπενταετὴς, τῆς πρώτης ἐπαναστάσεως τῆς Βανδέας, διέφυγε τὰς συμφορὰς εἰς ἃς ὑπέπεσεν ἡ μερίς του, καὶ ἐλθὼν κατῴκησεν εἰς Σάρθην ὅπου ἀπέκτησεν ἀξιόλογα κτήματα.

Ἂν καὶ ἦτο ἑξηκονταετὴς ὁ κύριος τῶν κτημάτων τούτων, διετήρει ὅλον τὸν ζῆλόν του εἰς τὸ ν' αὐξήσῃ αὐτά. Ἐκδικούμενος ἀκαθέκτως καὶ τὴν ἐλαχίστην προσβολὴν τῶν δικαιωμάτων του, ἐφαίνετο αὐστηρότατος θιασώτης τῆς δικαιοσύνης· διὸ καὶ τὸν ἐμίσουν καὶ τὸν ἐφοβοῦντο.

Ἡ αὐγὴ ἤρχιζε νὰ φωτίζῃ τὰ δώματα τῶν οἰκιῶν τῆς ἐξοχῆς, ἐνῷ ἐντὸς αὐτῶν διήρκει εἰσέτι σκότος· κανεὶς κρότος δὲν ἠκούετο· καὶ αὐτοὶ δὲ οἱ δύο φύλακες σκύλοι ἐκοιμῶντο, τὴν κεφαλὴν ἔχοντες ἐπὶ τῆς ἄκρας τοῦ πίθου ὅστις ἐχρησίμευεν εἰς αὐτοὺς ἀντὶ φωλεᾶς. Μόλις ἐφαίνοντο οἱ τοῖχοι τοῦ κήπου σκεπασμένοι μὲ κλήματα, ὅτε ἠκούσθη κρότος εἰς τὴν περὶ αὐτοὺς μεγάλην δενδροστοιχίαν.

Δύο γυναῖκες προέβαινον βραδυπατοῦσαι, συνοδευόμεναι καὶ ἀπὸ νέον βαδίζοντα μὲ κεφαλὴν χαμηλωμένην ὡς ἂν ἠσθάνετο βαθεῖαν θλῖψιν· ἡ δὲ πρεσβυτέρα, κρατοῦσα τὴν χεῖρα τῆς νεωτέρας, τεθλιμμένης ὅσῳ καὶ ὁ σύντροφος αὐτῶν, ἠγωνίζετο νὰ τὴν παρηγορήσῃ.

— Ἔλα, Ῥοζίνα, θάρρος! ἔλεγε μὲ τόνον εὐμενῆ· δὲν πρόκειται, χάρις τῷ Θεῷ, περὶ χωρισμοῦ παντοτεινοῦ· ὁ Μιχαὴλ θὰ ἐπιστρέψῃ.

Ἡ νέα ἔσεισε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἐψιθύρισεν·

— Ἠξεύρεις τί εἶπεν ὁ θεῖός μου.

— Ναί, εἶπεν ὑπολαβὼν ὁ Μιχαὴλ, ἐνόσῳ ὁ Κ. Λουαζὲλ μ' ἐνόμιζεν υἱὸν τοῦ καλοῦ ἐκείνου ἀνθρώπου ὁ ἁποῖος μὲ υἱοθέτησε καὶ μὲ ἀνέθρεψε μετὰ τὴν καταστροφὴν τῆς οἰκογενείας μου, μὲ μετεχειρίζετο

καλά· ἀφοῦ ὅμως τὸν ἐφανέρωσα, κατὰ τὴν συμβουλήν σας καὶ ἐπ' ἐλπίδι νὰ ἐλκύσω ἔτι μᾶλλον τὴν συμπάθειάν του, τὸ ἀληθές μου ὄνομα, μ' ἐμίσησε. Προσπαθῶν πάντοτε νὰ μ' εὕρῃ σφάλλοντα, ἐφαίνετο ἀναζητῶν εὐκαιρίαν διὰ νὰ μὲ ἀποβάλῃ· ἡ δὲ ἀνακάλυψις τοῦ ἔρωτός μου τὸν ἐχρησίμευσεν ὡς ἀφορμή.

— Εἰπὲ ὡς αἰτία, Μιχαήλ, εἶπε περίλυπος ἡ πρεσβυτέρα. Ἀλλοίμονον! Ὁ ἀδελφός μου ἔχει τὴν ἀσθένειαν τὴν ὁποίαν γεννᾷ ὁ πλοῦτος· καταφρονεῖ τοὺς πτωχούς! Ἀλλὰ τί σὲ μέλει ἀφοῦ δὲν ἔχῃς νὰ λαμβάνῃς πλέον διαταγὰς ἀπὸ αὐτόν; Ἰδού τὸ στάδιον τοῦ κόσμου ἀνοίγεται ἐμπροσθέν σου· τί σ' ἐμποδίζει νὰ προχωρήσῃς ὡς τόσοι ἄλλοι; Δὲν σ' ἔδωκεν ὁ Θεὸς νοῦν καὶ ὑγείαν; Σκοπὸς μόνον σὲ λείπει, καὶ αὐτὸν κυνήγησε, φίλε μου· ἡ ἀληθινὴ ἀγάπη δὲν ἀποδεικνύεται διὰ τῆς λύπης, ἀλλὰ δι' ἀνενδότων προσπαθειῶν· ἐργάσου μὲ καρτερίαν, καὶ ἡ κόρη μου θὰ σὲ περιμείνῃ.

— Μὲ τὸ ὑπόσχεσαι, Κυρία Δαρσού; ἠρώτησε σταθεὶς ὁ Μιχαήλ.

— Σὲ τὸ ὑπόσχομαι, ἐπανέλαβεν ἡ γραῖα μὲ φωνὴν συμπαθείας. Λόγοι τοὺς ὁποίους γνωρίζεις καὶ ἐκτιμᾷς καὶ ὁ ἴδιος, δὲν συγχωροῦν νὰ γείνῃ σήμερον ὁ γάμος. Χρεωστῶ εἰς τὸν ἀδελφόν μου τὴν ἀνατροφὴν τῆς Ῥοζίνας, καὶ ὅλον τὸν ἄνετον βίον τὸν ὁποῖον διάγομεν ἀπὸ δέκα ἐτῶν· πρέπει ἄρα νὰ ὑποτασσώμεθα εἰς τὰς θελήσεις του. Πλὴν τούτου, δὲν εἶναι οὔτε φρόνιμος ἐπὶ τοῦ παρόντος ὁ γάμος αὐτός. Ἡ Ῥοζίνα δὲν ἔχει κατάστασιν, σὺ δὲ εἶσαι χωρὶς θέσιν· πρέπει πρὸ πάντων νὰ ἐξασφαλίσετε τὸ μέλλον σας. Ὕπαγε, φίλε μου, εἰς Ἀλανσόνιν, προσπάθησε νὰ ἐλκύσῃς τὴν ἐμπιστοσύνην τοῦ καλοῦ ἐργοστασιάρχου εἰς τὸν ὁποῖον ἀπευθύνεσαι, καὶ ἐλπίζω ὅτι δὲν θ' ἀργοπορήσῃς ν' ἀποκατασταθῇς εἰς τρόπον ὥστε νὰ σὲ ἀναθέσω τὸ τέκνον μου.

Ὁ δὲ Μιχαήλ, οὗτινος οἱ ὀφθαλμοὶ ἐβράχησαν ἀπὸ δάκρυα, ἔσφιγξεν εὐγνωμόνως τὰς χεῖρας τῆς Κ. Δαρσού. Ὅτε δὲ ἔφθασαν εἰς τὴν ἄκραν τῆς δενδροστοιχίας, ἡ γραῖα, ἀναγκαλισθεῖσα τὸν νέον·

— Ἂς χωρισθῶμεν, εἶπε μὲ φωνὴν τεταραγμένην, ἐδῶ· δὲν ἔχομεν πλέον τί νὰ εἰπῶμεν, καὶ εἶναι μάταιον νὰ παρατείνωμεν τὴν λύπην μας. Τὸ ἄλογόν σου εἶν' ἕτοιμον· ἀνεχώρησε, φίλε μου, καὶ μὴ μᾶς λησμονῇς.

Καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ ἐψιθύρισε διακεκομμένας τινὰς λέξεις, ἠσπάσθη καὶ τὴν μητέρα καὶ τὴν κόρην, καὶ ἀνεχώρησεν· αἱ δὲ δύο γυναῖκες ἔμειναν ἀκίνητοι εἰς τὴν αὐτὴν θέσιν ἐωσοῦ ἔγειναν ἄφαντος, καὶ μετὰ ταῦτα ἐπέστρεψαν.

Ἡ Κ. Δαρσὺ ἐλυπεῖτο διὰ τὴν ἀναχώρησιν τοῦ Μιχαὴλ ὅσον καὶ ἡ Ῥοζίνα. Ἀφότου πρὶ δύο ἐτῶν ὁ νέος ἐτακτοποίει τὰ κατάστιχα καὶ συνέτατε τὴν ἀνταπόκρισιν τοῦ Κ. Λουαζέλ, αὐτὸς ἐπείσθη περὶ τῶν προτερημάτων του καὶ ἐθεώρησεν αὐτὸν κατάλληλον διὰ νὰ τῷ ἐμπιστευθῇ τὴν θυγατέρα της. Ὅθεν ἴδε μ' εὐχαρίστησιν ἀνταγαπωμένους τοὺς νέους, καὶ ἤλπισεν ὅτι ὁ ἀδελφός της δὲν θ' ἀπαποιηθῇ τὴν συγκατάθεσίν του· ἀλλ' ἠπατήθη. Ὅτε ὁ Κ. Λουαζὲλ ἔμαθεν ὅτι ὁ νέος ἀνῆκεν εἰς τινα τῶν εὐγενῶν οἰκογενειῶν τῆς Βανδέας αἵτινες κατεστράφησαν ἄλλοτε, ἀντὶ νὰ αἰσθανθῇ πλειοτέραν συμπάθειαν πρὸς αὐτόν, τὸν ἐμίσησε, καὶ ὅτε μάλιστα ἐπληροφορήθη καὶ περὶ τῶν αἰξιώσεών σου, τὸν εἰδοποίησε νὰ ζητήσῃ ἄλλοῦ θέσιν. Ἀνωφελῆ ὑπῆρξαν καὶ τὰ δάκρυα τῆς Ῥοζίνης καὶ ἡ μεσολάβησις τῆς Κ. Δαρσού· ὁ Κ. Λουαζὲλ διεδήλωσεν ὅτι ἡ ἀνεψιά του δὲν θὰ νυμφευθῇ ποτὲ, μὲ τὴν συγκατάθεσίν του, ἄνθρωπον ἄπορον· ὅτι ἐπεθύμει γαμβρὸν ὅστις ν' αὐξήσῃ τὴν σημαντικότητα τῆς οἰκογενείας του, καὶ ὅτι ἦτο εἰς τὴν ἐξουσίαν τῶν δύο γυναικῶν νὰ ἐκλέξωσι μεταξὺ αὐτοῦ καὶ τοῦ νέου.

Ἴδομεν πρὸ μικροῦ ὁποία ὑπῆρξεν ἡ ἐκλογὴ αὕτη. Χωρὶς νὰ μεταβάλῃ σκοπὸν ἡ Κ. Δαρσὺ ὡς πρὸς τὸν γάμον τὸν ὁποῖον ἐνέκρινε πάντοτε, ἐνόμισεν ἀναγκαῖον νὰ τὸν ἀναβάλῃ. Χάρις δὲ εἰς τὰς συστάσεις της, ὁ Μιχαὴλ εὗρε θέσιν παρά τινι τῶν πλουσιωτέρων βιομηχάνων τοῦ νομοῦ.

Ὅτ' ἔφθασε πλησίον τῆς γωνίας τοῦ κήπου εἰς ἣν ἦτο ἡ μικρὰ πύλη δι' ἧς ἔμελλε νὰ ἐξέλθῃ, ἐβράδυνε τὸ βῆμά του, καὶ ἔστρεψεν ὀπισθέν του τοὺς ὀφθαλμούς. Ἴδε δὲ δύο σκιὰς ἀναχωρούσας διὰ τῶν δένδρων, καὶ παρηκολούθει αὐτὰς διὰ τοῦ βλέμματος ἐωσοῦ ἔγειναν ἄφαντοι. Πότε ἄρα θὰ ἔβλεπεν ἐκείνην, τὴν ὁποίαν ἐθεώρει ἤδη τότε μέτοχον τοῦ μέλλοντός του! Ἰσοθάνθη ἐκλείπουσαν τὴν καρδίαν του, καὶ ἐστάθη ἀκίνητος, ὡς ἂν κατεβλήθη ἀπὸ κεραυνόν.

Συγχρόνως δὲ ἤκουσεν ἐλαφρὸν κρότον κλαδίων συντριβομένων ἐκεῖ πλησίον· ἀλλὰ, βυθισμένος εἰς σκέψεις, δὲν ἐξέτασε τί ἦτο. Ἐν τοσούτῳ κεφαλή τις ψαρόμαλλος, ἀνυψωθεῖσα μεταξὺ τῶν κλημάτων τὰ ὁποῖα ἐπρασίνιζον τὸν τοῖχον, ἐστράφη πανταχόθεν, καὶ περιειργάζετο μὴ ἤτά τις εἰς τὸν κῆπον· ἀλλὰ δὲν ἴδε τὸν Μιχαὴλ διότι ἐκρύπτετο ἀπὸ δένδρα. Βεβαιωθεῖσα ἡ κεφαλὴ ἀπὸ τὴν ἀκινησίαν καὶ τὴν σιωπὴν ὅτι δὲν ἦτο κανείς, ἀνυψώθη ἔτι μᾶλλον, καὶ τότε ἐφάνη ἡ προτομὴ ἀνθρώπου πενιχρῶς ἐνδεδυμένου, ἀπὸ τὸν ὦμον τοῦ ὁποίου ἐκρέματο παλαιὸς σάκκος. Ἡ φυσιογνωμία τοῦ ἀνθρώπου ἐκείνου ἦτο ἀξία οἴκτου διά τε τὰ παθήματα καὶ τῆς ἡλικίας καὶ τῆς πενίας. Τὸ ἐξωτερικόν του ἦτο εὐτελές, τὰ κινήματα ἀβέβαια, καὶ τὸ πρόσωπόν του ἀνήσυχον. Ἀφοῦ δὲ ἴδεν, ἀπὸ τὸ ἄλλο μέρος τοῦ τοίχου, τὰς σχισμὰς εἰς τὰς ὁποίας πατήσας ἀνέβη πολλάκις, ἐκάθησεν ἐπὶ τοῦ τοίχου, καὶ ἐζήτει διὰ τοῦ ποδὸς μέρος ὅπου νὰ στηρίξῃ αὐτόν. Τότε ὁ Μιχαὴλ, ἀναπνεύσας, διευθύνθη πρὸς τὴν μικρὰν πύλην.

Ἡ ἀπροσδόκητος ἐμφάνισις τοῦ νέου κατετρόμαξε τὸν νυκτερινὸν ἐκεῖνον ξένον. Ἔκυψε λοιπὸν ἀμέσως τὸ σῶμα, ἔβαλε τὸν δεξιὸν πόδα εἰς τὴν πρώτην σχισμὴν τὴν ὁποίαν ἴδε, καὶ ἔσυρε μετὰ ταχύτητος καὶ τὸν ἀριστερὸν διὰ νὰ ζητήσῃ καὶ δευτέραν ἄλλην. Δυστυχῶς ὅμως ὀλίσθησε καὶ ἔπεσε μεταξὺ τῶν ἀπείρων ἀκανθῶν καὶ κνιδῶν, αἵτινες ἐφύοντο ὑπὸ τὸν τοῖχον.

Ἀκούσας κρότον σώματος πεσόντος ὁ Μιχαὴλ

ἀνύψωσε τὴν κεφαλήν· ἀλλὰ τὸ φῶς ἦτο εἰσέτι ἀμυδρὸν, καὶ δὲν ἐδυνήθη νὰ διακρίνῃ τὰ συντετριμμένα κλαδία καὶ κλήματα. Χωρὶς λοιπὸν νὰ ἐξετάσῃ πόθεν προῆλθεν ὁ κρότος ἐπραγώρησεν εἰς τὴν μικρὰν πύλην, ἤνοιξεν αὐτὴν, καὶ ἐξῆλθεν.

Ἐνῷ δὲ ἐπλησίαζεν εἰς τὸ μέρος ὅπου ἦτο ὁ ἵππος του, φωναὶ γυναικεῖαι ἔφθασαν εἰς τὰς ἀκοάς του. Ἐστάθη, ἠκροάσθη μὲ προσοχὴν, καὶ ἴδεν ὅτι ἐξήρχοντο ἀπὸ τὸ μέσον τοῦ ὑψηλοῦ χόρτου ὅστις ἐφύετο εἰς τὴν βάσιν τοῦ τοίχου. Ἔδραμε λοιπὸν ἐκεῖ, καὶ πρὶν φθάσῃ ἴδε μακρόθεν σῶμα κινούμενον καὶ στενάζον. Τότε ἐπετάχυνε τὸ βῆμα, καὶ μετ' ὀλίγον εὑρέθη ἐνώπιον τοῦ τραυματίου.

— Ὁ Φραγκίσκος! ἀνέκραξεν ἔκθαμβος ὁ Μιχαήλ.

— Ἀ! σῶσέ με, Κ. Μιχαὴλ, ἐτραύλισεν ἐκεῖνος, συνταραττόμενος μεταξὺ τῶν θάμνων· ἐσκοτώθηκα, ἀπέθανα.

— Δὲν εἶναι τόσον μεγάλη ἡ πληγή σου, εἶπεν ὁ νέος· μὴ φοβῆσαι· θὰ ἔτσουξες ἀρκετὰ, καὶ διὰ τοῦτο ἐξόπνησες ζαλισμένος.

— Ὄχι, ὄχι, ἀπεκρίθη ὁ Φραγκίσκος στενάζων, ἔχεις λάθος, καλέ μου Κ. Μιχαήλ· δὲν εἶναι αὐτό, μὰ τὴν πίστιν μου! Δὲν βλέπεις τὸ αἷμά μου;

— Αἷμα! ἀνέκραξεν ὁ Μιχαήλ· τί ἔπαθες λοιπόν;

Βί καὶ πάσχων ὁ Φραγκίσκος, δὲν ἐδίστασε ν' ἀποκριθῇ καταλλήλως εἰς τὴν ἐρώτησιν ταύτην. Καὶ διπλασιάσας τοὺς στεναγμούς του διηγήθη ἱστορίαν ἀσυνάρτητον, ἐπικυρώσασαν ἔτι μᾶλλον τὰς περὶ μέθης ὑποψίας τοῦ Μιχαήλ. Τὸν ἐπρότρεψε τότε νὰ σηκωθῇ, ἀλλ' ὅπου καὶ ἂν ἠγωνίσθη δὲν τὸ κατώρθωσεν. Ἰδὼν ὁ Μιχαὴλ, ὅτι τρώντι δὲν ἐδύνατο νὰ περιπατήσῃ, ὑπῆγε καὶ ἔφερε τὸν ἵππον του, καὶ καθήσας τὸν τραυματίαν ἐπ' αὐτοῦ ἠθέλησε νὰ τὸν μεταφέρῃ εἰς τὴν ἐξοχὴν τοῦ Κ. Λουαζὲλ ὡς εἰς τὴν πλησιεστέραν· ἀλλ' ὁ Φραγκίσκος δὲν ἐνέδωκε κατ' οὐδένα λόγον, ζητήσας νὰ μεταβῇ εἰς τὴν καλύβην του κειμένην πλησίον τοῦ χωρίου.

Ὅτε ἔφθασαν ἐκεῖ, σηκώσας αὐτὸν ὁ Μιχαὴλ, τὸν ἀπέθεσεν εἰς τὸ στρῶμά του. Μετὰ δὲ ταῦτα, θελήσας νὰ ὑπάγῃ εἰς ἀναζήτησιν ἰατροῦ, ἐμποδίσθη ἀπὸ τὸν τραυματίαν.

— Μὴ μὲ ἀφήσῃς, εἶπεν οὗτος μὲ φωνὴν ἱκετευτικὴν· λυπήσου με εἰς τὸ ὄνομα τοῦ Θεοῦ! . . . Ἂν μὲ ἀφήσῃς μόνον εἶμαι χαμένος!

— Καὶ ὅμως εἶναι ἀνάγκη νὰ φέρωμεν τὸν ἰατρὸν, εἶπεν ὁ Μιχαήλ.

— Ὄχι, ἐπανέλαβεν ὁ ἐπαίτης, δὲν θέλω! πρὸς τὸ παρὸν ἔχω ἀνάγκην νὰ πίω. Εἰς τὰ κόκκαλα τῆς μάνας σου, ἀγαπητέ μου Κ. Μιχαήλ, μὴ φεύγῃς χωρὶς νὰ μὲ δώσῃς νὰ πίω.

Δύο εἴδη ποτοῦ εὑρίσκοντο εἰς τὴν καλύβην, νερὸν καὶ ῥακίον· καὶ ὁ μὲν Φραγκίσκος ἤθελε ῥακίον λέγων ὅτι ἦτο ἄπταιστον ἰατρικὸν διὰ τὰς πληγάς, καὶ φέρων εἰς μαρτυρίαν τοὺς ἰατροὺς αὐτοὺς οἵτινες διορίζουσι νὰ γίνωνται διὰ οἰνοπνεύματος ἐντρίψεις· ἀλλ' ὁ Μιχαὴλ, μὴ καταπειισθεὶς, ἔδωκε πρὸς αὐτὸν νερόν. Ἐν τοσούτῳ ἐφάνη εἰς τὴν θύραν ὁ Κ. Λουαζέλ.

Ἔχων τὴν συνήθειαν νὰ ἐξυπνᾷ πρῶτος πρὸ τῶν ἄλλων διὰ νὰ ἐπισκέπτεται τοὺς ἀγρούς του, παρετήρησε τὸν ἵππον τοῦ Μιχαὴλ εἰς τὴν θύραν τοῦ φραγκίσκου, καὶ ἦλθε νὰ μάθῃ τί ἐζήτει ἐκεῖ εἰς τοιαύτην ὥραν.

Ἰδὼν δὲ αὐτὸν ὁ τραυματίας ἄφηκε φωνὴν τρόμου καὶ ἠθέλησε νὰ σηκωθῇ· ἀλλὰ δὲν εἶχε δυνάμεις. Ὁ Κ. Λουαζὲλ ἠρώτησε τί συνέβη, καὶ ὁ Μιχαὴλ ἀπεκρίθη πῶς εὗρε τὸν ἐπαίτην πλησίον τοῦ τοίχου τοῦ κήπου.

— Καὶ τί ἐζήτεις ἐκεῖ; ἠρώτησεν ὁ Λουαζὲλ προσηλώσας τοὺς ὀφθαλμοὺς ἐπὶ τοῦ φραγκίσκου.

Οὗτος δὲ ἀνασηκώσας μετὰ μόχθου τὴν δεξιὰν, ἀπέδειξε τὸν πῖλόν του, καὶ εἶπε·

— Συμπάθειον, Κ. δήμαρχε· ἤμην ἐκεῖ χωρὶς νὰ θέλω, καὶ ὡς ἀπόδειξιν ἔχετε ὅτι δὲν ἠμποροῦσα νὰ σηκωθῶ οὔτε νὰ πατήσω τὰ ποδάριά μου.

— Πῶς λοιπὸν ἔπεσες;

— Ἀλλοίμονον! Χριστέ μου! Ἀπεκρίθη ὁ ἐπαίτης, καθὼς πίπτομεν πάντοτε, Κ. δήμαρχε, ἀπὸ ἀνεπιτηδειότητα ἢ κατὰ τύχην.

— Τὸν κῦρα ὑποκάτω ἀπὸ τὸν παλαιὸν τοῖχον, πλησίον εἰς πέτραν ἡ ὁποία εἶναι ὡς στύλος, εἶπεν ὑπολαβὼν ὁ Μιχαήλ.

Ὁ Λουαζὲλ ἀνεσήκωσε μετὰ ζωηρότητος τὴν κεφαλήν.

— Ἦτον λοιπὸν ἀπὸ τὸ μέρος τοῦ μεγάλου σκασίματος τοῦ τοίχου;

— Ἐκεῖ ὅπου εἶναι τὸ χάλασμα τὸ ὁποῖον θὰ διορθώσετε.

Ὁ Κ. Λουαζὲλ ἐκτύπησε τὸ ἔδαφος μὲ τὴν ῥάβδον του καὶ ἀνέκραξε·

— Νὰ σκάσω ἂν ὁ ἐλεεινὸς αὐτὸς δὲν ἔπεσε θέλων νὰ ἀναβῇ τὸν τοῖχον.

— Δὲν εἶναι ἀληθινόν! ἀνεφώνησεν ὁ Φραγκίσκος μὲ τοιαύτην σπουδὴν ὥστ' ἐπεκυρώθησαν αἱ ὑποψίαι τοῦ δημάρχου.

— Ἀνεχώρεις ἢ ἐπήγαινες εἰς τὸν κῆπον; ἠρώτησεν οὗτος ἀπειλητικῶς.

— Ὄχι, ὄχι, ὑπετραύλιζεν ὁ Φραγκίσκος· τί ἤθελα εἰς τὸν κῆπόν σας; τί ἔχω νὰ κάμω μὲ τὰ βερύκοκκά σας;

— Λοιπὸν ἠξεύρεις ὅτι ἔχει βερύκοκκα; εἶπεν ὁ Κ. Λουαζέλ.

— Δηλαδή . . . ἐννοεῖται ὅτι θὰ ἔχῃ . . . ἀπεκρίθη ὁ Φραγκίσκος ταραχθεὶς· ὅλος ὁ κόσμος ἠξεύρει ὅτι οἱ ἄρχοντες ἀγαποῦν τὰ καλὰ ὀπωρικά.

— Καὶ τὰ εὑρίσκουν ἐκεῖ ὅπου πωλεῖς σὺ τὰ ἐδικά μου; Ἤ; λοιπὸν σὺ μὲ τὰ κλέπτεις πρὸ δεκαπέντε ἡμερῶν.

— Μὴ λέγετε τοιαῦτα πράγματα, ἀνεφώνησεν ὁ Φραγκίσκος, προσπαθῶν νὰ φανῇ αὐθάδης διὰ νὰ μὴ φανερωθῇ ἡ ταραχή του· δὲν εἶναι δίκαιον νὰ κατακρίνετε τοὺς πτωχοὺς ὅταν δὲν ἔχετε ἀποδείξεις. . .

— Θὰ εὕρω, ἀνέκραξεν ὁ Λουαζὲλ, ἀνακαλύψας τὸν σάκκον τὸν ὁποῖον ὁ Φραγκίσκος εἶχε μὲν βάλει ὑποκάτω του, οὗτινος ὅμως ἐφαίνετο μία ἄκρα.

Καὶ ὁρμήσας ἥρπασε τὸ σχοινίον τοῦ σάκκου· ἀλλ' ὁ Φραγκίσκος κρατῶν αὐτὸν καὶ μὲ τὰς δύο χεῖρας·

— Μὴν τὸν ἐγγίζετε, ἀνέκραξε, δὲν ἔχετε τὸ δικαίωμα... Κανεὶς δὲν ἠμπορεῖ νὰ ἐξετάσῃ τὸν σάκκον μου χωρὶς τὴν ἄδειάν μου... Ὁ δήμαρχος μὲ κακοποιεῖ... Θὰ δώσῃ λόγον εἰς τὸ δικαστήριον, ἂν δὲν ἠμπορέσω νὰ ἐργασθῶ...

— Καλά, καλά, εἶπεν ὁ Κ. Λουαζέλ· ἀλλ' ἐν τοσούτῳ θὰ μάθω τί ἔχεις ἐδῶ μέσα.

Καὶ ἐνῷ ἔσυρε τὸν σάκκον ἠνοίχθη, καὶ ἐκυλίσθησαν εἰς τὸ ἔδαφος τὰ ὡραιότερα ὀπωρικὰ τοῦ κήπου του.

Ἡ ἀπόδειξις ἦτο τοιαύτη ὥστε ὁ Φραγκίσκος δὲν ἐδύνατο πλέον νὰ ἀρνηθῇ ὅθεν, μεταβαλὼν σύστημα, ἤρχισε νὰ ἐπικαλῆται τὸ ἔλεος τοῦ δημάρχου. Ἀλλὰ τὸ βέβαιον τῆς κλοπῆς τὴν ὁποίαν ἕως τότε ὑπωπτεύετο μόνον τὸν ἐξηγρίωσεν εἰς τοιοῦτον βαθμόν, ὥστε ἠθέλησε νὰ κτυπήσῃ μὲ τὴν ῥάβδον του τὸν τραυματίαν· ὁ Μιχαὴλ ὅμως ἐστάθη ἐμπροσθεν αὐτοῦ καὶ ἤνοιξε τοὺς βραχίονάς του.

— Ἄφες με! ἔκραζεν ὁ Λουαζέλ· θὰ τὸν σκοτώσω τὸν λῃστήν. Ἀ! διὰ τί νὰ μὴν εὑρεθῶ ἐκεῖ μὲ τὸ τουφέκι μου ὅταν ἀνέβῃ τὸν τοῖχον! θὰ τὸν ἐσκότωνα ὡς σκύλον.

— Ἔλεος! καλέ μου δήμαρχε, ἔλεγεν ὁ ἐ παίτης· ὁ Θεὸς μ' ἐτιμώρησεν ἀρκετά! Θέλετε λοιπὸν νὰ σκοτώσετε ἕνα χριστιανὸν δι' ὀλίγα κακὰ ὀπωρικά!

— Κακὰ ὀπωρικά! ἐπανέλαβεν ὁ Κ. Λουαζέλ προσβληθεὶς τὴν φιλοτιμίαν· κακὰ ὀπωρικά, τὰ ὡραιότερά μου βερύκοκκα! ῥοδάκινα τὰ ὁποῖα πωλοῦνται δύο φράγκα τὰ δώδεκα εἰς Ἀλανσόνην! Θὰ σὲ κάμω νὰ σαπίσῃς εἰς τὴν φυλακήν, κακοῦργε!

Ὁ τραυματίας δὲν ἀπεκρίθη. Εἴτ' ἐξ αἰτίας τοῦ τραύματός του εἴτε διότι ἐταράχθη ἀνακαλυφθείσης τῆς κλοπῆς του, τὸ αἷμα ἔρρεε ποταμηδὸν ἀπὸ τὸ στόμα του. Ὁ Μιχαὴλ εἶπε τότε πρὸς τὸν Κ. Λουαζέλ ὅτι ἦτο ἀνάγκη νὰ φέρωσιν ἰατρόν.

— Ἰατρόν! ἀνέκραξεν οὗτος ἐμμανῶς· δὲν λέγεις τὸν εἰρηνοδίκην καὶ τὴν χωροφυλακήν; ἄς ἔλθουν ἀμέσως.

Καὶ δραμὼν πρὸς τὴν θύραν ἐκάλεσε νέαν τινά, καὶ τὸν διέταξε νὰ ἀναβῇ τὸν ἵππον τοῦ Μιχαὴλ, καὶ νὰ ὑπάγῃ νὰ φέρῃ ἀμέσως τὸν εἰρηνοδίκην.

Καὶ ὁ μὲν Μιχαὴλ ἠθέλησε νὰ τὸν ἐμποδίσῃ· ἀλλ' ὁ δήμαρχος δὲν τὸν ἤκουσε.

— Δὲν ἔχει ἔλεος, ἔλεγε παραφερόμενος, διὰ τοιοῦτον ληστήν· ἡ ἀτιμωρησία ἐνθαρρύνει τοὺς κακούργους. Δὲν σὲ μέλει βέβαια διὰ τὰ κτήματα τῶν ἄλλων ἐπειδὴ δὲν ἔχεις ἐδικά σου· ἐγὼ ὅμως ἐπιθυμῶ νὰ ἔχῃ καθεὶς ὅ,τι τὸν ἀνήκει. Βεβαιώσου ὅτι αὐτὸς τὸν ὁποῖον ὑπερασπίζεσαι, καὶ τοῦ ὁποίου ἔπρεπε νὰ συντρίψω μὲ τὴν ῥάβδον μου τὴν κεφαλὴν δὲν θὰ σηκωθῇ ἀπ' ἐδῶ παρὰ διὰ νὰ ὑπάγῃ εἰς τὴν κεφαλήν.

Ἐπρόφερε δὲ ταῦτα τόσῳ ἐντόνως ὥστε ὁ νέος θεωρήσας περιττὴν πᾶσαν ἄλλην παράκλησιν, ἐπλησίασε πρὸς τὸν δεινῶς πάσχοντα Φραγκίσκον. Ἡ ἀμηχανία του ἦτο μεγίστη· διότι, ἤθελε μὲν νὰ βοηθήσῃ τὸν ἀσθενῆ, ἀλλ' ἡ κατοικία τοῦ ἰατροῦ ἀπεῖχεν ὀκτὼ στάδια τῆς καλύβης τοῦ τραυματίου, καὶ τὸν ἵππον του εἶχε παραλάβει ὁ ὑπηρέτης τοῦ Κ. Λουαζέλ. Πλὴν τούτου ὁ Φραγκίσκος δὲν ἤθελε νὰ τὸν ἀφήσῃ νὰ μακρυνθῇ. Τὸν παρεκάλεν νὰ ἐκδυσωπήσῃ τὸν δήμαρχον, ἀποδίδων τὴν κλοπὴν εἰς τὴν ἄκραν ἐνδειαν, τὸ γῆρας καὶ τὴν ἐγκατάλειψίν του, καὶ ἀνακαλῶν εἰς τὴν μνήμην τοῦ δημάρχου ἀρχαίας περιστάσεις. Ἔλεγεν ὅτι καὶ οἱ δύο ἦσαν γεννημένοι εἰς Βανδέαν, ὅτι ἐγνώρισε πολλοὺς φίλους τοῦ Κ. Λουαζὲλ τῶν ὁποίων ἀνέφερε τὰ ὀνόματα, καὶ ἐζήτει χάριν αὐτῶν συγχώρησιν. Ἀλλ' ἐκεῖνος, οὐτινος ἠγωνίζετο νὰ μαλάξῃ τὴν καρδίαν, δὲν ἦτο πλέον ἐκεῖ· ἀνυπάμονος νὰ ἐκδικηθῇ, μετέβη εἰς προϋπάντησιν τοῦ εἰρηνοδίκου, μεθ' οὗ ἐπέστρεψεν ὅσον οὔπω.

Ὁ Κ. Λεφεβὺρ ἐξήσκει πρὸ τριάκοντα ἐτῶν εἰς τὴν περιφέρειαν ἐκείνην τὰ σπουδαῖα καὶ δυσχερῆ ἔργα τοῦ εἰρηνοδίκου. Ἡ πέτρα, ἥτις σκληρύνει τὰς καρδίας τῶν πολλῶν, κατέστησεν ἐξ ἐναντίας τὴν ἰδικήν του μαλακωτέραν. Ἐφήρμοζε τὸν νόμον ὅπως ὁ ἀληθὴς χειρουργὸς ἐφαρμόζει τὴν θεραπείαν, μὲ περίσκεψιν δηλαδὴ καὶ μὲ ἠπιότητα, θεωρῶν τὸν ἔνοχον ὡς δυστυχῆ, καὶ ποτὲ ὡς ἐχθρόν. Καὶ ὅμως ὅτε ἴδεν αὐτὸν ὁ Φραγκίσκος παρακολουθούμενον καὶ ἀπὸ τὸν γραφέα του ἀφῆκε γοερὸν στεναγμόν.

— Θεέ μου! ἀνέκραξε θὰ μὲ στείλουν λοιπὸν εἰς τὸ δικαστήριον!

— Μὴν ταράττεσαι, καλέ μου ἄνθρωπε, εἶπεν ὁ εἰρηνοδίκης, ἰδὼν ἀμέσως πόσον δεινὴ ἦτο ἡ κατάστασις τοῦ τραυματίου· δὲν θέλομεν ν' αὐξήσωμεν τὰ παθήματά σου.

— Ἀ! Κ. Λεφεβὺρ, ἐπανέλαβεν ὁ Φραγκίσκος, ἐτελείωσε πλέον! αἰσθάνομαι ὅτι δὲν μὲ μένουν παρὰ δύο μόνον ἡμέραι· λυποῦμαι μόνον διὰ τὴν Λικατερίναν· ἂν μὲ στείλουν εἰς τὸ δικαστήριον θ' ἀποθάνῃ ἡ ἀθλία.

Ὁ δὲ εἰρηνοδίκης, στραφεὶς πρὸς τὸν Κ. Λουαζέλ,

— Εἶναι βέβαια, εἶπε μὲ χαμηλὴν φωνὴν, ὅτι ἡ Λικατερίνα εἶναι ἀξιόλογος νέα.

— Δηλαδὴ, θέλετε νὰ λάβω συμπάθειαν δι' ἕνα ἐλεεινόν, διότι ἡ κόρη του δὲν τον ὁμοιάζει, ἐπανέλαβε μὲ πικρίαν ὁ δήμαρχος.

— Δὲν εἶπα αὐτό, κύριε, ἀπεκρίθη μὲ πραότητα ὁ εἰρηνοδίκης· ἔκαμα μόνον τὴν παρατήρησιν ἐπ' ἐλπίδι ὅτι ἦτον δυνατὸν νὰ σκεφθῆτε καλήτερον.

— Ἐσκέφθην ὅσον ἔπρεπεν! ἀνέκραξεν ὁ Κ. Λουαζέλ· μὲ ἔκλεψαν, συνέλαβα τὸν κλέπτην, καὶ θὰ τὸν στείλω εἰς τὸ κακουργοδικεῖον. Καθεὶς ἂς ἀπολαμβάνῃ κατὰ τὰ ἔργα του.

— Συμπάθειον, εἶπεν ὁ γέρων ὑπομειδιάσας· τὸ εὐαγγέλιον παραγγέλλει νὰ ἀποδίδωμεν καλὸν ἀντὶ κακοῦ.

— Εὐαγγέλιον ἔχω, κύριε, τὸν ποινικὸν κώδηκα, ἀπεκρίθη ἀποτόμως ὁ δήμαρχος· ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς μ' ἔκλεψε· θέλω λοιπὸν νὰ φυλακισθῇ. Εἶναι δικαίωμά μου, καὶ, ἂν θέλετε, καὶ χρέος καὶ τῶν δύο μας.

Ἐπρόφερε δὲ τὰς τελευταίας ταύτας λέξεις ἐντόνως, ὡς ἂν ἤθελε νὰ ἀναμνήσῃ εἰς τὸν εἰρηνοδίκην τὰ καθήκοντά του. Οὗτος δὲ ὑπομειδιάσας,

— Τὸ ἠξεύρω, κύριε, εἶπε μὲ ἱλαρότητα καὶ μὲ θλῖψιν· ἀλλ' ἠξεύρω ἐπίσης ὅτι ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐπιμένει μὲ πολλὴν αὐστηρότητα εἰς τὸ δικαίωμά του, γίνεται πολλάκις σκληρός, καὶ ὅτι ἡ ἐκπλήρωσις τοῦ χρέους, ὅταν δὲν ὁδηγῆται καὶ ἀπὸ τὴν καρδίαν, ἐπιφέρει τόσας πληγὰς ὅσας καὶ θεραπεύει. Ἀλλ' ἔστω· μὲ ἐμπνύσατε νὰ ἀνακρίνω τὸν ταλαίπωρον αὐτὸν, καὶ ἐπειδὴ ἐπιμένετε, θὰ τὸ κάμω, φθάνει μόνον νὰ μὴ μᾶς ἐμποδίσῃ ἡ πληγή του.

— Ἀφοῦ πρὸ ὀλίγου δὲν τὸν ἐμπόδιζε νὰ μὲ παρακαλῇ, εἶπεν ὁ δήμαρχος, δὲν θὰ τὸν ἐμποδίσῃ καὶ τώρα ν' ἀποκριθῇ.

Ὁ Κ. Λεφεβὺρ ἐπροσκάλεσε τὸν γραφέα του νὰ καθήσῃ παρά τινα τράπεζαν, καὶ ἤρχισε νὰ ἐξετάζῃ τὸν τραυματίαν.

Οὗτος ὡμολόγησεν ὅλην τὴν ἀλήθειαν, ἀλλὰ διακιολογούμενος, καὶ παρακαλῶν, καὶ μετανοῶν. Διηγήθη ὁλόκληρον τὸν βίον του, τοὺς πειρασμοὺς τῆς ἐνδείας καὶ τὴν ἐπιρροὴν τῶν κακῶν ἕξεων, προσθεὶς ὅτι οἱ γονεῖς του δὲν ἔδωκαν πρὸς αὐτὸν εἰμὴ μόνην τὴν ὕπαρξιν. Μείνας ἄνευ θρησκευτικῆς καὶ ἠθικῆς ἐπιστασίας, μὴ βλέπων σκοπὸν ἐνώπιόν του, ἀφέθη εἰς τὸ κῦμα τῆς τύχης ἀπηλλαγμένος, οὗτος εἰπεῖν, πάσης εὐθύνης, γινόμενος ποτὲ μὲν καλὸς ποτὲ δὲ κακὸς, κατὰ τὰς ἐντυπώσεις τῆς ὥρας, καὶ διερχόμενος ἀλληλοδιαδόχως διὰ τῆς διαφθορᾶς ἢ τῆς τιμιότητος χωρὶς νὰ τὰς ἐννοῇ.

Ὁ Κ. Λεφεβὺρ ἀγαπῶν νὰ σπουδάζῃ τὴν καρδίαν τοῦ ἀνθρώπου, τὸν ἀφῆκε νὰ διηγηθῇ ἐν ἐκτάσει τὰ τοῦ βίου του. Πλὴν δὲ τούτου ἤλπιζεν ὅτι αἱ ἐξηγήσεις τοῦ γέροντος θὰ ἐξευμένιζον τὸν κατήγορόν του· ἀλλά, καθὼς συμβαίνει εἰς ὅλους τοὺς ἐμπαθεῖς ἀνθρώπους, ὁ Λουαζὲλ ἐθεώρησε τὰς ἐξομολογήσεις τοῦ ἐπαίτου ὡς νέους λόγους ἐπιβαρυντικοὺς τοῦ ἐγκλήματός του· ὅθεν ἀπῄτησε νὰ συνταχθῇ τὸ ταχύτερον τὸ πρωτόκολλον τῆς ἀνακρίσεως, τὸ ὁποῖον ὑπέγραψε μετὰ μεγίστης προθυμίας, ἢ μᾶλλον μετὰ χαρᾶς. Ἐπειδὴ δὲ ὁ Μιχαὴλ ἦτο παρὼν, ὁ Κ. Λουαζὲλ τὸν ἐπροσκάλεσε νὰ ὑπογράψῃ ὡς μάρτυς.

Ἐνῷ δὲ οὗτος ἔκυψε διὰ νὰ βάλῃ τὴν ὑπογραφήν του, ὁ Κ. Λουαζὲλ εἶπε πρὸς αὐτόν·

— Σημείωσαι καθαρὰ τὸ ἀληθινόν σου ὄνομα· Μιχαὴλ Βιλλιέ.

Ὁ τραυματίας, ὅστις ἐκινεῖτο τεταραγμένος εἰς τὴν κλίνην του, σταθεὶς ἀμέσως ἀκίνητος ἠρώτησε·

— Βιλλιέ! Δὲν ὀνομάζεσαι λοιπὸν Λουρμάν;

— Τὸ ἐπίθετον τοῦτο εἶναι ἐκείνου ὅστις μὲ ἀνέθρεψεν, ἀπεκρίθη ὁ Μιχαὴλ, καὶ μὲ τὸ δίδουν οἱ ἄλλοι κατὰ συνήθειαν· τὸ τοῦ πατρός μου ὅμως ἦτον Βιλλιέ.

— Ἐρρίκος Βιλλιέ;

— Μάλιστα.

— Δὲ Λουρὸν Βεκονναί;

— Τίς σὲ τὸ εἶπεν;

— Ἠγωνίσθη εἰς τὴν Βανδέαν;

— Ὑπὸ τὸν Κ. Λεσκύρ.

— Αὐτὸς εἶναι! ἀνέκραξεν ὁ Φραγκίσκος ἀναστηκωθείς. Πρέπει νὰ τὸν ἰδῶ ἀμέσως.

— Καὶ δὲν ἠξεύρεις ὅτι εἶμαι ὀρφανὸς, εἶπεν ὁ Μιχαήλ.

Ὁ τραυματίας ἐκτύπησε τὸ μέτωπόν του εἰπών·

— Πλὴν εἶσαι ὁ υἱὸς καὶ κληρονόμος του.

— Ἐννοεῖται.

— Λοιπὸν, σὺ μὲ φθάνεις· ἴσως μάθεις περὶ τίνος πρόκειται.

Καὶ κλίνας πρὸς τὴν ἄκραν τοῦ στρώματός του, εἰσήγαγε σπασμωδῶς εἰς αὐτὸ τὴν χεῖρα, καὶ ἀνέσυρε τεμάχιον πανίου περιέχοντός τι ἄμορφον σῶμα. Ὁ Λ. Λουαζὲλ ἐπλησίασεν ἀνυπομόνως.

— Πρὸ πολλῶν ἐτῶν ἐμπιστεύθησαν τοῦτο εἰς ἐμὲ, εἶπεν ὁ Φραγκίσκος· ἀπὸ τὸν καιρὸν ἀκόμη καθ' ὃν οἱ βασιλικοὶ ἐπέρασαν τὸν Λίγυρον, μετὰ τὰς σφαγὰς τῆς Μάνσης...

— Τί; τί; ἠρώτησεν ὑπολαβὼν ὁ δήμαρχος.

— Ἔφυγα εἰς Βρεταννίαν ὅπου καὶ ὅλοι οἱ ἄλλοι, ἐξηκολούθησεν ὁ τραυματίας, καὶ ἐπερίμενα εὐκαιρίαν πλησίον τοῦ Καρκεφοῦ διὰ νὰ ἐξαναπεράσω τὸν ποταμόν, ὅταν ἔφθασε κἀὶ ἄλλος λῃστής, (*) εἰς τὸ μέρος ὅπου εὑρισκόμην. Εἶχεν ἀπαντήσει τοὺς δραγόνους, καὶ λάβει τρεῖς πληγὰς εἰς τὸ σῶμα· ὅθεν καὶ εὑρίσκετο εἰς τὴν αὐτὴν κατάστασιν εἰς τὴν ὁποίαν εἶμαι τώρα καὶ ἐγώ· ἦτον σχεδὸν ἠμιθανής.

— Καὶ αὐτὸς σ' ἔδωκεν ὅ,τι κρατεῖς; ἠρώτησεν ὁ Κ. Λουαζὲλ, ἐπιθυμῶν ν' ἀποσιωπηθῶσιν ὅλαι αὐταὶ αἱ λεπτομέρειαι;

— Μάλιστα, ἀπεκρίθη ὁ Φραγκίσκος· εἶχε γνωρίσει ἕνα θεῖόν μου, κάτοικον εἰς Κονδέ. Καὶ ὅταν ἴδεν ὅτι ἤγγιζεν ὁ θάνατός του, ἐπροσκάλεσεν ὅλους τοὺς ἀνθρώπους τῆς ἐξοχῆς, καὶ μὲ τὸ ἔδωκεν ἔμπροσθέν των ὁρκίσας με νὰ τὸ ἐγχειρίσω εἰς τὸν Ἐρρίκον Βιλλιέ.

— Καὶ δὲν ἐξεπλήρωσες τὴν παραγγελίαν αὐτήν; ἠρώτησεν ὁ εἰρηνοδίκης.

— Δὲν τὴν ἐξεπλήρωσα διότι, μὲ ὅλας μου τὰς ἐρεύνας, δὲν τὸν εὗρα ποτέ.

— Καὶ τωόντι, εἶπεν ὁ Μιχαὴλ, ὁ πατήρ μου ἀπέθανε τὴν ἰδίαν ἡμέραν τοῦ θανάτου τοῦ Λεσκύρ.

— Καὶ σὲ υἱοθέτησεν ὁ Λουρμάν; ἠρώτησεν ὁ Φραγκίσκος· τώρα ἐννοῶ διὰ τί δὲν σὲ εὗρα ποτέ.

— Ἐκείνου δὲ ὁποῖος σὲ ἔδωκε τὴν παρακαταθήκην αὐτήν, γνωρίζεις τὸ ὄνομα;

— Βέβαια, ὀνομάζεται Φραγκίσκος· ἦτον ὑπηρέτης τοῦ Λιὸν δ' Ἀνζὲ, ὁ ὁποῖος ἐλέγετο Γουλιέλμος.

Ὁ Κ. Λουαζὲλ συνεταράχθη, καὶ ἠλλοιώθη τὴν ὄψιν.

— Τί παραμύθια μᾶς λέγεις; ἀνέκραξεν ὁ δήμαρχος προσπαθήσας νὰ μειδιάσῃ· μ' αὐτὰ θέλεις νὰ μᾶς ἐξιλεώσῃς;

— Δὲν λέγω, Κ, παραμύθια· εἶναι ὅλα ἀληθινά, ὅπως ἀληθινὸς εἶναι καὶ ὁ Θεός.

(*) Τοὺς ἐπαναστάτας τῆς Βανδέας ὠνόμαζον λῃστάς· καὶ αὐτοὶ δὲ παραδέχθησαν τὴν ἐπίκλησιν μὴ θεωροῦντες αὐτὴν ὑβριστικήν.

— Ὅ,τι καὶ ἂν λέγῃ, δὲν εἶναι δύσκολον νὰ εὕρωμεν τὴν ἀλήθειαν, εἶπεν ὁ εἰρηνοδίκης, ὅστις παρετήρησε τὴν ταραχὴν τοῦ δημάρχου. Ἂς ἰδῶμεν ἐν πρώτοις τί περιέχει τὸ πανίον;

— Θεέ μου! ἐπανέλαβεν ὁ Φραγκίσκος, ἀνυψώσας τοὺς ὤμους του μὲ ἦθος καταφρονήσεως, δὲν περιέχει μεγάλα πράγματα.

— Θὰ εἰπῇ λοιπὸν ὅτι τὰ γνωρίζεις; Ἠρώτησεν ὁ εἰρηνοδίκης.

— Ἐννοεῖται ὅτι πρέπει νὰ γνωρίζωμεν τί φυλάττομεν· ὡς χριστιανὸς ὅρκως σᾶς λέγω, Κ. Λεφεβὺρ, ὅτι τὸ πανίον αὐτὸ δὲν περιεῖχε παρὰ μόνον τὸ μετάλλινον τοῦτο πινάκιον μὲ κάτι θεοχάρακτα γράμματα τὰ ὁποῖα δὲν κατώρθωσα ποτὲ μου νὰ διαβάσω.

— Δός με το, δός με το, ἀνέκραξεν ὁ δήμαρχος, τείνας τὴν χεῖρα διὰ νὰ τὸ ἁρπάσῃ.

— Μὴ βιάζεσθε, εἶπεν ὁ εἰρηνοδίκης· ἡ παρακαταθήκη δὲν πρέπει νὰ ἦναι ἀσήμαντος· καὶ θὰ περιέχῃ τι μυστικόν.

— Εἰπέτε καλήτερον, τί γελοῖον, ἐπρόσθεσεν ὁ Λουαζέλ· τί ἀξίζει τοῦτο τὸ τεμάχιον;

— Τώρα θὰ ἰδῶμεν, ἀπεκρίθη ὁ εἰρηνοδίκης πλησιάσας εἰς τὸ παράθυρον· ἰδοὺ γράμματα ἐπάνω εἰς τὸ μέταλλον.

Καὶ ὁ μὲν δήμαρχος ἔγεινε κάτωχρος, ὁ δὲ εἰρηνοδίκης ἀνέγνωσε τὰ ἑξῆς·

α Ὁ ὑποφαινόμενος ὁμολογῶ ὅτι ἔλαβον παρὰ τοῦ Κ. Γουλλιέλμου Λιὸν δ' Ἀρζὲ, τριακόσια λουδοβίκεια χρυσᾶ, ἓν ὡρολόγιον ἀδαμαντοκόλλητον καὶ δύο δακτυλίδια, ἅτινα συγκροτοῦσι παρακαταθήκην ἀνήκουσαν εἰς τὸν Κ. Ἐβρίκον Βιλλιὲ, τὴν ὁποίαν ὑπόσχομαι ν' ἀποδώσω πρὸς αὐτὸν ἢ πρὸς τοὺς κληρονόμους του.

ὁ Ἐγένετο διπλοῦν ἐν Βαράδαις τὴν 3 Ἰανουαρίου 1794. » (*)

— Ἀναγνώσατε καὶ τὴν ὑπογραφὴν, εἶπεν ἀνυπομόνως ὁ Μιχαὴλ πρὸς τὸν εἰρηνοδίκην, ὅστις εἶχε διακόψει ἀμηχανῶν τὴν ἀνάγνωσιν.

— Τὴν ὑπογραφὴν τὴν γνωρίζεις, φέλε μου, ἀπεκρίθη στραφεὶς ὁ Κ. Λεφεβὺρ· εἶναι ἡ τοῦ Κ. Γεωργίου Λουαζέλ.

Καὶ ὁ μὲν νέος ὠχριῶν ὡς κεραυνόπληκτος, ὁ δὲ δήμαρχος ἔκλεισε τοὺς ὀφθαλμοὺς ὡς ἂν κατεπλήχθησαν ἀπὸ ἀστραπήν.

Ἀλλ' ὁ ἐπαίτης, ὅστις εἶχεν ἀκούσει ταῦτα πάντα, ἀνασηκωθείς·

— Ὁ Γεώργιος Λουαζέλ! ἐπανέλαβε μὲ ὀφθαλμοὺς ἀστραπηβολοῦντας ἀπὸ χαρὰν ἐκδικήσεως· εἶναι δυνατόν; . . . Εἶναι λοιπὸν ὁ δήμαρχός μας . . . Ἀλλὰ διὰ τί δὲν ἀπέδωκε τὴν παρακαταθήκην;

— Ἡ ὁμολογία αὕτη εἶναι ψευδής. . . . συκοφαντία! ἐταράλισεν ὁ Λουαζέλ.

— Ἂν ἦναι ψευδὴς, διὰ τί τρέμετε, κύριε; ἀνέκραξεν ὁ Φραγκίσκος, ὅστις, ἐνῷ πρὸ μικροῦ ἐζήτει ἔλεος τώρα ἔγεινεν αὐθάδης. Κἂν ἐψεύσθην, εἶν' εὔκολον νὰ τὸ μάθετε, διότι ὁ ἐνοικιαστὴς τοῦ ὑποστατικοῦ τοῦ Καρκεφοῦ, ὁ ὁποῖος ἦτον παρὼν ὅταν ἔγεινεν ἡ παρακαταθήκη, ζῇ.

Ὁ δήμαρχος συνεταράχθη.

— Καὶ ἂν δὲν σᾶς ἀρκῇ ἡ μαρτυρία του, ἐπρόσθεσεν ὁ Φραγκίσκος, ὑπάρχει καὶ ἄλλη.

— Καὶ ἄλλη! ἐψιθύρισεν ὁ Λουαζὲλ ἔτι πλέον ἔντρομος.

— Ναὶ, τὸ ἀντίγραφον τῆς ὁμολογίας.

— Τί ἐννοεῖς;

— Ἐὰν τὸ ἔδαφος τῆς ἐκκλησίας τῶν Βαραδῶν δὲν ἐχαλάσθη, θὰ εὕρετε τὸ ἀντίγραφον ὑποκάτω τῆς ἑβδόμης πέτρας ἀρχίζοντες ἀπὸ τὸ ἀγγεῖον τοῦ ἁγιάσματος· μὲ τὸ εἶπεν ὁ Γουλλιέλμος ὅταν μ' ἔδωκε τοῦτο τὸ μέταλλον.

Ὁ δήμαρχος ἠσθάνθη λυόμενα τὰ γόνατά του καὶ ἐστηρίχθη εἰς τὸν τοῖχον.

Καὶ μετὰ ταῦτα ἐπεκράτησε σιωπή. Ὁ ἐπαίτης ἔχαιρε βλέπων ἀναπολόγητον τὸν ἄνθρωπον οὗ τινος εἰς μάτην ἐπεκαλεῖτο πρὸ ὀλίγου τὸ ἔλεος. Ὁ Μιχαὴλ ἐνόμιζεν ὅτι ὠνειρεύετο, καὶ ὁ Κ. Λεφεβὺρ παρετήρει. Πρῶτος δὲ οὗτος διέκοψε τὴν σιωπὴν, εἰπὼν μὲ ἄκραν ἀοβαρότητα·

— Ἡ ἀμφιβολία, ἐνώπιον τόσων ἀποδείξεων, εἶναι δύσκολος, καὶ ὁ Κ. Λουαζὲλ θὰ κάμῃ φρόνημα νὰ παύσῃ ἀρνούμενος.

— Θὰ ἰδοῦμεν . . . ἀργότερα . . . ἐψιθύρισεν οὗτος· ἐπὶ τοῦ παρόντος δὲν εἶναι τοῦτο τὸ ζήτημα...

— Μὲ συγχωρεῖτε, κύριε, εἶπεν ὁ εἰρηνοδίκης, ἦλθα..

— Ἤλθετε, Κ. διέκοψεν ὁ Λουαζὲλ, οὐ τινος ἡ ταραχὴ μετεβλήθη εἰς ὀργὴν, ἤλθετε νὰ συλλάβετε ἕνα κλέπτην.

— Δύο κλέπτας! ἀνεφώνησεν ὁ Φραγκίσκος· ὑπάρχουν δύο, Κ. δήμαρχε· ἕνας μικρὸς, ὁ ὁποῖος πέρνει ὀπωρικὰ διὰ νὰ μὴν ἀποθάνῃ τῆς πείνας, καὶ ἕνας μεγάλος ὁ ὁποῖος πέρνει φλωρία διὰ νὰ γίνῃ ἰδιοκτήτης.

Ὁ Κ. Λουαζὲλ ἐταράχθη.

— Ὦ! δὲν σὲ φοβοῦμαι πλέον! ἐξκολουθήσεν ὁ ἐπαίτης, ὅστις, ἀπὸ τὴν χαρὰν τῆς ἐκδικήσεως, ἐλησμόνησε τὰς πληγάς του· μάλιστα, εὐχαριστοῦμαι νὰ ὑπάγω εἰς τὸ δικαστήριον, φθάνει μόνον νὰ ὑπάγωμεν καὶ οἱ δύο. Ἀ! δὲν αἰσθάνεται καμμίαν συμπάθειαν διὰ τοὺς πτωχοὺς ἁμαρτωλοὺς, καὶ ἐν τοσούτῳ κάμνει χειρότερα. Ὁμιλεῖ διὰ ποινικὸν κώδικα διὰ τοὺς ἄλλους, καὶ δὲν τὸν φοβεῖται διὰ τὸν ἑαυτόν του . . . πολλὰ καλά· ἀλλὰ καὶ ὁ Κ. Μιχαὴλ θέλει τὰ δίκαιά του. Μὲ τὰ χρήματα τοῦ πατρός του ἀγοράσθη αὐτὴ ἡ ἐξοχή· ὅλα ὅσα εἶναι ἐδῶ εἰς αὐτὸν ἀνήκουν. Ὁ Κ. δήμαρχός μας δὲν θὰ ἔχῃ τίποτε, καὶ θὰ τὸν βάλουν εἰς τὴν φυλακήν. Ἀ! ἄ! Γράψετε, Κ. Λεφεβὺρ, γράψετε! Δὲν χρειάζεται ἔλεος διὰ τοὺς κλέπτας· πρέπει νὰ δοθῇ παράδειγμα.

(*) Ἐπειδὴ τινες τῶν ἀναγνωστῶν ἐνδέχεται νὰ νομίσωσιν ὅτι αἱ ἐπὶ τῶν κασσιτερίνων πινακίων ὁμολογίαι ἁπλοῦν εἶναι φαντασίας ἀνάπλασμα, παραπέμπομεν αὐτοὺς εἰς τὰ ὑπομνήματα τῆς Κυρίας Le Rochejaquelin περὶ τῶν κατὰ τὴν Βανδέαν πολέμων. Ἐκεῖ θέλουσιν ἰδεῖ ὅτι οὐ μόνον αἱ ὁμολογίαι ἀλλὰ καὶ αἱ ἀποδείξεις τῆς γεννήσεως τῶν τέκνων τῶν ἐξορίστων ἐχαράσσοντο ὁ.' ἤλων ἐπὶ τεμαχίων κασσιτέρου, ἅτινα, βαλλόμενα ἐντὸς κυτίων, ἐθάπτοντο ὁπὸ νὰ εὑρεθῶσι μετὰ ταῦτα.

Τὴν φορὰν ταύτην ὁ Κ. Λουαζὲλ ἔμεινεν ἄλαλος· ἐνώπιον τόσων ἀποδείξεων ἡ ὑπερηφανειά του κατεβλήθη, καὶ ἔπεσεν εἰς θρανίον τὴν κεφαλὴν νεύων πρὸς τὰ κάτω, καὶ κρεμασμένας ἔχων τὰς χεῖρας. Ὁ δὲ Κ. Λεφεβὺρ, ἀποχωρήσας ὀλίγον μετὰ τοῦ Μιχαὴλ, καὶ ὁμιλήσας κατ' ἰδίαν μετ' αὐτοῦ, ἐπανῆλθε μετὰ μικρὸν, καὶ εἶπε μὲ τόνον αὐστηρὸν μὲν ἀλλὰ μεμιγμένον μετὰ θλίψεως·

— Κ. Λουαζὲλ, τώρα βλέπω ὅτι εἶχα δίκαιον ὅταν εἶπα πρὸ ὀλίγου, νὰ ἐνθυμούμεθα τὸ ῥητὸν τοῦτο τοῦ Χριστοῦ· α Ὅ σὺ μισεῖς ἑτέρῳ μὴ ποιήσῃς. » Ἐὰν καὶ ὁ Κ. Μιχαὴλ εἶχε α δι' Εὐαγγέλιον τὸν ποινικὸν κώδικα, » θ' ἀπῄτει μὲ πολλὴν αὐστηρότητα τὰ δικαιώματά του.

— Ἀ! μείνετε ἥσυχος, εἶπεν ὁ νέος ἀποταθεὶς πρὸς τὸν Κ. Λουαζὲλ· δὲν θὰ λυπήσω ποτὲ μου τὴν Κ. Δαρσὺ καὶ τὴν κόρην της.

— Καὶ τοῦτο ἀποδεικνύει, εἶπεν ἐπιτιθεὶς ὁ εἰρηνοδίκης, ὅτι ὑπάρχουν ἄνθρωποι οἱ ὁποῖοι προτιμοῦν νὰ συγχωροῦν τὰ ἁμαρτήματα παρὰ νὰ τιμωροῦν ἀθώους.

— Ἐλπίζω, ἐπανέλαβεν ὁ Μιχαὴλ, ὅτι ἠμποροῦμεν νὰ διορθώσωμεν τὸ πρᾶγμα, χωρὶς νὰ συμβοῦν σκάνδαλα.

— Φθάνει μόνον, εἶπεν ὁ εἰρηνοδίκης, νὰ φανῇ καὶ ὁ Κ. δήμαρχος συμβιβαστικός.

Ὁ Κ. Λουαζὲλ ἀνεσήκωσε τὴν κεφαλὴν, καὶ ἠρώτησε μὲ φωνὴν χαμηλὴν καὶ ταχεῖαν·

— Τί θέλετε;

— Δὲν ἀγνοεῖτε, ἀπεκρίθη ὁ εἰρηνοδίκης, τὸν ἔρωτα τοῦ Κ. Βιλλιὲ πρὸς τὴν ἀνεψιάν σας· ὁ γάμος θὰ συνενώσῃ τὰ συμφέροντα τῶν δύο οἰκογενειῶν, καὶ θὰ καταστήσῃ περιττὴν πᾶσαν σκέψιν περὶ τῶν παρελθόντων.

Ὁ Κ. Λουαζὲλ ἐταλαντεύετο.

— Μὴ λησμονῆτε, ἐπανέλαβεν ὁ εἰρηνοδίκης, ὅτι πρόκειται περὶ τῆς τιμῆς καὶ τῆς καταστάσεώς σας. Αἱ ἀποδείξεις εἶναι ἀναμφισβήτητοι, καὶ βεβαίως θὰ πείσουν τοὺς δικαστὰς ἐὰν ὑπάγετε εἰς τὰ δικαστήρια. Οἰκονομήσατε λοιπὸν τὸ πρᾶγμα συγκατανεύοντες, καὶ οὕτω θὰ καταστήσετε εὐτυχεῖς καὶ τὴν ἀδελφὴν καὶ τὴν ἀνεψιάν σας. Πολλάκις τὰ γενναῖα αἰσθήματα εἶναι καὶ σύμφωνα μὲ τὰ συμφέροντά μας.

Ὁ δὲ Κ. Λουαζὲλ εἴτε ἐντραπεὶς, εἴτε συγκινηθεὶς, δὲν ἀπεκρίθη· ἀλλ' ἐξηγήσας τὴν συγκατάθεσίν του διὰ νεύματος, ἀνεχώρησεν.

Ἡ κατὰ τοῦ Φραγκίσκου ἀνάκρισις διεκόπη, ὁ δὲ Μιχαὴλ Βιλλιὲ ἐνυμφεύθη μετὰ ἕνα μῆνα τὴν Κ. Ῥοζίναν, ἥτις ἔφερε διὰ προῖκα σημαντικόν τι μέρος τῶν εἰσοδημάτων τοῦ κτήματος τοῦ θείου της.

Ὅλοι ἐθαύμασαν τὴν γενναιότητα τοῦ Κ. Λουαζὲλ. καθόσον μάλιστα ὁ Μιχαὴλ, ἀπεσιώπησε τὰ τῆς παρακαταθήκης. Δὲν ἐλησμόνησε δὲ καὶ τὸν Φραγκίσκον, ὅστις, χάρις εἰς τὰς εὐεργεσίας τοῦ Κ. Βιλλιὲ διήνυσε τὸ ἐπίλοιπον στάδιον τοῦ βίου του χωρὶς νὰ ὑποπέσῃ εἰς τοὺς πειρασμοὺς τῆς πενίας.

—⁂—

ΠΕΡΙ ΤΗΣ ΡΕΑΣ.

(Συνέχεια ἴδε φυλλάδ. 99.)

—o—

Ε'. *Ὀπαδοὶ τῆς Ῥέας.* ά.) Ἐν ταῖς εὐρωπαϊκαῖς χώραις. *Κούρητες* ἡ Κουρῆτες. Τὸ ὄνομα *κούρητες* σημαίνει ταὐτὸν τῷ κοῦραι (Στραβ. Γ'. σ. 468). « Ὅθ' οἱ Κουρῆτες ἤτοι διὰ τὸ νέοι καὶ κόροι ὄντες ὑπουργεῖν, ἢ διὰ τὸ κουροτροφεῖν τὸν Δία (λέγεται γὰρ ἀμφοτέρως), ταύτης ἠξιώθησαν τῆς προσηγορίας, οἱονεὶ Σάτυροί τινες ὄντες περὶ τὸν Δία.» Ἐν Κρήτῃ ἐννέα πιθανῶς Κούρητες ἐτέλουν τὴν ἱερὰν θεραπείαν τοῦ Ἰδαίου Διὸς καὶ τῆς Ῥέας, κυκλικῶς ὀρχούμενοι τὴν ἔνοπλον ὄρχησιν, τὴν πρύλιν (Καλλ. ὑμν. εἰς Δία. Σχολ. Πινδ. Πυθ. 2, 127.) ἢ πυῤῥίχην (Στραβ. Γ'. σ. 467. 468), τοῖς ξίφεσι τὰς ἀσπίδας τύπτοντες. Πρὸς καθιέρωσιν δὲ τῆς ἱερατικῆς ταύτης τάξεως ὡς πρωτότυποι αὐτῶν ἐπλάσθησαν μυθικοὶ ἤτοι θεῖοι Κούρητες. Τούτοις ἄρα ἔδωκεν ἡ Ῥέα τὸν θεοπαῖδα πρὸς ἀνατροφὴν καὶ ἀπὸ τοῦ Κρόνου φύλαξιν· αὐτοὶ δ' ἔνοπλοι ἐφύλαττον φύτὸν ἔν τινι ἄντρῳ τῆς Ἴδης, τύπτοντες τὰς ἀσπίδας τοῖς δόρασιν, ἢ τύμπανα κροτοῦντες ἵνα μὴ αἰσθανθῇ ὁ Κρόνος τοῦ κλαυθμυρισμοῦ τοῦ παιδίου (Στραβ. ἀντ. Καλλ. ἀντ. 54). Οὕτως οἱ Κούρητες, ὄντες ἱερεῖς κατ' ἀρχὰς, ὕστερον ὑψώθησαν εἰς τάξιν δαιμόνων καὶ θεῶν, ναοῖς τε τιμηθέντες καὶ ὅρκων ἐφορεύοντες. Ὁ Στράβων (Γ'. σ. 466) ἐκθέμενος δύο κυρίας γνώμας, ὅτι ἤτοι Κούρητες, Κορύβαντες, Κάβειροι, Ἰδαῖοι Δάκτυλοι καὶ Τελχῖνες ἦσαν οἱ αὐτοὶ, ἢ συγγένεις καὶ μόνον κατά τινας περιστάσεις διάφοροι ἔρχεται εἰς τὸ συμπέρασμα, ὅτι ἦσαν ἐνθουσιαστικοί τινες καὶ βακχικοὶ τ. ἔ. τῇ ὀργιαστικῇ φυσιολατρείᾳ ἀνήκοντες· ὡς ἀλλαχοῦ (σ. 496) σημειοῖ, ὅτι οἱ Κούρητες πολλὴν ὁμοιότητα εἶχον πρὸς τοὺς Σατύρους. Ἀλλὰ περὶ πάσης ταύτης τῆς περὶ Κουρήτων καὶ τῶν συγγενῶν αὐτοῖς Κορυβάντων, Καβείρων, Ἰδαίων Δακτύλων καὶ Τελχίνων ἀναγνώσεως ἄξιαι αἱ σελ. 466 — 496 τοῦ Στράβωνος.

Ϛ') *Ὀπαδοὶ τῆς Ἀσιατικῆς Ῥέας.* Ἄτυς ἢ Ἄττυς - ος, (Atys Attys - yos), Ἄττις - εως (Attis - idis) καὶ Ἄττιν - ινος (Attin - inis), καὶ Ἄττης - ητος ἢ Ἄττου, περὶ οὗ Ovid. Fast. 4, 221 κεξ. Serv. Virg. Aen 9, 116. - Διοδ. Γ'. 58—59. Παυσ. Ζ'. 17, 5. 20, 2 καὶ Λουκ. π. θυσ. 7. πολλὰ καὶ διάφορα λέγουσιν. Ἐνταῦθα ἀρκούμεθα τοῖς ἑξῆς. Ὁ Ἄτυς ἐτιμᾶτο ἀπὸ κοινοῦ μετὰ τῆς Κυβέλης ἐν τοῖς ναοῖς αὐτῆς. Ἡ πρὸς τιμὴν αὐτοῦ ἐν ἀρχῇ τοῦ ἔαρος τελουμένη ἑορτὴ, ὁμοία τοῖς ἀλλαχοῦ Ἀδωνίοις διήρκει πολλὰς ἡμέρας, καὶ ἡ μὲν πρώτη ἦν πένθιμος διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἄτυος, ἐν ᾗ πίτυς τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἀνηρτημένον φέρουσα, ἐτέμετο καὶ εἰκομίζετο εἰς τὸν ναὸν τῆς *Κυβέλης*· τὴν δευτέραν ἡμέραν θορυβώδης κερουλεία, καὶ τὴν τρίτην διὰ μανιωδῶν καὶ αἱματηρῶν ὀργίων ἑορτάζετο ἡ ἀνεύρεσις

τοῦ Ἄτυος (Creuzer, σ. 270—278).—Ἀγδίστις, ἥτις ἀπὸ ἐπωνυμίας τῆς Κυβέλης (Στραβ. Γ', 469) μετεπλάσθη εἰς ἴδιον πρόσωπον, περὶ οὗ πολλὰ καὶ διάφορα ἐμυθολογήθησαν (Παυσ. Ζ'. 17, 5. (*) Arnob. adv. g. 9, 5. 4). Κατὰ Παυσανίαν (Α'. 4, 5) καὶ ὄρος τις τῆς Φρυγίας Ἀγδίατις ὠνομάζετο, ἔνθα ἐλέγετο τεθάφθαι ὁ Ἄτυς ἢ Ἄττης. Ὁ Ἄττις ἐπεκλήθη ὕστερον καὶ Πάπας (Διοδ. Γ'. 52.) — *Κορύβαντες.* Κατά τινα παρατήρησιν τοῦ Οὐελκέρου ἡ αὐτὴ λέξις κούρης ἐν τῇ δαρδανικῇ Ἴδῃ ἀπηγγέλλετο *κύρας* καὶ μετὰ F (διγάμμ.) *κύρβας*, ὅθεν *κορύβας*. Οἱ Κορύβαντες λοιπὸν, οἵτινες ἐν Σαμοθράκῃ ἀπὸ τοῦ υἱοῦ τῆς Κυβέλης καὶ τοῦ Ἰασίωνος Κορύβαντος κατήγοντο, καὶ τὴν ὀργιαστικὴν λατρείαν τῆς Μητρὸς τῶν θεῶν καὶ τὴν ἐνόπλιον ὄρχησιν, παρὰ τῆς Ῥέας διδαχθέντες, καὶ εἰς Φρυγίαν μετήνεγκον (Διοδ. Ε' 49.), κατ' ἀκριβῆ θεωρίαν οὐδὲν διέφερον τῶν κρητικῶν Κουρήτων (Στραβ. Γ'. 469. Καλλ. ὑμν. εἰς Δία Μς'. 52). Ἡ συμφωνία αὐτῶν προήρχετο ἐκ τῆς συγχύσεως τῆς Φρυγικῆς καὶ Λυδικῆς μεγάλης Μητρὸς μετὰ τῆς κρητικῆς Ῥέας. Οὐ μόνον δὲ οἱ Κορύβαντες ἀλλὰ καὶ οἱ Ἰδαῖοι Δάκτυλοι, οἵτε ἐν Κρήτῃ καὶ οἱ ἐν Τροιάδι, καὶ οἱ Κάβειροι τῆς Λήμνου καὶ Σαμοθράκης, καὶ οἱ Τελχῖνες τῆς Ῥόδου συγγενεῖς τινες καὶ ὅμοιοι φαίνονται ὄντες, ὡς ἤδη καὶ ἀνωτέρω εἴρηται (Στραβ. Γ'. 472.). Οἱ Κορύβαντες τελοῦντες τὰ τῆς λατρείας των, ἐν ἀγρίαις ὀρχήσεσι, διὰ πατάγου καὶ κλαγγῆς ὅπλων, διὰ κρότου κυμβάλων καὶ τυμπάνων, δι' ἤχου αὐλῶν καὶ σαλπίγγων καὶ ὀξειῶν κραυγῶν εἰς φόβον καὶ τρόμον ἐνέβαλλον τοὺς ἀνθρώπους (10)· διότι μετὰ τῆς λατρείας τῶν σκοτεινῶν χθονίων δυνάμεων, εἰς ἃς ἀνήκει ἡ Κυβέλη, καὶ φρίκη τις ἦν συνδεδεμένη.

Γάλλοι (11)· Οὕτως ὀνομάζονται ἰδίως οἱ ἱερεῖς τῆς ἐν Φρυγίᾳ, Γαλατίᾳ καὶ Ῥώμῃ Κυβέλης καὶ οἱ τῆς συρίας θεᾶς, συγγενεῖς τινες ὄντες καὶ αὐτοὶ τῶν Κουρήτων, Κορυβάντων καὶ τῶν ἄλλων λειτουργῶν τῆς Ῥέας. Καὶ πρῶτον μὲν ἐν *Φρυγίᾳ*. Ἐπειδὴ ὁ πυρὶν τοῦ μύθου τῆς λατρείας τῆς Κυβέλης ἦν ἡ καταφρόνησις καὶ ἐξουδένωσις τῆς σαρκὸς, αἱ ἑορταὶ αὐτῆς συνεδέοντον μετὰ πενθῶν, νηστειῶν, αἱκισμῶν, καὶ δὴ καὶ ἐκτομῆς ἢ εὐνουχισμοῦ (Arnob. adv. gent. v. 16. 17.). Ἀρχόμεναι δ' ἐν ἔαρι περὶ τὴν ἰσημερίαν αἱ ἑορταὶ αὗται ἐτελοῦντο, ὡς ἤδη καὶ ἐν τοῖς περὶ Ἄτυος εἴρηται,, ὧδέ πως. Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ, πενθίμῳ διὰ τὸν θάνατον τοῦ Ἄτυος, ἡ ἱερὰ πίτυς, φέρουσα τὸ ἄγαλμα αὐτοῦ ἐτέμνετο καὶ ἐκομίζετο εἰς τὸν ναὸν τῆς Μητρὸς (σύμβολον τοῦ θανάτου). Τῇ δευτέρᾳ θορυβώδης σαλπισμὸς, διὰ καμπύλης κερατίνης σάλπιγγος. Τῇ δὲ τρίτῃ ἐτελεῖτο τὸ μυστικὸν καὶ ἱερὸν λουτρὸν ἐν τῷ ποταμῷ Γάλλῳ. Ταύτην τὴν ἡμέραν ὁ ὀργιασμὸς ὑπερέβαλλε πᾶν ὅριον, εἰς φανατικὴν λύσσαν καὶ τὰς αἱματηρὰς πράξεις τῆς αὐτοτομίας ἢ αὐτευνουχισμοῦ προβαινόντων τῶν Γάλλων. Ἀντὶ τοῦ συμβολικοῦ φαλλοῦ προεπομπεύετο αὐτὸ τὸ ἀντικείμενον τοῦ συμβόλου (Ἰουλιαν. λογ. 5). Τῆς λατρείας ταύτης, σημαινούσης κατὰ Πλουτ. (π. Ἰσ. κ. Ὀσ.) τὴν κατὰ μὲν τὸν χειμῶνα ὑπνωσιν τῆς Θεότητος, ἢ μᾶλλον τῆς φύσεως, κατὰ δὲ τὸ ἔαρ ἐξύπνησιν, ἐπεμελοῦντο διὰ τοῦτο ἱερεῖς ἐκτετμημένοι (12), οἱ Γάλλοι. Καὶ οἱ τῆς ἐν *Πεσσινοῦντι* τῆς *Γαλατίας* Θεᾶς ἱερεῖς τὸ αὐτὸ ὄνομα ἔφερον. Ἰσαύτως καὶ οἱ τῆς ἐν *Ἱεραπόλει* ἡ (Ἀσσυριακῶς) *Μαβὼγ* συρίας θεᾶς, οἵτινες περὶ τοὺς τριακοσίους ὄντες, λευχειμονοῦντες, πίλους ἐπὶ κεφαλῆς φέροντες, ἔχοντες *ἀρχίγαλλον* διὰ πορφυροῦ ἱματίου καὶ τιάρας διακρινόμενον (Λουκιαν. π. συρ. θ. § 42), ὁμοιοτρόπως ἐλάτρευον τὴν θεάν. Ἐκ Φοινίκης, Ἀραβίας, Βαβυλωνίας καὶ Ἀσσυρίας συνέρρεον τὰ πλήθη εἰς τὸν πλούσιον ἐκεῖνον ναὸν, καὶ ὑπὸ κρότων τυμπάνων καὶ ἤχον αὐλῶν, ἐν μέσῳ ἀγρίων ὀρχήσεων ἐμαστίγουν ἑαυτοὺς αἱματηρῶς οἱ παρόντες, καὶ ἐν τῇ ὑπερβολῇ τῆς ὀργιαστικῆς μανίας ἐνώπιον τοῦ ὄχλου ἐξέτεμνον τὰ γεννητικὰ αὐτῶν μέλη. Καὶ οἱ μὲν προσέφερον τὰς αἱματηρὰς θυσίας, οἱ δὲ τὰς σπονδάς, οἱ δὲ ἑτήρουν τὸ ἱερὸν πῦρ καὶ κατέκαιον λιβανωτόν· αὐτοὶ ἦσαν ἴσως καὶ προφῆται. Ἀλλὰ φαίνεται, ὅτι οὗτοι οἱ ἱεραπολῖται Γάλλοι μᾶλλον τῶν φρυγικῶν παρεξέπεσον εἰς φαυλότητα· διότι ἐκ τούτων ἦσαν οἱ μάλιστα ἐπὶ τῶν αὐτοκρατόρων διαβόητοι, πανταχοῦ περιφερόμενοι, κίναιδοι, οἵτινες ἐπήτουν ὑπὲρ τῆς συρίας θεοῦ (Apulej. metamorph. VIII. p. 182). Καὶ ἐπὶ Αὐγουστίνου ἔτι, ὡς λείψανον τῆς φοινικικῆς λατρείας, περιεφέροντο ἐν ταῖς ἀγυιαῖς τῆς Καρθαγένης ἐπαιτοῦντες (Aug. d. civ. Dei. VII. 26.). Μεταξὺ τῶν συρίων Γάλλων ἀναφέρονται καὶ φανατικαὶ γυναῖκες. — Εὐνουχίζοντο δὲ ἐν μὲν Φρυγίᾳ διά τινων ὀστράκων (testula, Arnob. adv. gent. v. p. 200 testa samia, Plin. H. N. XXV. 12.), ἢ δι' ὀξέως λίθου (acuta silice, Juvenal. 6, 511. Catull. 62, 5.). Ἐν δὲ τῇ Συρίᾳ διὰ τῶν ἱερῶν ξιφῶν, ἅτινα ἰδίως ἐπὶ τούτῳ ἵσταντο ἕτοιμα ἐν τῷ ἱερῷ (Λουκ. π. συρ. θ. 50.). Ἀλλ' ἡ πήρωσις αὕτη ἐγίνετο, ὡς ἐξάγεται ἐκ πασῶν τῶν μαρτυριῶν, ἑκουσίως καὶ ἐν ἱερᾷ μανίᾳ (Λουκιαν. αὐτ. 26,). Τὴν δὲ μανίαν ταύτην furor Acdestius, Arnorb. αὐτ. σ. 210.) ἐκτὸς τῆς ἀμέσου ἐπιῤῥοῆς τῆς θεᾶς ἐκίνει καὶ ἡ ἐκ τῶν ἐν χρήσει ἀσμάτων, τῆς ἐνθουσιαστικῆς μουσικῆς τοῦ τυμπάνου (Ovid. Fast. IV. 342. Νον. Διονυσ. Η'. 29.), τοῦ κυμβάλου καὶ μάλιστα τῆς μεγάλης διπλῆς σάλπιγγος κλήσεις (Διοδ. Γ', 57,).

Κατὰ τὰς μεγάλας ἑορτὰς ἰδίως τῆς Συρίας θεᾶς, ὅτε οἱ Γάλλοι μετ' ἄλλων πολυαρίθμων ἱεροδούλων ἐτέλουν τὴν μυστηριώδη λατρείαν κατὰ παραδόξως θορυβώδη τρόπον, πολλοὺς μόνον ἐπὶ θέαν παραγενομένους εἰς τοσοῦτον κατελάμβανεν ἡ μανία (Λουκιαν. αὐτ. 51). ὥστε διαῤῥηγνύοντες τὰ ἱμάτια καὶ κραυγάζοντες ἔτρεχον εἰς τὸν σωρὸν τῶν ἐνθουσιασμένων, καὶ δραττόμενοι τῶν παρακειμένων ξιφῶν ἐξετέμνοντο (κατ' Ὀβίδιον Fast. IV 221. membra secandi impetus.) (13). Διότι ὁ οὕτως ὑπὸ τῆς θεότητος ἐνθουσιασμένος ἦν ἀναίσθητος πρὸς πάντα πόνον· καὶ δάρασι δὲ διακεντούμενοι καὶ πελέκεσι τιτρωσκόμενοι καὶ μαχαίραις τεμνόμενοι (ὅθεν καὶ Galli sanguinei, Lucan. I. 567.), ὅμως οὐκ ἠσθάνοντο λέγει ὁ Ἰάμβλιχος (περὶ μυστ. Γ'. 4.), ἐπειδὴ πᾶς ζωϊκὸς βίος ἔπαυε, καὶ ἡ αὐτοσυνειδησία ἀπερρόφατο ὑπὸ τοῦ πληρωτικοῦ πνεύματος τῆς θεότητος. Ὁ νέος, ὁ οὕτως ἐκτετμημένος, κρατῶν νῦν τὸ μέλος αὐτοῦ διέτρεχε κατὰ τὴν πόλιν, καὶ εἰς ἥν τινα οἰκίαν ἔῤῥιπτεν αὐτὸ, ἐκ ταύτης ἐλάμβανέν ὡς Γάλλος γυναικείαν στολὴν (Λουκ. 51.). διότι ἤδη νομίζει, ὅτι ἐστὶ γυνὴ, καὶ ζῇ μεταξὺ τῶν γυναικῶν, αἵτινες προσφέρονται αὐτῷ μετ' ἐξιδιασμένης ἀγάπης, ἐν τῇ *Φρυγικῇ λατρείᾳ* κατὰ τὸ πρότυπον τῆς πιστῆς σχέσεως τῆς μεταξὺ Ἄττου καὶ Κυβέλης, ὥστε καὶ συναλλάσσονται τὰ ὀνόματα Γάλλος καὶ Ἄττης (Ἰουλιαν. λογ. 5.). Ὅθεν μυστικῶς ὁ Γάλλος, καὶ Κύβηβος λεγόμενος, ἐξελαμβάνετο ὡς αὐτὴ ἡ θεὰ, ἧς τὸ ὄνομα ἔφερε καὶ πρὸς ἣν ἐξωμοιοῦτο διὰ τῆς ἐκτομῆς (Λουκιαν. 15.). διότι ἡ ἐκτομὴ ἐνομίζετο ὡς τι μέσον τῆς ἀναγωγῆς τῆς ψυχῆς πρὸς τὴν θεότητα (Ἰουλιαν. λογ. 1. σ. 178. κτλ). Ὅθεν καὶ ὡς προφῆται εἶχον τοὺς Γάλλους (Lobeck. Aglaoph. p. 639.), πλήρεις πνεύματος θείου, ὅπερ ἐπεφοίτα μόνον εἰς τοὺς μὴ διὰ τεκνώσεως μεμολυσμένους. — Εἰς τὴν Ἑλλάδα ὀψὲ φαίνεται, ὅτι μετέβη ἡ ὀνομ. Γάλλοι (Lobeck. αὐτ. σ. 666. σημείωσ.).

Ἐν *Ῥώμῃ* ἐν τῷ ναῷ τῆς φρυγίας Μητρὸς (Dea Mater Phrygia) ἐτέλει τὰ τῆς λατρείας σύλλογος Γάλλων (collegium Gallorum), οὗ τὰ μέλη κατ' ἀρχὰς μὲν ἦσαν δύο, ὕστερον δὲ πλείονα, οὐχὶ Ἰταλοὶ, ἀλλὰ Φρύγες (Διονυσ. Ἁλικ. ἀρχ. ῥωμ. Β'. σ. 91.), οἵτινες ἐν ταῖς προσευχαῖς ἐχρῶντο τῇ Ἑλληνικῇ γλώσσῃ (Serv. ad Uirg. georg. II, 394.). εἶχον δὲ καὶ Ἀρχίγαλλον (Archigallus). Οἱ Γάλλοι οὗτοι ὧδέ πως ἐτέλουν τὰς ἑορτὰς τῆς θεᾶς. Τῇ πρώτῃ ἡμέρᾳ (dies sanguinis) ἡ θεὰ περιεφέρετο ἐν ταῖς ὁδοῖς ἢ ἐπὶ ὄνου (Phaedr. III, 24, 4.), ἢ οὕτω παρεσκευασμένη, ὥστε ἐφαίνετο ὀχουμένη ἐφ' ἅρματος ὑπὸ λεόντων συρομένου (Ovid. Fast. IV. 185.). ἡ δευτέρα ἡμέρα ἦν ἡμέρα ἀγαλλιάσεως (Hilaria. Macrob. sat. 1, 21.). Μετὰ δύο ἡμέρας, πρὸς ἀνάμνησιν τῆς εἰς Ῥώμην μεταβάσεως αὐτῆς, ἐγίνετο ἡ Lavatio Matris Deum, ἐν τῷ ποταμῷ Ἀλμῶνι, οἷα ἐγένετο καὶ κατὰ τὴν ἐκ Πεσσινοῦντος ἔλευσιν αὐτῆς (Ovid. Fast. iv. 337.), ὅτε οὐ μόνον ἡ θεὰ. ἀλλὰ καὶ τὸ ἅρμα αὐτῆς καὶ αἱ τῶν ἱερέων μάχαιραι ἐλούοντο (Martial. III, 47, 2.). Μετὰ τὰ θεοκαθάρσια ταῦτα εἵποντο ἑξαήμεροι θεατρικοὶ ἐπὶ τὸ ἑλληνικώτερον ἀγῶνες (ludi Megalenses), καθ' οὓς ἦν συγχωρημένον πᾶσι νὰ ἐνδύωνται καθ' οἱονδήποτε τρόπον καὶ νὰ φέρωσι τὰ παράσημα τῆς πολιτικῆς ἀξίας αὐτῶν (Ovid. Fast. iv. 351. Gell. II, 24.). Ἡ παρὰ Fabrett. inser p. 215 Sacerdos maxima Matris deum, καὶ τὸ παρὰ Διονυσ. Ἁλικ. Β'. 91. λεγόμενον, ὅτι καὶ γυναῖκες ἦσαν ἐν τῷ συλλόγῳ τῶν Γάλλων ὑπομιμνήσκει τῆς ἀσιατικῆς λατρείας, ἔνθα οὐκ ὀλιγώτεροι γυναικεῖοι Γάλλοι ὑπῆρχον (Movers die Phönizier, 6. 679.). — Ἀλλ' ἐν ᾧ κατὰ τοὺς καθαρῶς δημοκρατικοὺς, τοὺς εὐγενεῖς χρόνους τῆς Ῥώμης, δὲν ἠσκεῖτο ἡ λατρεία αὕτη ὑπ' αὐτῶν τῶν Ῥωμαίων, κατὰ τοὺς ἔπειτα χρόνους, παρακμάζοντος τοῦ κράτους, ἐπιδιδούσης τῆς μαλθακότητος καὶ αὐξανούσης τῆς δεισιδαιμονίας καὶ τοῦ φανατισμοῦ, οἱ ἄριστοι τῆς Ῥώμης καὶ οἱ ἔξοχοι τῶν δεσποινῶν ἐφιλοτιμοῦντο νὰ λαμβάνωσιν ἄμεσον μέρος ἐν ταῖς ἱεροτελεστείαις τῆς Μα-

(*) Ἐνταῦθα διὰ τὸ πρόχειρον ὑποσυνάπτω ἐκ τοῦ Παυσανίου τὸν περὶ τούτων μῦθον. Ἄττης δὲ ὅς τις ἦν, ἀπόῤῥητον ἐς αὐτὸν ἐξουρεῖν. Ἀλλὰ Ἑρμησιάνακτι μὲν τῷ τὰ ἐλεγεῖα γράψαντι πεποιημένα ἐστίν, ὡς υἱός τε ἦν Καλαοῦ Φρυγὸς, καὶ ὡς οὐ τεκνοποιὸς ὑπὸ τῆς μητρὸς τεχθείη. Ἐπεὶ δὲ ἠύξητο μετῴκησεν εἰς Λυδίαν, τῷ Ἑρμησιάνακτος λόγῳ, καὶ Λυδοῖς ὄργια ἐτέλει Μητρὸς, ἐς τοσοῦτο ἤκων παρ' αὐτῇ τιμῆς, ὡς Δία αὐτῇ νεμεσήσαντα ὧν ἐπὶ τὰ ἔργα ἐπιπέμψαι τῶν Λυδῶν. Ἐνταῦθα ἄλλοι τε τῶν Λυδῶν καὶ αὐτὸς Ἄττης ἀπέθανεν ὑπὸ τοῦ υἱοῦ. Καί τι ἑπόμενον τούτοις Γαλατῶν θρῶσιν οἱ Πεσσινοῦντα ἔχοντες, ὑῶν οὐχ ἁπτόμενοι. Νομίζουσί γε μὴν οὐχ οὕτω τὰ ἐς τὸν Ἄττην, ἀλλὰ ἐπιχώριός ἐστιν ἄλλος σφίσιν ἐς αὐτὸν λόγος. Δία ὑπνωμένον ἀφέναι σπέρμα ἐς γῆν· τὴν δὲ ἀνὰ χρόνον ἀνεῖναι δαίμονα διπλᾶ ἔχοντα αἰδοῖα, τὰ μὲν ἀνδρὸς, τὰ δὲ αὐτῷ γυναικός· ὄνομα δὲ Ἀγδίστιν αὐτῷ τίθεται. Θεοὶ δὲ Ἀγδίστιν δείσαντες τὰ αἰδοῖα οἱ τὰ ἀνδρὸς ἀποκόπτουσιν. Ὡς δὲ ἀπ' αὐτῶν ἀναφῦσα ἀμυγδαλῆ εἶχεν ὡραῖον τὸν καρπὸν, θυγατέρα τοῦ Σαγγαρίου ποταμοῦ λαθεῖν φασι τοὺς καρπούς· ἐσθιεμένης δὲ ἐς τὸν κόλπον, καρπὸς μὲν ἐκείνος ἦν ἀφανὴς αὐτίκα, αὐτὴ δὲ ἐκύει. Τεκούσης δὲ, τράγος περιεῖπε τὸν παῖδα ἐκκείμενον. Ὡς δὲ αὐξανομένῳ κάλλους οἱ μετῆν πλέω ἢ κατὰ εἶδος ἀνθρώπου, ἐνταῦθα τοῦ παιδὸς ἔρως ἔσχεν Ἀγδίστιν. Αὐξηθέντα δὲ Ἄττην ἀποστέλλουσιν ἐς Πεσσινοῦντα οἱ προσήκοντες συνοικήσοντα τῇ βασιλέως θυγατρί. Γμέναιος δὲ ἤδετο, καὶ Ἀγδίστις ἐφίσταται, καὶ τὰ αἰδοῖα ἀπέκοψε μανεὶς ὁ Ἄττης· ἀπέκοψε δὲ καὶ ὁ τὴν θυγατέρα αὐτῷ διδούς. Ἀγδίστιν δὲ μετάνοια ἔσχε, οἷα Ἄττην ἔδρασε· καὶ οἱ παρὰ Διὸς εὕρετο, μήτε σήπεσθαί τε Ἄττην τοῦ σώματος, μήτε τηκεσθαι. Τάδε μὲν ἐς Ἄττην τὰ γναριμώτατα.—Ὁ Διόδωρος ἐν τῷ προειρ. χωρ. ἱστορικώτερον διηγεῖται τὸν μῦθον τοῦτον.

(10) Ἐντεῦθεν κορύβαντες (μεταφ.) ὠνομάσθησαν οἱ μανικῶς κινούμενοι (Στραβ. Α'. σ 207.)· κορυβαντιᾶν δὲ τὸ μανικῶς κινεῖσθαι (Στραβ. Γ'. σ. 473)· κορυβαντ. = παρεμμαίνεσθαι καὶ ἐνθουσιαστικῶς κινεῖσθαι (Τιμαι. Λεξ. σ. 163. πρῶ. Πλατ. συμπ. σ. 215. Κριτ. σ. 54. — Λουκιαν. Λεξιφ. 16. Ἀριστο. Σφηκ. 8. . —

(11) Τὸ ὄνομα Γάλλος οἱ μὲν παράγουσιν ἐκ τοῦ ἴδ. Γάλλος (Γαλάτης), ὅτι ὄζθεν οἱ Ῥωμαῖοι Γαλάτας εὐνούχιζον εἰς τὴν ἱεροσύνην ταύτην (Hieronym Cap. Horeae. 4.), ἢ ἐκ τῶν ἐν Γαλλογραικίᾳ Γαλατῶν (Casaubon. ad. Lampriol. Heliogab. 7, 806,), κατά τινας δὲ Γάλλος = πλάνης· κατ' ἄλλους ἐκ τοῦ φρυγικοῦ ποτ. Γάλλου (Plin. Γ. 32. Στεφαν. Βυζάντ. ἐν λ.), οὗ τὰ ὕδατα ἐξέμαινον ὄζθεν τοὺς πίνοντας (Πρωΐαν, Α'. 11. Ovid. Fast. IV. 361.). Ἀλλ' ἅπασαι αὗται αἱ ἐξηγήσεις εἰσὶν ἀπίθανοι. Ἡ λέξις Ἀσιατικὴ οὖσα (Φρυνιχ. ἐκλογ. σ. 272.), σημαίνει ὅτι καὶ ἡ κόβηβος = θεοφόρητος.

(12) Ὅθεν Gallus παρὰ Ῥωμαίοις = spado (σπάδων). Horat. Sat, I. 2, 120 Ὅθεν Galli seminares (Ovid. Fast. IV. 183.), semiviri (Senec. ep. 108.), nec viri, nec feminae (Ovid. αὐτ. 455. Catull. 59, 12.).

(13) Ἐν Συρίᾳ τοσοῦτον πολλοὶ ἦσαν οἱ χάριν τῆς θεᾶς ταύτης ἐκτεμνόμενοι, ὥστε ὁ βασιλεὺς Ἄβγαρος ἐξέδωκε νόμον, δι' οὗ τῷ εὐνουχιζομένῳ ἐπεβάλλετο πρόστιμον ἢ τῶν χειρῶν ἐκκοπὴ (Εὐσεβ. Βιβαγγ. προπαρ. στ'. σ. 279.). Αὕτη λοιπὸν ἐστιν ἡ κατὰ τὴν ἀρχαιότητα τοσοῦτον ἀναφερομένη θήλεια νόμος.—

tris Deum, καὶ νὰ τηρῶσί τινας σχέσεις πρὸς τοὺς ἱερεῖς αὐτῆς. Ὥστε αὕτη ἐστὶ μία τῶν ἐθνικῶν ἐκείνων λατρειῶν, αἵτινες ὀψιαίτατα κατεπαλαίσθησαν ὑπὸ τοῦ Χριστιανισμοῦ.

Μήτραγύρται ἢ Μηταγύρται ἢ ἁπλῶς ἀγύρται (14). Ἐκ τῆς τάξεως τῶν Γάλλων ὄντες, οὐ μόνον τῶν ἀσιατικῶν, ἀλλὰ καὶ τῶν ἐν Ῥώμῃ, ὠνομάζοντο τὸ μὲν πρῶτον ὄνομα ὡς ἀγείροντες καὶ ἐπαιτοῦντες ὑπὲρ τῆς μεγάλης Μητρός, τὸ δὲ δεύτερον ἢ ὡς ἐπαῖται τῆς θεᾶς Μήνης ἢ Μηνός, ἢ μᾶλλον ὡς κατὰ μῆνα ἀγείροντες ὑπὲρ τῆς Μητρός. Περιεφέροντο δὲ οὕτως ἐπαιτοῦντες καθ' ὅλον τὸ ῥωμαϊκὸν κράτος ὡς ἑξῆς. Προεπορεύετο αὐτῶν σαλπιγκτής, διὰ καμπύλου, ὀφιοειδοῦς τὸ σχῆμα, κέρατος διασπαλπίζων τὴν ἐλευσίν των κατὰ πόλεις καὶ κώμας καὶ ἀγρούς. Εἵποντο δ' ἐν πομπῇ οἱ ἐπαῖται ἱερεῖς ἢ Γάλλοι, ἡγουμένου Ἀρχιγάλλου, καὶ ὄνος ἐν μέσῳ αὐτῶν, φέρων ἐπικεκαλυμμένον τὸ ἄγαλμα ἢ σύμβολον τῆς θεᾶς, ἅμα δὲ καὶ τὸν ἐπαιτικὸν σάκκον. Καὶ οἱ μὲν αὐτῶν ἐφόρουν ποικίλα ῥυπαρὰ γυναικεῖα ἐνδύματα, ξανθοῖς, λινοῖς ἢ μεταξωτοῖς, στροφίοις τὰς κεφαλὰς περιειλημμένοι· οἱ δὲ λευκὰ ἱμάτια, ἔμπροσθεν τῷ ἐρυθρῷ, ἀνηρτημένῳ σείστρῳ (clava) κοσμούμενοι. Ἦσαν γυμνοὶ τοὺς βραχίονας μέχρι τῶν ὤμων καὶ κρατοῦντες ἐν χερσὶ ξίφη μεγάλα καὶ πελέκεις καὶ μάστιγας καὶ κρόταλα καὶ αὐλοὺς καὶ κύμβαλα καὶ τύμπανα, ἐπορεύοντο μᾶλλον ὀρχούμενοι ἢ βαδίζοντες ὑπὸ θορυβώδη καὶ ἀγρίαν μουσικήν. Ἐν ἀρχῇ τῶν γοητειῶν αὐτῶν δύσηχός τις ὠρυγμὸς ἤνοιγε τὴν σκηνήν. Τότε διέτρεχον μανιωδῶς δι' ἀλλήλων, τὰς κεφαλὰς ταπεινῶς πρὸς τὴν γῆν κεκυφότες, ὥστε ἡ λελυμένη κόμη διὰ τοῦ πηλοῦ διεσύρετο (Ovid. Fast. iv. 237.). Ἐν δὲ τούτοις πρῶτον μὲν ἐδαγκάνοντο τοὺς βραχίονας, εἶτα δὲ ἐτραυματίζοντο διὰ διστόμων ξιφῶν. Μετὰ ταῦτα ἤρχετο νέα σκηνή. Εἷς ἐξ αὐτῶν, ὁ τῇ μανίᾳ πάντας ὑπερβάλλων, ἐν στεναγμοῖς καὶ ὀδυρμοῖς ἤρχιζε προφητεύειν· ἐμέμφετο δημοσίᾳ τὰς ἁμαρτίας αὐτοῦ, ἃς νῦν ἐβούλετο διὰ τῶν κολάσεων τῆς σαρκὸς τιμωρῆσαι, καὶ δὴ λαβὼν τὴν ἀστραγαλωτὴν μάστιγα, ἔτυπτε τὸν νῶτον καὶ ἐπιτρώσκετο διὰ τοῦ ξίφους μέχρι ῥοῆς αἵματος. Εἶτα ἤρχετο ἡ τελευταία σκηνή, ὁ *ἀγερμός*. Εἰς τὸν προτεινόμενον κόλπον αὐτοῦ τῶν παρεστώτων οἱ μὲν ἔρριπτον νομίσματα χαλκᾶ, σπανίως δὲ χρυσᾶ, οἱ δὲ ἐκόμιζον αὐτοῖς οἶνον, μέλι, γάλα, τυρόν, ἅπερ ἀπλήστως συναρπάζοντες ἐνετίθουν εἰς τὸν ἐπὶ τοῦ ὄνου σάκκον. Ταῦτα πάντα ἐπαναλαμβάνοντο ἐν πάσῃ κώμῃ καὶ ἀγρῷ ἀπὸ πρωΐας μέχρις ἑσπέρας· ὅτε μεταβάντες εἰς τὸ κατάλυμα αὐτῶν, δι' εὐωχιῶν, ἀσελγειῶν καὶ παντοίων ἀκολασιῶν ἐπανώρθουν τοὺς αἱματηροὺς ἐκείνους αἰκισμούς. (Περὶ τούτων παρβ. Ἀριστλ. Ῥητορ. Γ'. σ. 129. Λουκιαν. Λουκ. ἢ ὄνος. 35. Διάλογ. θεῶν. Η'. 5. Αἰλιαν. π. ἱστ. Θ'. 8. Ἀθην. ΙΒ'. σ. 515 Ε.). — Τοιοῦτοι ἀγύρται περιεφέροντο καὶ ὑπὲρ ἄλλων θεῶν. Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ Ἀβάριδος, ἐντίμως πως ἀγείροντος τῷ Ἀπόλλωνι (Ἰαμβλ. Β. Πυθαγ. ιτ.), οἱ ἄλλοι μόνον ὑπὲρ τῶν κατωτέρων θεῶν ἐποίουν τοῦτο. Ἱερεῖς μὲν ἐπῄτουν ὑπὲρ τῆς Ἴσιδος (Σοφοῦ· ἐν λ. ἀγείρειν,)· ὑπὲρ τῆς Οὐπιδος καὶ Ἄρτης ἢ Ἐκαέργης ἐπῄτουν ἐν Δήλῳ γυναῖκες, ᾄδουσαι ἀρχαῖον ᾆσμα, εἰς τὸν ἀοιδὸν Ἴλλῃν ἐπιγραφόμενον, ἐν δὲ ταῖς ἄλλαις νήσοις καὶ ἐν Ἰωνίᾳ ἤγειρον καὶ ἄνδρες τὸ αὐτὸ ᾆσμα ᾄδοντες (Ἡροδ. Δ'. 35.). Περὶ τῶν ἱερῶν τούτων ἀγυρτῶν ὁ Πλάτων (Πολιτ. Β'. 7. 364. Β.) λέγει τάδε· « Ἀγύρται δὲ καὶ μάντεις ἐπὶ πλουσίων θύρας ἰόντες πείθουσιν, ὡς ἔστι παρὰ σφίσι δύναμις ἐκ θεῶν ποριζομένη θυσίαις τε καὶ ἐπῳδαῖς, εἴτε τι ἀδίκημά του γέγονεν αὐτοῦ ἢ προγόνων, ἀκεῖσθαι μεθ' ἡδονῶν τε καὶ ἑορτῶν, ἐάν τέ τινα ἐχθρὸν πημῆναι ἐθέλῃ, μετὰ μικρῶν δαπανῶν ὁμοίως δίκαιον ἀδίκῳ βλάψειν, ἐπαγωγαῖς τισι καὶ καταδέσμοις τοὺς θεούς, ὡς φασι, πείθοντές σφισιν ὑπηρετεῖν. » —

γ'. Τὰ τῇ Ῥέᾳ ἱερὰ ζῶα καὶ φυτὰ, καὶ τὰ σύμβολα αὐτῆς. Ὁ λέων ἦν ἱερὸς τῇ Μητρί· τὸ μὲν διότι αὕτη μὲν ἦν θεὰ τῆς γῆς, ὁ δὲ λέων τὸ ἀλκιμώτατον πάντων τῶν ἐπὶ γῆς ζώων, τὸ δὲ διότι αἱ χῶραι, ἐν αἷς τὰ μάλιστα ἐτιμᾶτο ἡ θεά, ἐπλήθυον ἰδίως λεόντων· ἱερὸς ἦν καὶ ὁ πάρδαλις. Κατά τινα μεταγενέστερον μῦθον ὁ Ἱππομένης, ἐναγκαλισθεὶς τὴν Ἀταλάντην ἔν τινι ἱερῷ ἄλσει τῆς Κυβέλης, πρὸς τιμωρίαν μετεβλήθη ὑπὸ τῆς θεᾶς αὐτός τε καὶ ἡ ἐρωμένη εἰς λέοντας, καὶ ἐζεύχθησαν ὑπὸ τὸ ἅρμα αὐτῆς (Ovid. Met. 10,682.) — Ἐκ τῶν δένδρων τῇ μὲν Ἑλληνικῇ Τιτανίδι Ῥέᾳ ἱερὰ ἦν ἡ δρὺς (Ἀπολλ. π. Σχολ. Ἀπολλ. Ῥοδ. Α'. 1124), τῇ δὲ μητρὶ τῶν θεῶν ἡ πίτυς (Ovid. Fast. 4, 233) καὶ ἡ ἀμυγδαλῆ (Παυσ. Ζ'. 17. 5.) — Οἱ Πυθαγόρειοι σύμβολον τῆς χθονίας θεᾶς Ῥέας εἶχον τὸ τετράγωνον (Πλουτ. Ἰσ. καὶ Ὀσ. 30), ἢ ἀφιέρουν αὐτῷ τὸν ἀριθμὸν ὀκτώ (Martian. Capella. 7. p. 238). Ὕστερον ἀφιερώθη αὐτῇ ὁ ἀστερισμὸς τοῦ λέοντος· Ἄλλα σύμβολα ἦσαν ἡ διγένεια ἢ ἀνδρογυνία, ἡ ἑκτομή, ὁ θάνατος τοῦ ἀνδρικοῦ μέλους, τοῦ Ἄττου, ἡ ἀπιστία τοῦ ἀγαπητοῦ, τὸ ἄφαρτον παντὸς σωματ. μέλους αὐτοῦ, τὰ διάφορα μουσικὰ ὄργανα, οἷον τὸ στρογγύλον τύμπανον, ὁ αὐλὸς, ἡ σάλπιγξ κτλ. τὸ τρίγωνον, τὸ σκῆπτρον, αἱ μάστιγες, αἱ κατὰ τὴν ἀνατολὴν καὶ δύσιν τοῦ ἡλίου ὀρχήσεις καὶ τὰ ὅμοια, ἅτινα πάντα εἶχον μυστικῶς τὴν σημασίαν των· οἷον ὁ θάνατος τοῦ Ἄττου τὴν κατὰ τὸν χειμῶνα ἐξασθένισιν τῆς ζωογόνου τοῦ ἡλίου δυνάμεως καὶ τὴν ἐντεῦθεν διακοπὴν τῆς παραγωγικῆς δυνάμεως τῆς φύσεως, τὸ ἄφαρτον τοῦ σώματός του τὴν κατὰ τὸ ἔαρ ἀνανέωσιν καὶ ἀκμαιότητα τῆς ζωογόνου δυνάμ. τοῦ ἡλίου, τὸ στρογγ. τύμπανον τὸν κύκλον τοῦ κόσμου, ἡ σάλπιγξ μετὰ τῶν ὁπῶν τὴν ἁρμονίαν τοῦ παντός, αἱ ὀρχήσεις τὰς κινήσεις τοῦ ἡλίου καὶ οὕτω καθεξῆς (Sueton. Octav. 68. Πλουτ. π. Ἰσ. κ. Ὀσ. 30. 63. Λουκ. π. ὄρχ. 17.). κτλ. Ἡ Μήτηρ εἶχε καὶ μαντικὴν καὶ ἰατρικὴν δύναμιν. Οἰνόνη ἡ γυνὴ τοῦ Πάριδος ἔμαθε παρ' αὐτῆς τὴν μαντικὴν (Ἀπολλ. Γ'. σ. 385). Ἡ θεὰ ἰάτρευε τὴν παραφροσύνην (Πινδ. Πυθ. 3. Διοδ. Γ'. 1. 57). Οἱ ἱερεῖς αὐτῆς ἦσαν ἰατροὶ (Cybelae cultores pathici. Lob. Agl. 639. 1015). —

Δ'.) Εἰκονικὴ παράστασις τῆς Ῥέας. Τὸ ἰδανικὸν τῆς Ῥέας παρέστησεν ὁ Φειδίας (Ἀρρ. Περιπ. Ποντ. Εὐξ. ἐν τοῖς Γεωγρ. τοῖς Ἑλασσ. Τομ. Α'.). Ὁ Νικόμαχος (περὶ τὴν 115. Ὀλυμπ.) ἔγραψε τὴν ἐπὶ λέοντος καθημένην Μητέρα τῶν θεῶν (Πλιν. ἱστ. φυσ. 35, 36, 22). Παρίσταται δὲ σπανίως ἱσταμένη (ὡς ἐπὶ τῶν νομισμάτων τοῦ Δοκιμείου, Λαοδικείας τῆς ἐν Φρυγίᾳ, Μαγνησίας τῆς ἐν Σιπύλῳ καὶ ἄλλων πολ.), ἐν γένει δὲ καθημένη ἐπὶ θρόνου (Πινδ. Ὀλ. 2, 40). Φέρει στέφανον τειχικὸν ἢ πῖλον πυργοειδῆ, ὑφ' ὃν κυματίζεται ἡ καλύπτρα. Τὸ κάλλιστον τῶν διασωθέντων ἀγαλμάτων αὐτῆς ἐστι τὸ τοῦ μουσείου Pio Clementino. Πάμπολλα νομίσματα τῆς Μικρᾶς Ἀσίας, μάλιστα τῶν μετὰ Χρ. χρόνων ἔχουσι τοιαύτας παραστάσεις. Ἀλλ' αἱ παραστάσεις αὗται ἀλληγορικῶς παρίστων καὶ τὰς προσωποποιημένας πόλεις καὶ ἐπαρχίας. Ἐν ἄλλαις παραστάσεσιν ἡ θεὰ ὀχεῖται ἐφ' ἅρματος λεόντων (λεοντόδιφρος) ἢ ἱππεύει λέοντα. Αἱ τέσσαρες πλευραὶ τοῦ ἐν τῷ Καπιτωλίνῳ μουσείῳ βωμοῦ φέρουσι τὰ ἑξῆς ἀνάγλυφα· 1) Ῥέα χαμαὶ ἐκτεταμένη καὶ ὑπὸ τῶν ὠδίνων τοῦ τοκετοῦ κατεχομένη· 2) Κρόνος δεχόμενος παρὰ τῆς Ῥέας τὸν λίθον· 3) Ζεὺς θηλαζόμενος ὑπὸ τῆς αἰγὸς (Ἀμαλθείας), Ῥέα καθημένη, δύο Κούρητες τὴν πυρρίχην ὀρχούμενοι· 4) Οἱ θεοὶ προσκυνοῦντες τὸν Δία. (Mus. Capitol. IV. 5.). Οὕτω καὶ ἄλλαι πάμπολλαι τοιαῦται παραστάσεις σώζονται, ὧν ἡ ἐξαρίθμησις ἤθελεν ἡμᾶς ἀποπλανήσαι. Ἄλλα μνημεῖα τελευταῖον παριστῶσι τὴν ἐν Φρυγίᾳ καὶ ἀλλαχοῦ μετὰ τοῦ Διονύσου συνισταμένην Κυβέλην. Οὕτως αὕτη κρατεῖ τὸν μικρὸν Διόνυσον (Petit-Radel Mus. Napol. I, 75). Ἀλλαχοῦ ἡ μεγάλη Μήτηρ καὶ αἱ νύμφαι ἐν τινι σπηλαίῳ ὑποδέχονται πανηγυρικὴν πρόσοδον εὐσεβῶν, ἐν ᾧ ὁ αἰγοσκελὴς Πὰν μετὰ τῆς σύριγγος κάθηται ὕπερθεν τοῦ σπηλαίου. Μεταξὺ τῶν λοιπῶν θεῶν ἡ Κυβέλη μόνη κάθηται. Λεοντιδεύς τις κεῖται ἐν τῷ κόλπῳ αὐτῆς· Παραστάσεις δ' ὅμοιαι τῇ ἡμετέρᾳ εἰσὶν ἐπὶ τῶν νομισμάτων τῆς Λαοδικείας (Mionnet. n. 701.), καὶ ἐν μιᾷ τῶν πλευρῶν τοῦ ἔξω τῶν τειχῶν τῆς Ῥώμης εὑρεθέντος τετραπλεύρου βωμοῦ, ἔνθα ἡ θεὰ, ἐφ' ἅρματος λεόντων ὀχουμένη, ἐν μὲν τῇ ἑτέρᾳ τῶν χειρῶν κρατεῖ τύμπανον, ἐν δὲ τῇ ἑτέρᾳ κλῶνα δάφνης ἀλεξικάκου, καὶ ὁ Ἄτυς ἐρειδόμενος ἐπὶ πίτυος καὶ ὠσεὶ κεκρυμμένος ὑπὸ τὴν σκιὰν αὐτῆς, ἐπὶ δὲ τῶν κλάδων τοῦ δένδρου ἀλέκτωρ καθήμενος· ὁ Ἄτυς ἀνυψοῖ τὸ τύμπανον· τὸ δὲ ῥόπαλον κεῖται παρ' αὐτῷ. Ἐπὶ τοῦ ἀναγλύφου τούτου φέρεται ὁ ἐπιγραφὴ M. A. M. I. (Matris Deum Magnae Idaeae) ET ATTINIS. (Zoega Bassir. 13. 14.). κτλ. κτλ.

Η'. Θυσίαι, καὶ ἑορταί. Τῇ Ῥέᾳ ἐθύοντο ταῦροι καὶ κριοί, καὶ αἱ θυσίαι αὗται ὠνομάζοντο *ταυροβόλια* καὶ *κριοβόλια*, ἐν οἷς καθ' ὡρισμένα ἔτη ἐτελοῦντο καὶ καθαρμοί. Ὁ μέλλων καθαρθῆναι ἱστάμενος ἐν λάκκῳ ἐδέχετο ἐπὶ τοῦ σώματος αὐτοῦ τὸ αἷμα τοῦ ταύρου, τοῦ σφαζομένου ἐπί τινος πήγματος ξυλίνου (Fr. Creuzer symbolik. σ. 77.). — Περὶ τῶν ἑορτῶν ἐγένετο ἤδη λόγος ἀνωτέρω. — Περὶ πάντων τούτων τῶν περὶ Ῥέας καὶ τῶν θιασωτῶν αὐτῆς πρβ. Jacobi, Mythologie, σ. 780—792. — Fr. Creuzer, Symbolik. σ. 274—78. — Pauly, Real-Encyclopaedie d. class. Alterthumsw. σ. 638—643.) —

Δ. Ι. Μαυροφρίδης.

(14) Ἡ λέξις ἀγύρτης (παρὰ τὸ ἀγείρειν, συνάγειν, συναθροίζειν) = 1) ὁ ἀγείρων ἐν γένει· ἰδίως δὲ ὁ συνάγων τὸν ὄχλον, ὀχλαγωγὸς (Σουϊδ. Ἡσυχ. Ζωναρ.). 2) ἀγύρται (ἢ παρὰ τὸ ἀγείρειν, συνάγειν, ἢ ἀγείρειν, περιάγειν, περινοστεῖν), οἱ θαυματοποιοὶ καὶ γόητες ἐκεῖνοι, οἱ φάρμακά τινα ἐπιδεικνύμενοι τῷ ὄχλῳ, καὶ μετ' ἐπαίνων ἐμπολοῦντες αὐτὰ, ὡς οἱ παρ' ἡμῖν ποτε « ἰατροὶ καλοὶ μὲ τὰ καλὰ τὰ ἰατρικά. » (Εὐσταθ. Ὀδυσσ. Β. 1430.). 3) οἱ ἀνωτέρω εἰρημένοι ἱεροὶ ἀγύρται. 4) ἀγύρτης = ἀπατεών, οἷαν σημασίαν νῦν καὶ παρ' ἡμῖν διέσωσεν ἡ λέξ. 5) Οἱ ἐν τοῖς ἀγῶσιν ἀθληταί, οἵτινες μετὰ τὸν ἀγῶνα καὶ τὴν νίκην οὐ σπανίως περιερχόμενοι συνέλεγον ἀμοιβὰς παρὰ τῶν θεατῶν (Τζετζ. χιλ. Γ'. 475.). 6) γόητές τινες καὶ μάντεις μετὰ πινάκων ὀνειροκριτικῶν ἢ ἀγυρτικῶν ἐν ταῖς πλατείαις καὶ ὁδοῖς περιφερόμενοι, ἐμαντεύοντο καὶ προὔλεγον τὰ μέλλοντα. Πρώτους δὲ παρ' αὐτῶν τὴν μοῖραν κατὰ διαφόρους τρόπους. Ἐτίθουν στίχους τινὰς πολυαναγνώστων ποιητῶν εἴς τινα κάλπην, ἐξ ἧς ἀνέσυρον αὐτοὺς ἢ αὐτοὶ ἢ διὰ παιδίων· ἄλλως, ἐπί τινος πίνακος (ἀγυρτ. πιν.) ἢ σανίδος (ἀγυρτ. σαν.) εἶχον στίχους τινὰς προγεγραμμένους, καὶ οἱ βουλόμενοι τὰ μέλλοντα αὐτῶν μαθεῖν, διὰ κύβων ἢ ἀστραγάλων ἢ ἄλλως πως ἐξεύρισκον τοὺς προσήκοντας στίχους. Εἰς τινα τῶν εἰρημένων τρόπων ἀναφέρεται ὁ Ἀόγουστῖνος (Confess. iv. 3). — 7) Ἐπαίτης (Ἡσυχ. Σουϊδ, Ζωναρ.). — Ἀναγνώσεως ἄξια τὰ ὑπὸ Τζέτζου (Χιλ. Γ'. 475.) περὶ τῶν συγχρόνων του ἀγυρτῶν λεγόμενα συμφωνοῦντά πως καὶ τοῖς ἡμετέροις νῦν.

Καὶ οὗτοι (οἱ ἀθλητ. ἀγυρ.) καταχρήσει μὲν ἐλέγοντο ἀγύρται·
Κυρίως τοὺς ἀγύρτας δὲ καὶ μηναγύρτας νόει,
Κἂν μᾶλλον ἐκ τῶν ἀθλητῶν οὗτοι τὴν κλῆσιν ἔσχον,
Οἱοί εἰσιν οἱ παρ' ἡμῖν σύμπαντες σιγνοφόροι, (*)
Ὁπόσοι περιτρέχουσι χώρας καὶ προσαιτοῦσι,
Καὶ ὅσοι κατ' ἀρχίμηνον τοῦ Ἰανουαρίου,
Καὶ τῇ Χριστοῦ γεννήσει δὲ καὶ Φώτων τῇ ἡμέρᾳ,
Ὁπόσοι περιτρέχουσι τὰς θύρας προσαιτοῦντες,
Μετὰ ὠδῶν ἢ ἐπῳδῶν ἢ λόγους ἐγκωμίων,
Καὶ ὅθεν ἐν προφάσεσι ψευδέσιν, εὐαφόρμοις,
Οὗτοι πάντες ἂν λέγοιντο κυρίως μηναγύρται, κτλ.

(*) Σιγνοφόροι (παρὰ τὸ ῥωμ. signum, σημαία καὶ φέρω) = σημαιοφόροι.

ΟΔΟΙΠΟΡΙΚΑΙ ΑΝΑΜΝΗΣΕΙΣ.

—o—

Ὅτε ἤμην εἰς Σικελίαν ἐγνώρισα περίεργόν τινα ἄνθρωπον, τὸν ὁποῖον ἐὰν ὀνομάσω, ἡμερολόγιον ἔμψυχον ἢ ἐφημερίδα σκανδάλου δὲν θὰ πταίσω βεβαίως. Ὁ ἄνθρωπος αὐτὸς, ὅστις εἶχε χαρακτῆρας ὅλως σικελικοὺς, ἤτοι ῥῖνα ὀξεῖαν, πώγωνα ἐπιμηκῆ, κοιλίαν βαθυστρόγγυλον, καὶ φυσιογνωμίαν εἰς ἄκρον ζωηρὰν καὶ εὐκίνητον, ἦτο μὲν ἀμαθὴς, ἀλλ' ἐλάλει πολλά, συνοδεύων πᾶσαν σχεδὸν λέξιν διὰ ποικίλων

χειρονομιῶν· ἦτο δὲ καὶ ἀγαθὸς καὶ ὑποχρεωτικός, πνευματώδης, καὶ εὐλαβής· ἀλλ' εὐλαβῆς ὀλιγώτερον πρὸς τὸν Θεὸν ἢ τὴν Παναγίαν, ὀλιγώτερον πρὸς τὴν Παναγίαν ἢ τοὺς ἁγίους, ὀλιγώτερον πρὸς πάντας τούτους ἢ τοὺς βαγιόκους, ἤγουν τὰ χάλκινα νομισμάτια τὰ ὁποῖα ἔδιδον οἱ περιηγηταὶ εἰς τὴν πολιορκητικὴν ἱκανότητά του.

— Illustrissino signor cavaliere, μὲ εἶπε μίαν τῶν ἡμερῶν ὁ πολιορκητὴς οὗτος, ὅστις ὠνομάζετο Καλαβρέσας, ἰδέτε τὰ ἐρείπια ἑνὸς πύργου Σαρρακηνῶν. Ἠξεύρετε βέβαια ὅτι οἱ μουσουλμάνοι ἐκυρίευσαν ἄλλοτε τὴν Σικελίαν. Ἐδῶ εὑρέθησαν κόκκαλα γιγάντων· ἐδῶ, ὑπ' αὐτὴν τὴν στοάν, ἀνεκάλυψα καὶ ἐγὼ ἐσχάτως δύο ἀρχαῖα νομίσματα, ἐξ ὧν τὸ μὲν φέρει κεφαλὴν Μινωταύρου· τὸ δὲ Ἰσιδος. Σκοπεύω νὰ συντάξω ὑπόμνημα περὶ τῆς σπουδαιοτάτης ταύτης ἀνακαλύψεώς μου, καὶ νὰ τὸ ἀφιερώσω εἰς τὴν ἀκαδημίαν τοῦ Πανόρμου, ἡ ὁποία θὰ μὲ ὀνομάσῃ ἀναμφιβόλως μέλος ἐπίτιμον ἢ ἀντεπιστέλλον. Ἐπειδὴ δὲ εἶμαι βέβαιος ὅτι καὶ αἱ συστάσεις τῆς ἐξοχότητός σας θὰ συντελέσουν τὰ μέγιστα εἰς τὴν ἐπιτυχίαν μου, τολμῶ νὰ σᾶς παρακαλέσω νὰ μὲ δώσετε ἰδιόχειρόν σας εἰς τινα τῶν ἀκαδημαϊκῶν.

Διὰ νὰ καθησυχάσω τὸν ἀναγνώστην ἀποροῦντα διὰ τί μὲ ὠνόμαζεν ὁ Καλαβρέσας ποτὲ μὲν ἐξοχώτατον ποτὲ δὲ ἐνδοξότατον, λέγω πρὸς αὐτὸν ὅτι εἰς Ἰταλίαν αἱ περὶ ἰσότητος ἰδέαι δὲν κατώρθωσαν εἰσέτι νὰ ἐκριζώσωσι τὰς ἀριστοκρατικάς, καὶ ὅτι, κατὰ παράβασίν τινα ὄχι ἀδικαιολόγητον τῶν ἐξεών μου, ταινία κυανόλευκος ἐστόλιζε τὸ ἀριστερὸν μέρος τοῦ στήθους μου.

Καὶ κατ' ἀρχὰς μὲν τὸ δύσμορφον, αἱ φιλοκερδεῖς περιποιήσεις καὶ ἡ πολυλογία τοῦ ὁδηγοῦ μου, παραβαλλόμεναι μάλιστα πρὸς τὴν πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν μου ὡραίαν φύσιν, μ' ἐνέπνευσαν ἀηδίαν· ἀλλὰ μικρὸν κατὰ μικρὸν τὰς συνείθισα, ὥστε καὶ τὸν παρεκάλεσα νὰ μὲ διηγηθῇ, ἐνῷ περιηρχόμεθα, τὴν ἱστορίαν του.

α' Ἐγεννήθην, μὲ εἶπεν, ἐξοχώτατε, εἰς Ἀκράγαντα· ὁ πατήρ μου ἐπάγγελμα εἶχε τὸ τοῦ κουρέως, ἔπαιζε ταύλην, ἦτον εὐπροσήγορος καὶ πανταχοῦ παρὼν εἰς τὴν πόλιν· ἐνυμφεύθη δὲ γυναῖκα νεαπολίτιδα, ἡ ὁποία μόνην προῖκα ἔφερεν εἰς αὐτὸν τὴν προστασίαν ἐξοχωτάτου τινὸς πρίγκηπος, ὅπως εἴσθε καὶ ἡ ἐξοχότης σας. Ἀλλ' ὁ μακαρίτης πατήρ μου εἶχε καὶ ἄλλο προτέρημα· ὄχι μόνον ἐξύριζεν ἀλλὰ καὶ διηγεῖτο θαυμάσια καὶ ἐζωγράφιζεν ὀλίγον. Ὁ πρίγκηψ ἦτον πλούσιος, καὶ ἡ ἀπέραντος ἐξοχή του εἶχεν ἀνάγκην ἀγαλμάτων. Καὶ ἐπειδὴ δὲν εἶχε τί νὰ κάμῃ, ἡ δὲ κεφαλή του ἦτον ὀπωσοῦν εὔκαιρος, ἐστοχάσθη καλὸν νὰ περάσῃ τὸν καιρόν του στολίζων τὴν ἐξοχήν του· ὁ πατήρ μου ἀνέλαβε νὰ τὸν συντρέξῃ. Οἱ περιηγηταὶ μένουν ἐκθαμβοι ὅταν ἐπισκεπτόμενοι τὴν ἐξοχὴν αὐτὴν βλέπουν τὰ ἀγάλματα. Ἐδῶ εἶναι Βάκχος τοῦ ὁποίου τὴν κοιλίαν σχηματίζει μεγάλη σταφυλή, ἐκεῖ Ἔρως καθήμενος ἔφιππος ἐπάνω εἰς σάλιγκα, καὶ παρακάτω περίφημος φιάλη μαρμαρίνη δεκαοκτὼ ποδῶν ὕψος ἔχουσα. Μὴ νομίσετε, ἐξοχώτατε, ὅτι ὁ πατήρ μου ὑπῆρξεν ὁ ἑκούσιος ἐφευρέτης αὐτῶν τῶν ἀλλοκότων πραγμάτων· ἀλλ' εἰς τὸν κόσμον τοῦτον πρέπει νὰ τρέφωμεν τὰ τέκνα μας, καὶ ὁ πατήρ μου δὲν εἶχεν ὀλίγα.

« Ἐγὼ ὅμως, ὅστις ἤμην τότε νέος, εἶχα ἄλλας ἰδέας· τόσῳ κατεφρόνουν τὰς ἀηδίας ἐκείνας ὥστε ἀπεποιήθην νὰ διαδεχθῶ τὸν πατέρα μου. Ἐκτύπησα λοιπὸν εἰς τὴν ῥάχιν μου τὰ φορέματά μου, ἔβαλα εἰς τὸ θυλάκιόν μου ὀλίγους βαγιόκους, καὶ ὑπῆγα εἰς τὴν Ῥώμην εἰς τὸν διευθυντὴν τοῦ θεάτρου Φαρνάκκν, ὅστις μὲ εἶχεν ὑποσχεθῆ νὰ μὲ παραλάβῃ μεταξὺ τῶν ὑποκριτῶν. Καὶ ἔγεινα μὲν τοιοῦτος ἀλλὰ δὲν ἤμην καλός. Κατετάχθην λοιπὸν εἰς τὸν στρατὸν τοῦ πάπα, διὰ τῆς προστασίας τῆς ἐρωμένης ἑνὸς καρδιναλίου, καὶ θὰ ἔφερα ἀκόμη τὰ ὅπλα ἐὰν ἡ Κ. Μολινέρη, ἀπατήσασα τὸν ὁσιώτατον ἐραστήν της, δὲν ἀπεβάλλετο ἀπ' αὐτόν. Ἔπεσα λοιπὸν καὶ ἐγὼ μαζῆ μὲ τὴν κυρίαν. Τί νὰ γείνω τότε; Ἐπειδὴ ἐξ αἰτίας τῶν σχέσεών μου μὲ τὴν αὐλὴν τοῦ Βατικανοῦ, εἶχα συλλάβει κλίσιν τινὰ διὰ τὴν ποίησιν, καὶ ἔκαμα ἐνίοτε μερικοὺς στίχους, ἐχειροτονήθην ἀμέσως αὐτοσχεδιαστής, καὶ μεταβαίνων πέντε ἔτη ὁλόκληρα ἀπὸ χωρίον εἰς χωρίον, ἀπὸ πόλιν εἰς πόλιν καὶ ἀπὸ κράτος εἰς κράτος, ἐκολλοῦσα εἰς ἕκαστον νέον περιηγητὴν τοὺς αὐτοὺς στίχους, ὀλίγον τι μεταβεβλημένους. Ἀλλὰ τὰ γράμματα δὲν εἶναι εὔφορα, καὶ μάλιστα ἡ ποίησις δὲν εἶναι διόλου ἐπικερδής. Ἐπέστρεψα λοιπὸν εἰς τὴν πατρίδα μου μὲ εὔκαιρον βαλάντιον, καὶ ἀνέθεσα ὅλας μου τὰς ἐλπίδας εἰς τὴν μεγαλοδωρίαν τῶν εὐγενῶν περιηγητῶν καὶ εἰς τὰς μικράς μου ἀρχαιολογικὰς γνώσεις. »

Ἐπειδὴ ἡ διήγησις αὐτὴ ἐξεικόνιζε τὰ ἤθη τῆς νέας Ἰταλίας, ἄρχα τὸν Καλαβρέσαν νὰ μὲ ἀναπτύξῃ ἔτι μᾶλλον τὰς θεωρίας του, τὰς ὁποίας ἀνεμίγνυε καὶ μέ τινα ἀνέκδοτα.

« Οἱ ἐμποροκοὶ καὶ βιομήχανοι λαοί, μὲ εἶπεν ἄλλοτε, δὲν ἔχουν πλέον μυθιστορίαν· μυθιστορίαν νομίζουν μάχας, διαπληκτισμοὺς, κωμικάς τινας ἐρευρέσεις, συμβεβηκότα ἀλλόκοτα, παραδοξολογίας παρὰ φύσιν, καὶ ἄλλα τοιαῦτα ἴδια λαῶν ἀγρίων ἢ μισοπολιτισμένων. Χάρις ὅμως εἰς τὸν Θεὸν τὰ ἀλφάβητοῦ εὐθυγράμμου πολιτισμοῦ δὲν ἐξωμάλισεν ἀκόμη ὅλον τὸν κόσμον, καὶ τὰ αἰσθήματα, αἱ ἐκρήξεις τῶν παθῶν, ἡ ποίησις, οἱ νεωτερισμοὶ δὲν ἐξωρίσθησαν ἀπὸ τὴν γῆν. Τῇ ἀληθείᾳ ἀμφιβάλλω ἂν ὅταν ὅλοι οἱ δρόμοι καὶ ὅλαι αἱ πόλεις τῆς οἰκουμένης ὑποβληθοῦν εἰς τὴν εὐθυγραμμίαν αὐτὴν τοῦ πολιτισμοῦ, ὅταν τὸ κτηματολόγιον τῆς ἀνθρωπότητος συμπληρωθῇ, ὅταν ὅλη ἡ γῆ μετεβληθῇ εἰς μέγα κατάστημα ἐμπορικόν, ἄν, λέγω, οἱ ἄνθρωποι θὰ κοιμῶνται ὕπνον γλυκύτερον, ἢ ἂν αἱ τρυφαὶ αὐτῶν καὶ ἀπολαύσεις θ' αὐξήσουν. Οἱ ποιηταὶ ὅμως καὶ οἱ ζωγράφοι θὰ ἐκλείψουν ἀπὸ τὸν κόσμον αὐτόν, τὸ πνεῦμα καὶ ἡ τέχνη θ' ἀποθάνουν.

« Τὸ κατ' ἐμέ. ἐὰν ἀπὸ τὰς πολυχρονίους περιπλανήσεις μου μ' ἔμειναν ἀναμνήσεις τινὲς αἱ ὁποῖαι

μὲ τέρπουν πάντοτε, τὰς ἀναμνήσεις αὐτὰς δὲν χρεωστῶ οὔτε εἰς τὴν ἐμπορικὴν ἀγνότητα τῶν ἀμεριανικῶν ἠθῶν, οὔτε εἰς τὴν κατ' ἐπιτήδευσιν ὑπερβολικὴν σεμνότητα τῶν ἠθῶν τῆς Σκωτίας, ἀλλ' εἰς τὴν ἀποκοιμιμένην Ἰταλίαν, τὴν πυρέσσουσαν Ἱσπανίαν καὶ τὴν αἰωνίως σπαρασσομένην Μεξικήν. Ἐνθυμοῦμαι ἀκόμη τὰς θρησκευτικὰς ἑορτὰς τῶν ἀγρίων εἰς τὰ δάση τῆς ἀρκτῴας Ἀμερικῆς, καί τινας ἄλλας συνάθροίσεις τῆς Μελίτης καὶ Σικελίας ὅπου καὶ οἱ ἄνθρωποι καὶ αἱ διασκεδάσεις εἶχαν χαρακτῆρα ἰδιόρρυθμον, ἐξ ἐκείνων αἵτινες ἐγχαράσσονται ἀνεξαλείπτως εἰς τὸν νοῦν μας καὶ τοὺς ὁποίους δὲν λησμονοῦμεν ποτέ. Ἡ Σικελία, χάριν λόγου, εἰς τὴν ὁποίαν εὑρισκόμεθα εἶναι ἀπὸ τοὺς τόπους τοῦ κόσμου τοὺς πλέον ἀξιοσημειώτους, καὶ σήμερον ἀκόμη, διὰ τὴν ἰδιορρυθμίαν τῶν ἠθῶν καὶ τῶν πράξεών της.

α Πρό τινων ἐτῶν εἰς τὸ Πάνορμον, μαρκίων τις ἠθέλησε νὰ προσφέρῃ εἰς τὴν ἀδελφήν του, νυμφευθεῖσαν τὸν πρίγκηπα Β . . . λαμπρὰν ἑορτήν. Ὁ ἀδελφὸς ἦτον δυσαρεστημένος ἀπὸ τὸν πρίγκηπα, εἰς τὸν ὁποῖον ἡ νύμφη ἔδωκε προῖκα σημαντικήν, διότι ἐπροσποιήθη ὅτι ἦτον πλουσιώτατος. Ἀλλὰ πῶς νὰ τὸν ἐκδικηθῇ διὰ τὴν ἀπάτην αὐτήν; πῶς νὰ τὸν δώσῃ νὰ ἐννοήσῃ ὅτι δὲν ἠπατήθη ἀπὸ τὰς ψευδεῖς ἐπιδείξεις του; Ὁ μαρκίων, ἄνθρωπος πολλὰ ἰδιόρρυθμος, ἀπεφάσισε νὰ περιβάλῃ τὸ γεῦμα καὶ τὸν χορὸν μὲ ἀλλόκοτόν τινα μορφήν, ὄχι μὲν νόστιμον, ἂν θέλετε, ἀλλὰ δραματικήν.

α Τὸ παλάτιόν του ἦτον καταφώτιστον· γάστραι μὲ πορτογαλλέας καὶ μὲ ἄλλα εὔοσμα ἄνθη ἐστόλιζαν τὴν κλίμακα, πλῆθος ὑπηρετῶν, φερόντων λαμπρατάτας στολὰς, ἐκράτουν λαμπάδας ἀναμμένας, καὶ εὐωδίαι ἄῤῥητοι κατέθελγον τοὺς προσκεκλημένους. Ὅλα ὅμως αὐτὰ τὰ ὡραῖα πράγματα ἔγειναν ἄφαντα ἐντὸς ὀλίγου, καὶ παρουσιάσθησαν ἄλλα νέα λυπηρά, πρόσωπα ἀλλόκοτα φοροῦντα πένθιμα. Ὁ Ἔρως ἐκάθητο ἐπὶ ταυρείου ὡς ἐπὶ ἀμάξης, ἐξεικονίζων τὸν πρίγκηπα, ἄλλαι σκηναὶ παρίσταναν χορὸν τῶν νεκρῶν, καὶ πολλοὶ ἐκ τῶν ἐπισημοτέρων κατοίκων τοῦ Πανόρμου παριστάνοντο ὑπὸ γελοίας μορφάς. Ἔπρεπε νὰ ἰδῆτε, ἐξοχώτατε, τὴν ἀπορίαν τῶν γυναικῶν, τὸν τρόμον των, καὶ τὴν ὀργὴν μερικῶν ἀνδρῶν οἱ ὁποῖοι ἀνεγνώριζαν τὴν εἰκόνα των. Μετ' ὀλίγον ἀπεσύρθη τὸ παραπέτασμα, καὶ φῶς ἐπλημμύρισεν ἐκ νέου τὴν αἴθουσαν. Τὸ φῶς ἦτον κυανοῦν καὶ ἤρχετο μακρόθεν. Διὰ μέσου λεπτοτάτων ὑφασμάτων ἐφαίνοντο νεφελώδεις τινὲς σωροί, ὡς, παραδείγματος χάριν, πλῆθος ἐρώτων γυμνῶν ὅπως περιγράφονται ἀπὸ τὴν μυθολογίαν. Πλῆθος νυμφῶν ὑποδέχονται τὴν νέαν σύζυγον, καὶ ἄμαξα ἀνθοσκέπαστος παρουσιάζεται διὰ νὰ παραλάβῃ αὐτήν. Ἡ νύμφη προβαίνει περικυκλωμένη ἀπὸ ἀμῆνος χορευτριῶν καὶ παιδίων διασκορπιζόντων ῥόδα. κτλ.

Τότε ἤρχισεν ὁ χορὸς εἰς τὴν μεγάλην αἴθουσαν. Τοιαύτη δὲ ἦτον ἡ πολυτέλεια, ὥστε βεβαίως θὰ ἐδαπάνησεν ὁ μαρκίων πολλῶν ἐτῶν εἰσοδήματά του. Ἂν καὶ ἡ φωτοχυσία ἦτον μεγάλη, οἱ φανοὶ δὲν ἐφαίνοντο, διότι ἦσαν κρυμμένοι ἐντὸς στύλων κρυσταλίνων οἱ ὁποῖοι ὑπεστήριζαν τὴν ὀροφήν, καὶ ἔχυναν φῶς μαγικόν. Ἀλλ' αἰφνης, ὡς ἂν ἤθελεν ὁ οἰκοδεσπότης νὰ ἀγκεραῇ ἀλληλοδιαδόχως τὰ χαροποιὰ διὰ θλιβερῶν καὶ τὰ ἀποτρόπαια δι' ἐρασμίων ἀντικειμένων, ὁλόκληρον τὸ ἔδαφος κατεβιβάσθη, καὶ μεταξὺ θορύβου καὶ στεναγμῶν, καὶ ψιθυρισμῶν, καὶ κρότων προερχομένων ἀπὸ κτύπους ἐργαλείων σιδηρῶν, εὑρέθησαν ὅλοι ἔντρομοι εἰς ὑπόγειον σκοτεινόν, ὅπου ἦτον τὸ σιδηρουργεῖον τοῦ Ἡφαίστου· σφυρία ἐκτύπουν ἄκμονας, κύκλωπες μαῦροι ἤνοιγαν καὶ ἔκλειαν τὴν γιγαντείαν φύσαν, καὶ αὐτὸς ὁ σύζυγος τῆς Ἀφροδίτης, ἀθλητὴς δυσειδής, ἐμάλασσε μὲ τὰς νευρώδεις χεῖράς του τὰς φλογερὰς πυράγρας. Αἱ γυναῖκες, φοβηθεῖσαι, ἐφώναζαν· οἱ δὲ σύζυγοι καὶ οἱ ἐρασταὶ κατέκριναν τὴν ἀστειότητα ταύτην, ἡ ὁποία διῆρκεσεν ὀλίγα τινὰ λεπτὰ τῆς ὥρας. Καὶ μετὰ ταῦτα νέα μεταβολή, εἰρηνικωτέρα καὶ πλέον παρηγορητικὴ κατεπράυνε τὴν γενικὴν δυσαρέσκειαν.

α Οἱ συνεργάται τοῦ Ἡφαίστου ἔγειναν ἄφαντοι· ὁ Ἥφαιστος αὐτὸς ἐχάθη, τὸ ἔδαφος ἀνωψώθη, παὶ ὅλη ἡ ὑπόγειος αἴθουσα μαζῆ μὲ τοὺς προσκεκλημένους εὑρέθησαν εἰς δῶμα ὑψηλόν, σκεπασμένον ἀπὸ φανοὺς κρεμαστοὺς καὶ ἀπὸ τὸ γλυκὺ φῶς τῆς σελήνης.

α Ὅλοι ἐκάθησαν περὶξ τραπεζῶν· τὸ δεῖπνον ἦτον λαμπρότατον, καὶ πάντες ἐλησμόνησαν τὰ παρελθόντα. Φαγητὰ σπανιώτατα καὶ ἐκλεκτὰ ἠρέθιζαν τὴν ὄρεξιν, καὶ ὅλων τὰ χείλη ἐμειδίων. Ἀλλ' ὅταν ἠθέλησαν νὰ φάγωσιν ἡ εὐθυμία καὶ ἡ ἐλπὶς μετεβλήθησαν εἰς ἀπορίαν. Ἑνὸς εἰς τῶν ὁμοτραπέζων ἔβαλε τὸ μαχαιρίόν του διὰ νὰ κόψῃ ὡραίαν τινὰ πίττταν, ἠκούσθη ἀπὸ τὸ μέσον αὐτῆς ἔκρηξις ὁμοία μὲ κρότον πυροβόλου, καὶ μετὰ ταῦτα ἡ πίττα μετεβλήθη εἰς ἄνεμον. Ἓν παγωτόν, τοῦ ὁποίου ἡ ὄψις ἐδελέασεν ὅλους, ἄναψε καὶ ἐφαγώθη μόνον του. Νέα τις ἄπλωσε τὴν χεῖρα διὰ νὰ λάβῃ ῥοδάκινον ὡραιότατον· ἀλλὰ μόλις τὸ ἤγγισε, καὶ ἐπέταξεν ἀπὸ αὐτὸ σαῦρα ἡ ὁποία κατεφόβισε τὰς κυρίας. Εἰς τὸ μέσον τῆς τραπέζης, ἦτον μέγιστος πύργος ζαχαρωτὸς καὶ εὔοσμος, τὸν ὁποῖον ὅλοι ἐνόμιζαν ἀληθινόν. Μόλις ὅμως ἐκρήμνισαν ἕνα τῶν τοίχων του, καὶ πλῆθος μικρῶν πτηνῶν ἐπέταξαν πτερυγίζοντα.

« Ἀτελεύτητος εἶναι ἡ περιγραφὴ ὅλων τῶν παραδόξων τὰ ὁποῖα ἐπενόησεν ὁ οἰκοδεσπότης· μερικὰ μάλιστα ἦσαν καὶ βάρβαρα. Ὅλα τὰ πτηνὰ τὰ ὁποῖα ἐφαίνοντο μαγειρευμένα ἦσαν ζωντανά· διότι, μόλις ἔβαλλες εἰς αὐτὰ μάχαιραν ἢ περόνην, καὶ φωνάζοντα ἀνεπήδων, ἐταράττοντο καὶ κατεπετύλιζαν τοὺς περικαθημένους. Τὰ εἶχαν ἀποκαρωμένα μὲ ὄπιον ἢ μὲ ἄλλο τι ναρκωτικόν. Ἐπὶ τέλους ὅμως τὸ φανταστικὸν τοῦτο δεῖπνον διεδέχθη ἄλλο πραγματικὸν τὸ ὁποῖον ἀπεζημίωσεν ὀλίγον τοὺς συνδαιτυμόνας, χωρὶς ὅμως νὰ κατορθώσῃ τὰς μὲν γυναῖκας νὰ λησμονήσουν τὰς πιτυλισθείσας τραχηλιάς των, τοὺς δὲ ἄνδρας τὰ λιγδωθέντα ὑποκάμισά των. Ἐν τοσούτῳ ὅλοι συνείθισαν τὰ παράδοξα αὐτὰ φαινόμενα· τὰ πλέον ἀλλόκοτα ἀντικείμενα παρουσιάσθησαν ἀλλεπαλλήλως εἰς τὰς

ὄψεις των· θηρία, τέρατα, ἄνθρωποι φοβεροπρόσωποι, καὶ πρὸ πάντων Ἰνδοὶ τῶν ὁποίων εἰς ἀρχηγὸς ἐθαυμάσθη διὰ τὸ ἀνάστημα καὶ τὴν πολυτελῆ καὶ πολυποίκιλλον στολήν του. Ἐνίοτε αἱ γυναῖκες ἐφαίνοντο τὸ μέσον τοῦ κόσμου τοῦ μαγικίωνος, εἰς τὸ ὁποῖον νοντο μελαναὶ ὡς πτώματα, καὶ ἄλλοτε στεφανωμέναι μὲ ἄνθη δροσερώτατα.

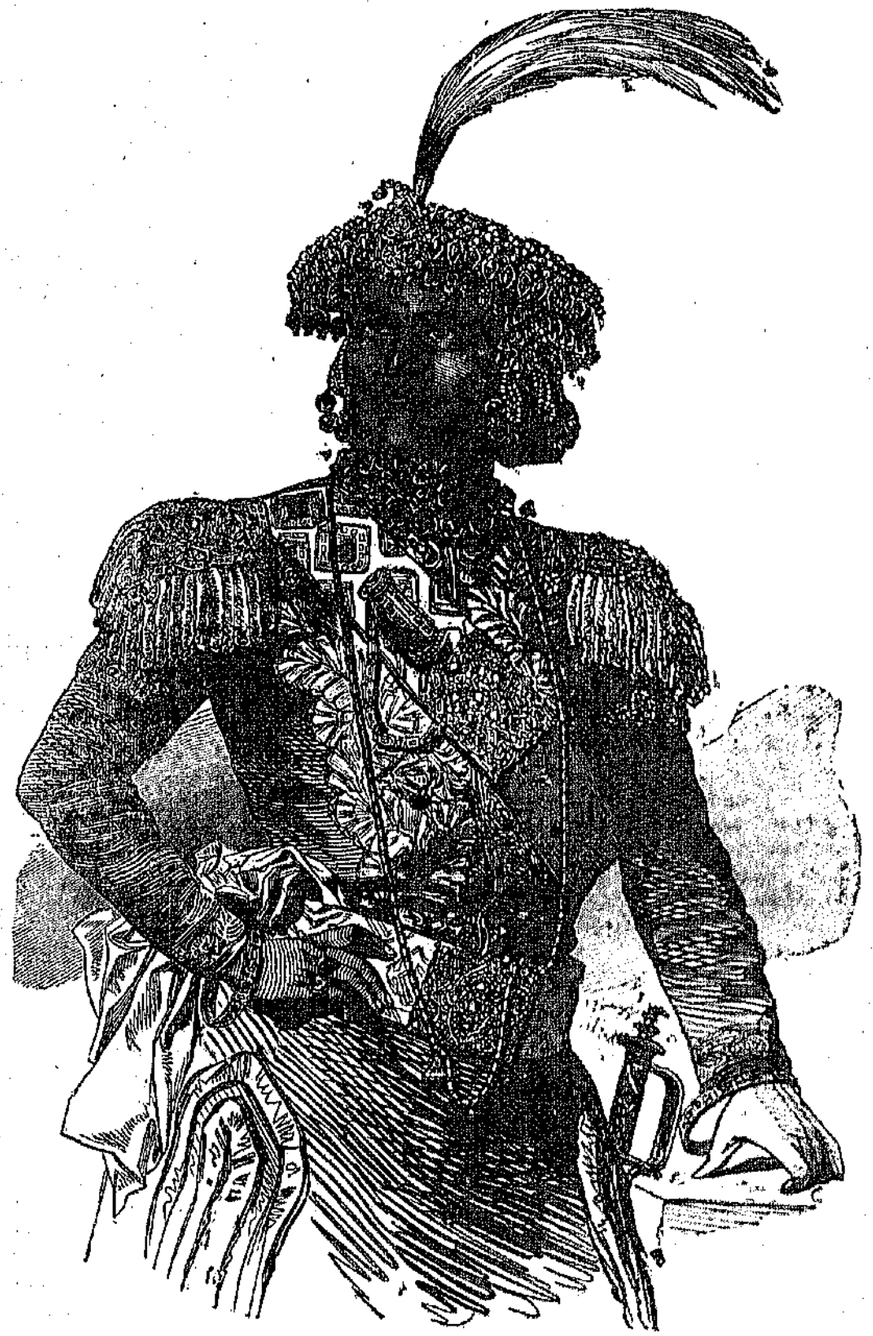

Ἀρχηγὸς τῶν Ἰνδῶν τοῦ Νεπάλ.

α Ἐπὶ τέλους ἐρώτησεν ὡς ἐκ μαγείας θέατρον

ὃν πολλαὶ κοῦκλαι παρῴδουν τὰς μυστικὰς πράξεις καὶ τὰ ἐλαττώματα τῶν προυχόντων τοῦ Πανόρμου. Ἄλλοι ἐγέλων, ἄλλοι ὠργίζοντο διότι ἀνεγνώριζαν τὸν ἑαυτόν των, καὶ ἄλλοι ἐβλασφήμουν. Ἠξεύρετε, ἐξοχώτατε, τί ἐπρόκυψεν ἐξ ὅλων αὐτῶν; ὁ οἰκοδεσπότης δὲν ἐξώδευσε μόνον τὰ χρήματά του, ἀλλὰ καὶ τὸ αἷμά του· διότι τὴν δευτέραν ἡμέραν ἔλαβε δώδεκα προκλήσεις μονομαχίας, τὰς ὁποίας ἐδέχθη, καὶ εἰς τὴν τρίτην ἐφονεύθη.

α Γίνονται, ἐρωτῶ, μεταξὺ τῶν πολιτισμένων, ὡς τοὺς ὀνομάζετε, λαῶν τοιαῦτα φαντασιοκοπήματα, τὰ ὁποῖα εἶναι γεννήματα τῶν θερμῶν κλιμάτων, τῶν ἀργούντων ἐθνῶν καὶ τῶν δεσποτικῶν νόμων; Ὁ αὐστηρὸς πολιτισμὸς τῆς Ἀγγλίας, ἀφῄρεσεν ἀπὸ τὴν Μελίτην τὸν ἰδιόρρυθμον χαρακτῆρά της· πολὺν καιρὸν ἡ Μελίτη ἀμιλλᾶτο μὲ τὴν Σικελίαν ὡς πρὸς τὴν εὐθυμίαν, τὴν ἀπάθειαν καὶ τὴν ἀδιαφορίαν. Ὦ! πόσον θλιβερὰ θὰ ἐφαίνετο σήμερον ἡ Βαλέττα εἰς τοὺς γενναίους ἱππότας της ἐὰν ἦτον δυνατὸν ν' ἀναστηθοῦν ἀπὸ τὰ μνήματά των! Ποῦ εἶναι αἱ μονομαχίαι, καὶ αἱ ἁρπαγαὶ τῶν νεανίδων, καὶ οἱ ἔρωτες, καὶ αἱ πατινάδαι καὶ τὰ τραγούδια; Ἀντ' αὐτῶν δὲν εὑρίσκεις πλέον εἰμὴ τάξιν καὶ σιωπήν. Καὶ ὅμως ἡ εὐζωΐα δὲν εἶναι καλητέρα τῆς ποιήσεως. Τότε ἡ ἱστορία ἑκάστης οἰκογενείας ἦτον ὁλόκληρον μυθιστόρημα· μίαν ἡμέραν ἐὰν ἐκάθησο εἰς τὴν Μελίτην θὰ εὕρισκες δέκα δραμάτων ὑπόθεσιν. Ὅλα τὰ εἴδη τῶν παθῶν τὰ ἔβλεπες βράζοντα καὶ συγχρουόμενα· αὐτὰ ἔδιδαν εἰς τοὺς κατοίκους τῆς νήσου ἰδιαίτερόν τινα τύπον τὸν ὁποῖον εἰς μάτην θὰ ἐζήτεις ἀλλοῦ. Δότε με τὴν ἄδειαν, ἐξοχώτατε νὰ σᾶς διηγηθῶ μερικὰ ἀνέκδοτα ὑποστηρίζοντα τὴν γνώμην μου.

Κάποιός τις Κάμπος Μελιταῖος, δικαστὴς εὐυπόληπτος, τίμιος καὶ αὐστηρός, συνείθιζε νὰ ἐξυπνᾷ πρωΐ, διὰ νὰ μελετᾷ τοὺς δικαστικοὺς τύπους, πρὸς τοὺς ὁποίους ἔτρεφεν ἀπεριόριστον σέβας. Ἠξεύρετε βέβαια ὅτι ὅλαι αἱ οἰκίαι τῆς Μελίτης ἔχουν ἐξώστας σκεπασμένους μὲ παραπετάσματα, διὰ τῶν ὁποίων βλέπεις μὲν ἔσωθεν, δὲν σὲ βλέπουν δὲ οἱ ἄλλοι ἔξωθεν. Μίαν αὐγήν, περὶ τὰς τέσσαρας ὥρας, ὁ δικαστὴς Κάμπος, ἀκούσας κρότον εἰς τὸν δρόμον, ἔτρεξεν εἰς τὸν ἐξώστην του, καὶ ἴδε δύο ἀνθρώπους ἐκ τῶν ὁποίων ὁ ἕνας ἐκυνήγει τὸν ἄλλον· ὁ πρῶτος, κρατῶν μάχαιραν, ἐκτύπησε τὸν δεύτερον ὑπὸ τὸν ἐξώστην αὐτὸν τοῦ δικαστοῦ. Ὁ πληγωθεὶς ἔπεσεν ἀμέσως νεκρός, καὶ ὁ δολοφόνος, τὸν ὁποῖον ἐγνώρισεν ὁ Κάμπος, ἀναλαβὼν τὸν πῖλόν του ὅστις εἶχε πέσει κατὰ γῆς, ἔρριψε μακρὰν τὴν θήκην τῆς μαχαίρας καὶ ἔγειναν ἄφαντος. Μετ' ὀλίγον ἀρτοπώλης τις, φέρων εἰς τὴν κεφαλὴν κάνιστρον μὲ ψωμία, ἐπάτησε τὴν θήκην καὶ κύψας τὴν ἔλαβε, τὴν ἔβαλεν εἰς τὴν ζώνην του, ἐξηκολούθησε τὸν δρόμον του καὶ εὑρέθη πλησίον τοῦ πτώματος. Συγχρόνως οἱ χωροφύλακες, ἀκούσαντες θόρυβον ἔφθασαν· ὁ δὲ ἀρτοπώλης, ἰδὼν αὐτοὺς ἐφοβήθη καὶ ἀπεσύρθη ἔντρομος πρὸς τὸν τοῖχον. Οἱ χωροφύλακες τὸν ἐσκάλισαν, καὶ εὗρον ἐπάνω του τὴν θήκην εἰς τὴν ὁποίαν προσηρμόσθη θαυμασίως ἡ μάχαιρα ἥτις εἶχε μείνει εἰς τὸ σῶμα τοῦ φονευθέντος.

α Ὁ δικαστής, παρατηρῶν ἀπὸ τὸν ἐξώστην του, ἴδεν ἀκριβῶς ὅλα τὰ γενόμενα· καὶ ὅμως ἐσιώπησε· δὲν εἶπε τίποτε· δὲν ἐφάνη κἄν· τόσον ἦτον προσκολλημένος εἰς τοὺς δικαστικοὺς τύπους ὥστε ἴδε τὸν ἀθῶον ἀρτοπώλην συρόμενον εἰς τὴν φυλακήν, χωρὶς νὰ φανερώσῃ τὸ παραμικρόν.

α Ὁ ἀμβλύνους αὐτὸς δικαστὴς ἐξήγει τὸν νόμον πολλὰ παραδόξως. Κατὰ τὴν μελιταϊκὴν νομολογίαν ἄλαι αἱ προσωπικαὶ μαρτυρίαι τῶν δικαστῶν ἦσαν ἄκυροι, καὶ τὰ γεγονότα ὅσα ἐγνώριζαν αὐτοὶ μόνοι πρὸ τῆς διαδικασίας δὲν εἶχαν καμμίαν βαρύτητα. Τοιαύτη ἦτον ἡ βλακία τοῦ Κάμπου ὥστε δὲν ἐνόει παρὰ μόνον τὸ γράμμα τοῦ νόμου. Ἤρχισε τέλος πάντων ἡ δίκη. Ὁ δικαστής μας ἐξέτασε τὸν ὑποτιθέμενον ἔνοχον· αἱ περιστάσεις ἦσαν κατ' αὐτοῦ· τὰς ἔγραψεν εἰς τὸ πρωτόκολλον, καὶ ἤρχισαν αἱ συζητήσεις. Ἀποτέλεσμα δὲ αὐτῶν ὑπῆρξεν ὄχι ἡ ἐντελὴς ἀπόδειξις τῆς ἐνοχῆς τοῦ κατηγορουμένου, ἀλλ' ἡ κατὰ τὸ ἥμισυ, ὡς ἔλεγεν ὁ μελιταῖος κώδηξ, ἥτις καθυπέβαλεν αὐτὸν εἰς βασάνους. Ὁ ταλαίπωρος ἀρτοπώλης ἐβασανίσθη ὑπὸ τὰς ὄψεις αὐτὰς τοῦ ἡλιθίου δικαστοῦ, ὁ ὁποῖος ἐνόμιζε τὴν συνείδησίν του ἐλευθέραν παντὸς ἐλέγχου. Ἐὰν ὁ ἀρτοπώλης κατώρθωνε νὰ ὑποφέρῃ τοὺς βασάνους θὰ ἐσώζετο· διότι αἱ κατὰ τὸ ἥμισυ ἀποδείξεις δὲν ἤρκουν νὰ καταδικασθῇ εἰς θάνατον. Ἀλλ' ἡ ἐπιτηδειότης τῶν δημίων, οἵτινες ἐξάρθρωναν τὰ μέλη του καὶ ἀπέσπων τοὺς ὄνυχάς του τὸν ἐβίασαν νὰ εἰπῇ ὅτι ἦτον ἔνοχος.

α Ἴσως νομίζετε ὅτι τότε ὁ Κάμπος εἶπεν ἐπὶ τέλους τί εἶδε καὶ τί ἤκουσε· διόλου, ἐξοχώτατε! Ἐσέβετο τὸν νόμον! Πλὴν τούτου, πιθανὸν νὰ ἐστοχάσθη ὅτι ἀφοῦ ἄφησε νὰ προχωρήσῃ τὸ πρᾶγμα τόσον πολὺ, θὰ ἐφαίνετο καὶ ἀπάνθρωπος καὶ γελοῖος, ἐὰν ἐφανέρωνε τὴν ἀλήθειαν, καὶ κατέστρεφε μὲ τὰς ἰδίας του χεῖρας τὸ οἰκοδόμημα τὸ ὁποῖον μόνος ἀνήγειρε μὲ τόσον κόπον. Ἀνέγνωσε λοιπὸν τὴν ἀπόφασιν αὐτὸς ὁ ἴδιος Κάμπος· ὁ πνευματικὸς καὶ ὁ δήμιος ἦλθαν νὰ ἐκτελέσουν τὰ χρέη των, καὶ, τὸ τρομερώτερον, αὐτὸς ἐκεῖνος ὁ ὁποῖος ἐδύνατο νὰ σώσῃ τὸν ἀθῶον, ἔγεινε μάρτυς ἀτάραχος τοῦ ἀνοσιουργήματος. Μετὰ ἓξ μῆνας ὁ ἀληθὴς δολοφόνος, καταδικασθεὶς εἰς θάνατον δι' ἄλλην αἰτίαν, ὡμολόγησεν ὅτι αὐτὸς ἔπραξε τὸ ἔγκλημα διὰ τὸ ὁποῖον ἐφονεύθη ὁ ἀρτοπώλης. Εἶπε μάλιστα πρὸς τὸν δικαστὴν Κάμπον ὅτι τὸν εἶχεν ἰδῇ εἰς τὸν ἐξώστην του, καὶ ὅτι ἔκυψε διὰ νὰ ἰδῇ καλήτερα ἐνῷ ὁ δολοφόνος ἀνεσήκονε τὸν πῖλόν του· ὁ τρομερὸς δικαστὴς, ἀντὶ ν' ἀρνηθῇ τὴν περίστασιν αὐτὴν, ἐπέμεινε λέγων ὅτι ἡ διαγωγή του ὑπῆρξε διαγωγὴ δικαστοῦ ἀκεραίου, καὶ ὅτι πᾶσα ἄλλη θὰ ἦτον ἀξιοκατάκριτος. Ὁ ἀρχηγὸς ὅμως τοῦ τάγματος τὸν καθήρεσε.

α Μελιταῖός τις, λογομαχήσας μετά τινος ἄλλου, ἀνέσυρε τὴν μάχαιράν του, ἐφόνευσε τὸν ἀντίπαλόν του καὶ ἔφυγεν. Ἀνακαλυφθεὶς ὅμως μετά τινας ἡμέρας, καὶ ὑποβληθεὶς εἰς βασανιστήρια, ὑπέμεινεν

αὐτὰ γενναίως διισχυριζόμενος ὅτι ἦτον ἄθῶος. Ἀλλ' αἱ κατ' αὐτοῦ μαρτυρίαι ἦσαν τοιαῦται, ὥστε κατεδικάσθη εἰς θάνατον. Τὴν παραμονὴν τῆς ἐκτελέσεως τῆς ἀποφάσεως ὁ πατὴρ τοῦ νέου, ἠθέλησε νὰ καταβάλῃ καὶ τελευταίαν προσπάθειαν ἐπ' ἐλπίδι νὰ σώσῃ τὸν υἱόν του. Φιλοδωρήσας δὲ τὸν ὑπηρέτην τοῦ δικαστοῦ κατώρθωσε καὶ εἰσῆλθεν εἰς τὸ δωμάτιόν του· ἀλλ' ὁ δικαστὴς ἦτον ἄκαμπτος. Τότε ὁ γέρων ἔβαλεν ἐπάνω εἰς τὴν τράπεζαν δύο χιλιάδας

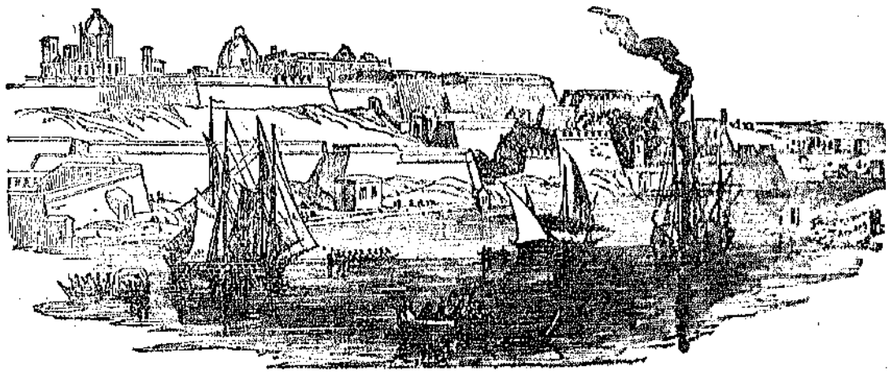

Μελίτη.

φλωρίων, καὶ εἶπεν εἰς τὸν δικαστὴν ὅτι θὰ ἔδιδεν ἄλλα τόσα εἰς αὐτὴν ἐὰν ἔσωζε τὸν υἱόν του.

— Τὸ πρᾶγμα εἶναι δύσκολον, εἶπεν ὁ δικαστής, ὕπαγε μ' ὅλον τοῦτο νὰ ἐπισκεφθῇς τὸν υἱόν σου. Ἰδοὺ ἡ ἄδεια. Ἐν τοσούτῳ θὰ σκεφθῶ.

« Ὁ πατὴρ ὑπήκουσεν. Ἀλλὰ πῶς νὰ σώσῃ ὁ δικαστὴς τὸν κατάδικον, ἀφοῦ αὐτὸς πλέον παντὸς ἄλλου ἠγανάκτησε κατὰ τοῦ ἐγκλήματος, καὶ ἐπέμεινε νὰ δοθῇ παράδειγμα; Προσκαλέσας τὸν δεσμοφύλακα τὸν ἠρώτησεν ἐὰν ὁ κατάδικος ὡμολόγησε τέλος πάντων τὴν ἐνοχήν του. Μαθὼν δὲ ὅτι ἐπέμενε πάντοτε ἀρνούμενος, διέταξε τὸν δεσμοφύλακα νὰ μείνῃ ἐκεῖ προφασισθεὶς ὅτι θὰ συμβουλευθῇ νομικούς τινας συγγραφεῖς· μετέβη εἰς τὴν βιβλιοθήκην του, ἐξῆλθε διὰ κρυφίας τινὸς θύρας, ἔδραμεν εἰς τὴν φυλακήν, ἐμβῆκεν εἰς τὴν ἐκκλησίαν ἡ ὁποία ἐκοινώνει μὲ τὴν φυλακήν, τὴν ἤνοιξε καὶ ἶδε τὸν κατάδικον.

— Ἦλθα νὰ σὲ σώσω, εἶπεν· εἶμαι ὁ δικαστής σου. Ἐὰν θέλῃς νὰ ζήσῃς πρέπει νὰ ἐκτελέσῃς κατὰ γράμμα τὰς ὁδηγίας μου· ὑπάκουσε χωρὶς νὰ σκεφθῇς. Ἰδοὺ μάχαιρα· λάβε την· φύγε ἀπὸ τὴν θύραν τῆς ἐκκλησίας ἡ ὁποία εἶναι πρὸς τὸν αἰγιαλόν, καὶ τρέξε εἰς τὸ καφενεῖον ὅπου ἔπραξες τὸ πρῶτον ἔγκλημα. Ἔμβα, φέρθητι εἰς τρόπον ὥστε νὰ σὲ γνωσοῦν ὅλοι ὅσοι θὰ εἶναι ἐκεῖ, καὶ ἔμπηξε ἀφόβως τὴν μάχαιραν εἰς τὸ στῆθος ὁποίου θέλεις. Φύγε μετὰ ταῦτα, καὶ ἄφες τὴν μάχαιραν ἐπάνω εἰς τὸν πληγωμένον. Πρόσεξε ὅμως νὰ ἐκτελέσῃς ὅλ' αὐτὰ μὲ ταχύτητα καὶ ἐπιτηδειότητα, καὶ νὰ ἐπιστρέψῃς ἐδῶ.

« Ὁ κατάδικος ἔφυγε, καὶ ὁ δικαστὴς ἔμεινεν ἀνήσυχος εἰς τὴν φυλακήν. Τὸ καφενεῖον δὲν ἦτον μακράν. Μετ' ὀλίγον ἐπέστρεψεν, ἀλυσοδέθη ὡς καὶ πρῶτον ἀπὸ τὸν σωτῆρά του, ἤκουσε τὰς ὁδηγίας αὐτοῦ, καὶ ἔμεινε πάλιν μόνος.

« Ἡ πόλις ἦτον εἰς μεγίστην ταραχήν· πολλοὶ ἔδαν ἐλθόντα μὲ ὁρμὴν εἰς τὸ καφενεῖον ὅπου συνέβη ὁ πρῶτος φόνος, τὸν κατάδικον ἀγριωπὸν, κάτωχρον μαχαιρώσαντα ἀξιωματικὸν, καὶ γενόμενον ἄφαντον ἐνῷ ἐπροσπάθουν νὰ βοηθήσουν τὸν πληγωθέντα. Ἀλλ' ἦτον ἄρα γε ὁ ἴδιος; Πῶς ἐξῆλθεν ἀπὸ τὴν φυλακὴν ἐνῷ ἦτον εἰς τὰ σίδηρα; Ἀλλ' ὁ ὡραιότης ἦτον μεγίστη. Ὁ πληγωθεὶς ἀπέθανε. Τὴν ἑσπέρᾳ ἐκείνην ἦσαν πολλοὶ ξένοι εἰς τὴν πόλιν, καὶ βεβαίως ὁ νέος δολοφόνος θὰ ἦτον ἐξ αὐτῶν.

« Πολὺς θόρυβος ἔγεινε διὰ τὴν ὑπόθεσιν αὐτὴν καὶ ἡ φάμη ἔφθασε καὶ εἰς τοὺς δικαστοὺς τῆς ἀκτῆς τοῦ ὁποίου ἡ ἀκιραιότης συνεταράχθη. Μάτσος, εἶπε, μᾶς ἀπάτησε προηγουμένως ἡ τόση ὡραιότης; Τὴν ὑπόθεσιν ταύτην ἐδικαιολόγει ἡ τόση ἐπιμονὴ τοῦ κατα-δικασθέντος καὶ ἡ ἀταραξία του. Ὁ ἔντιμος δικαστὴς ἔδειξεν ἀμφιβολίας. Διὰ νὰ καθησυχάσῃ δὲ τὴν συνείδησίν του ἔστειλεν ἕνα τῶν γραμματέων εἰς τὴν φυλακὴν διὰ νὰ παρατηρήσῃ ἐὰν ἦτον ἐκεῖ ὁ κατάδικος, καὶ βεβαιωθεὶς περὶ τούτου ἀνέστειλε τὴν ἐκτέλεσιν τῆς ἀποφάσεως. Μετά τινας ἡμέρας ἐλθόν, ἐπὶ τῇ συστάσει αὐτοῦ, πλήρης χάρις εἰς τὸν φονέα. Ὁ δολοφόνος δικαστὴς ἔβαλεν εἰς τὸν κορέβανάν του τέσσαρας χιλιάδας φλωρίων καὶ ἀπέθανεν εἰς τὴν κλίνην του. Μετὰ δέκα ἔτη ὁ διπλοῦς δολοφόνος, ἐνῷ ἔμελλε ν' ἀποθάνῃ, ἐξωμολογήθη καὶ τὰ δύο του ἐγκλήματα.

« Μὴ γελᾶτε, ἐξοχώτατε, διὰ τὰ παράδοξα μὲ τὰ ἀνέκδοτα, τὰ ὁποῖα ἴσως ἐκλαμβάνετε ὡς μύθους. Συμβουλεύω τοὺς ποιητὰς ὅσοι ἐπιθυμοῦν νὰ ἀνανεώσουν τὰς ἐξαντληθείσας δραματικὰς ὑποθέσεις των, νὰ ὑπάγουν εἰς Μελίτην, εἰς Ἀκράγαντα, εἰς Πάνορμον, εἰς Μεσσήνην ἢ καὶ εἰς Λιβόρνον. Ἰδοὺ καὶ ἄλλο μικρὸν ἀνέκδοτον, ὅλως πρόσφατον, ὀλιγώτερον δραματικὸν τῶν ἄλλων· συνέβη εἰς τὴν τελευταίαν αὐτὴν πόλιν.

« Τοῦρκός τις ἔμπορος ὀνομαζόμενος Φασούλ-

μπεκὴς, ἐνοστιμεύθη νέαν τινὰ κυρίαν τῆς πόλεως ἐκείνης· κατὰ δυστυχίαν του ὅμως δὲν ἐγνώριζε τοὺς ἐρωτικοὺς τρόπους τῶν εὐρωπαίων. Οἱ ἄλλοι ἔμποροι, γνωρίζοντες ἀρκετὰ καλὰ τὰ συμφέροντά των, ἐπεριποιοῦντο τόσῳ πλέον εὐχαρίστως τὸν πλούσιον μουσουλμάνον, καθόσον ἐξώδευεν ἀφθόνως τὰ φλωρία του, ἦτον εὔθυμος παρὰ τὸ σύνηθες τῶν ὁμογενῶν του, εὐγενὴς, εὔμορφος, καὶ ἐνδύετο πλουσίως· ἀλλὰ καὶ αἱ κυρίαι τῆς Λιβόρνου ἐφαίνοντο συμπαθοῦσαι ὁπωσοῦν αὐτόν. Εἰς τινα χορὸν γενόμενον εἰς τὴν οἰκίαν ἑνὸς τῶν πρώτων κατοίκων τῆς πόλεως, ὁ καλὸς μας Τοῦρκος ἶδε τὴν νέαν καὶ ὡραίαν σύζυγον ὑπαλλήλου τινος, ὅστις ἔλειπε τότε εἰς Φλωρεντίαν. Ἡ κυρία αὐτὴ ἐμειδία ἀκούουσα τὰς ἐρωτικὰς ἐξηγήσεις τοῦ Τούρκου, μόλις τραυλίζοντος λέξεις τινὰς ἰταλικάς· ἐφάνη πρὸς αὐτὸν εὐνοϊκή, καὶ δὲν τὸν εἶπεν ὅτι ἦτον ὑπανδρευμένη. Ὁ Τοῦρκος ἐλθὼν ἐπρότεινεν εἰς αὐτὴν νὰ τὸν ἀκολουθήσῃ εἰς Κωνσταντινούπολιν, ὅπου ἔμελλε νὰ τὴν νυμφευθῇ ἐνώπιον τοῦ προφήτου. Ἀλλ' ἡ πονηρὰ λιβορνέζα, προσηλώσασα τοὺς ὀφθαλμοὺς εἰς τὸ μεγαλοπρεπὲς γένειον τοῦ Φασούλμπεη,

— Θὰ ἐδεχόμην, εἶπε, τὴν πρότασίν σου, ἐὰν ὁ πώγων σου δὲν ἔφερε τὸ γελοῖον αὐτὸ γένειον.

— Γελοῖον! ἀνέκραξεν ὁ μουσουλμάνος. Οὔτε τὸ τοῦ ἁγίου προφήτου μας δὲν ἦτον ὡραιότερον.

— Λέγε ὅ,τι θέλεις! ἀπεκρίθη ἐκείνη· δὲν θέλω νὰ σὲ ἰδῶ ἐνόσῳ φέρεις τὰς τρίχας αὐτὰς αἱ ὁποῖαι εἶναι κάλλιστα διὰ μόνον τοὺς τράγους.

« Ὁ Τοῦρκος, ὅστις μόλις ἐνόει τὴν ἰταλικὴν, ὑπέθεσεν ὅτι ἡ λιβορνέζα θὰ παρεδίδετο ἐπὶ ἑνὶ καὶ μόνῳ ὅρῳ εἰς αὐτὸν, ἐπὶ τῇ ἀποκοπῇ τοῦ μωαμεθανικοῦ γενείου του. Οἱ ἀσιατικοὶ, ὡς γνωστὸν, ὑποβάλλονται εἰς μεγάλας θυσίας· δὲν ἐδράδυνεν ἄρα καὶ ὁ ἡμέτερος νὰ θυσιάσῃ τὸ προσφιλὲς γένειόν του. Μετὰ τὸ τέλος τῆς θυσίας, ὅταν ὁ πώγων του ἔγεινε καθαρὸς ὡς καθρέπτης, διευθύνθη εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ἀγαπητῆς του Ἰταλίδος, διὰ νὰ θέσῃ πρὸ τῶν ὀφθαλμῶν της τὴν ὑπεράνθρωπον αὐτὴν ἀπόδειξιν τοῦ ἔρωτός του.

— Κυρία! ἀνεφώνησε καγχάζουσα ἡ ὑπηρέτις τῆς Ἰταλίδος, ἰδοὺ ὁ Τοῦρκος.

— Seccatura!

— Μὲ ὁλόκληρον σύνταγμα ἄλλων Τούρκων.

— Male!

— Καὶ μὲ ἄλλο σύνταγμα τσιμπουκίων τὰ ὁποῖα φέρουν οἱ δοῦλοί του.

— Peggio!

— Καὶ μὲ πώγωνα ὑαλιστὸν ὡς μάρμαρον.

— Pessimo!

« Καὶ τῷ ὄντι, δώδεκα ἄλλοι Τοῦρκοι ἤρχοντο κατόπιν φέροντες δῶρα πρὸς τὴν νύμφην· διότι ὁ Φασούλμπεης, πιστεύσας εἰς τὴν ὑπόσχεσίν της, ἐθεωρεῖτο μετὰ τὸ ζύρισμα τοῦ γενείου του ὡς νόμιμος σύζυγος αὐτῆς. Οἱ γάμοι τῶν Ὀθωμανῶν τελοῦνται ἀπλούστατα· φθάνει μόνον νὰ λάβῃς κατοχὴν μιᾶς γυναικὸς, καὶ δὲν εἶναι πλέον ἀνάγκη ἄλλων διατυπώσεων. Οὕτω καὶ ὁ ἡμέτερος Τοῦρκος, ἦλθε νὰ στήσῃ τὴν σκηνήν του εἰς τὴν οἰκίαν τῆς ὡραίας Ἰταλίδος. Ἐμβῆκεν ἀμέσως εἰς τὸν κοιτῶνά της, καὶ ἀφῆκε τοὺς ἀκολούθους του καθημένους μ' ἐσταυρωμένους πόδας εἰς τὴν αἴθουσαν, καὶ ἐκβάτοντας τὰ σάλια, τοὺς σελιμιέδας καὶ τὰ μακρύτατα τσιμπούκια, τὰ ὁποῖα ἔφερε δῶρον εἰς τὴν σύζυγόν του.

« Ἡ Ἰταλὶς, ἰδοῦσα αἴφνης ἐμπροσθέν της τὸν Τοῦρκον ἐνῷ μόλις ἐσηκώθη ἀπὸ τὴν κλίνην της, δὲν ἤξευρε τί νὰ κάμῃ. Παρακλήσεις, ἐπιχειρήματα, θυμοί, ὑποσχέσεις, ὅλα ἦσαν μάταια. Δὲν ἐθυσίασε τὸ γένειόν του ὁ Φασούλμπεης, καὶ αὐτὴ δὲν ἔδωκε τὸν λόγον της; Ἐχρειάζετο ἄλλη συμφωνία ἱερωτέρα, ἄλλη ἀφοσίωσις ἀξιωτέρα ἀμοιβῆς; Ἀγνοῶ πῶς θὰ ἐτελείωνεν αὐτὴ ἡ περίεργος σκηνή, ἐὰν ἡ σύγχρονος ἄφιξις τοῦ ἀνδρὸς τῆς Ἰταλίδος δὲν παρουσιάζετο ὡς νέα περιπέτεια τοῦ δράματος. Ὅταν ἐμβὰς εἰς τὴν αἴθουσαν ἶδε τοὺς δώδεκα Τούρκους ἐξηπλωμένους μὲ τὰ τσιμπούκιά των, ἠπόρει τί νὰ φαντασθῇ· ἐνόμισεν ὅτι κατὰ λάθος ἦλθαν εἰς τὴν οἰκίαν του. Ἀλλ' ἕνας ἐξ αὐτῶν, ἐννοήσας τὴν ἀπορίαν του, τὸν εἶπεν ὅτι εὑρίσκετο εἰς τὴν οἰκίαν τοῦ Φασούλμπεη νυμφευθέντος πρὸ ὀλίγου τὴν οἰκοδέσποιναν.

« Ἡ ἐξήγησις δὲν ἦτον πολλὰ νόστιμος.

« Πῶς! ἀνέκραξεν ὁ λιβορνέζος, ὅστις παρὰ τὸ σύνηθες τῶν συμπατριωτῶν του ἦτον ζηλότυπος, ὁ Φασούλμπεης ἐνυμφεύθη τὴν οἰκοδέσποιναν! Ἀλλ' αὐτὴ εἶν' ἐδική μου!

« Εἶπε καὶ ὥρμησε πρὸς τὸν κοιτῶνα τῆς γυναικός του, ὅπου ἶδεν αὐτὴν μὲν ἀνθισταμένην μὲ ἀγανάκτησιν, ἐκεῖνον δὲ ἐπιμένοντα ἐπὶ τῇ βάσει τῶν δικαιωμάτων του. Ἡ πάλη ἦτον δραματικωτάτη. *Καρολίνα μου! Πέπο μου!* Αὗται αἱ φωναὶ ἠκούσθησαν συγχρόνως. Εἰς μάτην ὁ Ἰταλὸς ἔλεγεν εἰς τὸν Τοῦρκον ὅτι αὐτὸς προλαβὼν ἐνυμφεύθη τὴν οἰκοδέσποιναν· ὁ Φασούλμπεης ἦτον τοσοῦτον ἀκατάπειστος, ὥστε ἠναγκάσθη νὰ μεσολαβήσῃ ἡ ἀστυνομία καὶ νὰ ἐπιφέρῃ καταστροφὴν ταχεῖαν εἰς τὸ δράμα. Ὁ μὲν Τοῦρκος, στερημένος τοῦ γενείου του καὶ ἀφρίζων ἀπὸ θυμὸν, μετεβιβάσθη εἰς τὸ πλοῖον τὸ ὁποῖον τὸν εἶχε φέρει πρό τινος καιροῦ, καὶ ἐβιάσθη νὰ ἐπιστρέψῃ ἀμέσως εἰς Κωνσταντινούπολιν ἀγένειος καὶ ἀγυναίκωτος, ὁ δὲ ζηλότυπος Ἰταλὸς ἐκιμᾶθη ὕπνον ἀτάραχον. »

Διὰ τοιούτων διηγήσεων, ὁ ὁδηγός μου Καλαβρέσας μὲ ἔτερπεν ἐνῷ ἐπεριφερόμεθα. Μὲ εἶναι ὅμως ἀδύνατον νὰ παραστήσω τὴν ζωηρότητα τῆς ἐκφράσεώς του, τὴν ποίησιν τῶν χειρονομιῶν του, τὴν εὐγλωττίαν τῶν μιμητικῶν του σχημάτων δι' ὧν ἐσυμπλήρονε τὰς διηγήσεις του, καὶ ἐνεχάραττεν εἰς τὴν μνήμην μου τὰ περίεργα ἀνέκδοτα, τὰ ὁποῖα εἶχε θερίσει ἀφθόνως κατὰ τὰς πολυχρονίους περιπλανήσεις του.

Ν.

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ.

ΙΣΤΟΡΙΚΑΙ ΔΙΑΣΑΦΗΣΕΙΣ

Περὶ τῆς Πατρίδος Εὐγενίου τοῦ Βουλγάρεως ὑπὸ Νικ. Κατράμη ἱερέως Ἐν Ζακύνθῳ, 1854.

—o—

Ποία ἡ πατρὶς τοῦ Εὐγενίου, ἡ Κέρκυρα, ἢ ἡ Ζάκυνθος; — Εἰς τοὺς πλείστους ἴσως εἶναι ὅλως ἀδιάφορον· ὁ ἱστορικὸς ἐπιθυμεῖ νὰ γνωρίζῃ μόνον τὸ ἀληθές· ὁ Ζακύνθιος ὅμως δὲν ἀνέχεται ν' ἀντιποιηθῇ ἄλλη νῆσος τὴν δόξαν τῆς καταγωγῆς τοῦ ἐξόχου τούτου ἀνδρός. Σεβόμεθα μεγάλως τὸ αἴσθημα τοῦ πατριωτισμοῦ, καὶ τοι ὁρμωμένου ἐκ στενῶν ὁρίων, διότι εἰς τὴν περίστασιν ταύτην μάλιστα ὑπῆρξεν αἴτιον, νὰ πορισθῶμεν πολλὰς νέας καὶ πολυτίμους εἰδήσεις περὶ τοῦ βίου τοῦ Εὐγενίου. Ὁ Συγγραφεὺς τῆς ἀναγγελλομένης ἐνταῦθα διατριβῆς, ἐφημέριος τοῦ ἐν Ζακύνθῳ Ναοῦ τῆς Φανερωμένης, ὠφελούμενος ἐκ τῶν ἀνὰ χεῖρας αὐτοῦ κωδίκων τοῦ Ναοῦ τούτου, ἐκ τῶν ληξιαρχικῶν πράξεων καὶ ἐκ τῶν ἐν τοῖς ἀρχείοις συμβολαιογραφικῶν, ὡς καὶ ἐκ τινων ἐπιστολῶν τοῦ Εὐγενίου, διεξέρχεται τὸ πρόβλημά του προσάγων μαρτυρίας, καθ' ὧν δὲν ἐπιτρέπεται ἀντιλογία. Ἡ ἐν Κερκύρᾳ γέννησις τοῦ Εὐγενίου καὶ ἡ αὐτόθι ὕπαρξις οἰκογενείας Βουλγάρων συνετέλουν εἰς τὴν διάδοσιν τῆς γνώμης, ὅτι ὁ Εὐγένιος ἦτο Κερκυραῖος. Ὁ σύγχρονος αὐτοῦ ὅμως Ἰωάννης Δονᾶς Κερκυραῖος (Lettere di un Marchese Fr. Alb. Capacelli 1793, ἐτυπώθη ἑλληνιστὶ Ἐνετίησιν 1802) δὲν ἀποκαλεῖ αὐτὸν συμπολίτην, καὶ τοι ἀμφιβάλλων, ἂν ἦτον ἐκ Πατρῶν, ἐκ Κρήτης, ἢ ἐκ Ζακύνθου· Ὁ Ἀνώνυμος συγγραφεὺς τῆς Ἱστορικοκριτικῆς Ἀπολογίας (ἐν Τεργέστῃ 1814), λέγει τὸν Εὐγένιον Ζακύνθιον *κατὰ τὴν τῶν πολλῶν μαρτυρίαν*. Ὁ Κούμας θέλει αὐτὸν ἐκ Κερκύρας, ἔνθα ἐγεννήθη. Ὁ Γ. Αἰνιὰν προσήγγισε μᾶλλον τὴν ἀλήθειαν, ὅτι ἐγεννήθη ἐκ γονέων, κατοικούντων μὲν τὴν Ζάκυνθον, ἀλλ' ἐν Κερκύρᾳ τότε παρεπιδημούντων. Εἰς μείζονα ὅλων πρὸς τὴν ἀλήθειαν ἀπόστασιν περιέπεσα ὅμως ἐγὼ (ὅρα Πανδώραν Ἰαν. 1851), ὅστις τὸν ὠνόμασα ἀπευθείας Κερκυραῖον, προσεπιτραγωδήσας, ὅτι ἔχει τὸ γένος ἐκ τῶν Βουλγάρων. οἵτινες μετὰ τὴν ἅλωσιν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετήνεγκον τὰ λείψανα τοῦ ἁγίου Τριμυθοῦντος. Ἐν τούτοις ἐκ τῆς ἀκολουθίας τοῦ ἁγίου Σπυρίδωνος (Κέρκυρα 1847 σελ. 74) ἀποδεικνύεται, ὅτι τὰ λείψανα αὐτοῦ μετεκομίσθησαν ὑπὸ τοῦ Καλοχαιρέτου. Κατόπιν δὲ, ἀνακαινισθείσης τῆς πόλεως καὶ ἑτέρωθι μετακτισθείσης, *οἱ ἐκ Κερκύρας Βούλγαροι* ἤγειραν ναὸν εἰς τὸν Ἅγιον, ὅθεν εἰς αὐτοὺς μετέβη *δι' Ἀσημένης τῆς μακαρίτιδος τὸ κατὰ κόσμον τῆς δεσποτείας δικαίωμα τοῦ ἱεροῦ λειψάνου.*

Καὶ ταῦτα περὶ τῶν ἐν Κερκύρᾳ Βουλγάρων; Ἀλλὰ ἐν Ζακύνθῳ ὑπῆρχον τρεῖς οἰκογένειαι Βουλγάρων, ἐξ ὧν ἡ μὲν εἶχεν ἐνορίαν εἰς τὸν Ναὸν τῆς Ἀναλήψεως, ἄλλη εἰς τὴν Λίκατερίνην τῶν Σιναϊτῶν καὶ ἡ τρίτη εἰς τὸν Ναὸν τῆς Φανερωμένης, ἐξ ἧς ἔχει τὸ γένος ὁ Εὐγένιος.

Τὰς μαρτυρίας τοῦ Συγγραφέως θέλομεν συνυφάνει εἰς τὴν ἐξιστόρησιν τῆς πρώτης ἡλικίας τοῦ Εὐγενίου, συμπληροῦντες τὸ ἄλλοτε ἐπιχειρηθὲν διήγημα.

Τὰ βιβλία τοῦ Ναοῦ τῆς Φανερωμένης κατὰ τὰς ἀρχὰς τοῦ 17 αἰῶνος, μετενεχθέντα ἕνεκα λοιμοῦ, ἀπωλέσθησαν, ὥστε αἱ πρὸ τοῦ χρόνου τούτου ληξιαρχικαὶ πράξεις δὲν σώζονται. Ἀκολουθοῦντες ὅμως τὸ μητρῷον τῶν ἐχόντων δικαίωμα ψήφου, εὑρισκομεν τὸν Εὐγένιον, ὑπὸ τὸ ὄνομα Ἐλευθέριον, ἐκ πατρὸς Πέτρου, υἱοῦ τοῦ Δημητρίου ἔχοντος ἀδελφοὺς τὸν Γεώργιον καὶ Ἀλοΰσιον, τούτων δὲ πατὴρ ὑπῆρξεν ὁ Ἰωάννης υἱὸς τοῦ Ἀκρείου ἱερέως, ἐξ οὗ ἄρχεται ἡ πιστοποιουμένη γενεὰ τῶν Βουλγάρων. Πότε καὶ ποῦ ἐγεννήθη ἐν τούτοις ὁ Ἐλευθέριος καὶ μετὰ ταῦτα Εὐγένιος; Τὰ βιβλία σιωπῶν, διότι κατὰ τὴν ἐπιδρομὴν τοῦ Ὀθωμανικοῦ στόλου ἐν ἔτει 1716 κατέφυγον οἱ γονεῖς αὐτοῦ εἰς Κέρκυραν, ἔνθα κατὰ τὴν κοινὴν παράδοσιν ἐγεννήθη. Ἀλλὰ διασκεδασθέντος τοῦ κινδύνου ἐπανῆλθον πάλιν εἰς Ζάκυνθον καὶ τοῦτο ἀποδεικνύεται ἐκ τῆς ληξιαρχικῆς πράξεως τοῦ θανάτου τῆς μητρὸς τοῦ Εὐγενίου Τζανέτας, συμβάντος ἐν ἔτει 1721 Μαΐου 11.

Ὁ πρὸς πάππον θεῖος αὐτοῦ Ἀλοΰσιος εἶχε πολλὴν κτηματικὴν περιουσίαν καὶ ἄκραν φροντίδα, νὰ μὴ ἐκλείψῃ τὸ γένος του. Λύω μόνοι ἠδύναντο νὰ τὸν ἀπαλλάξωσι τῆς ἀνηυχίας ταύτης, ὁ ἀνεψιὸς αὐτοῦ Ἰωάννης, ἐκ τοῦ ἀδελφοῦ του Γεωργίου καὶ ὁ ἀρτιγενὴς Ἐλευθέριος. Ἀλλ' ὁ Ἰωάννης, μὴ εὐπορῶν, δὲν ἐσκέπτετο περὶ γάμου, ὅθεν ὅλαι αἱ ἐλπίδες τοῦ Ἀλοΰσίου ἐσαλεύοντο ἐπὶ τοῦ ἀνεψιαδοῦ, δεικνύοντος προθύμως φιλομάθειαν. Ὁ πατὴρ τοῦ Ἐλευθερίου μετήρχετο τὸ ἐμπόριον, ἀλλὰ μικρὰς ἀπελάμβανεν ὠφελείας, διότι δὲν εἶναι γνωστὸν ἂν κατέλιπε περιουσίαν. Ἀφοῦ ἐπαιδεύθη ἐν τῇ πατρίδι του παρ' Ἀντωνίῳ Κατηφόρῳ διακριβέστατα εἰς παντοδαπὰς γνώσεις (ἱστορικοκριτικὴ Ἀπολογία §. 17), ἐπικρατεῖ λόγος (κατὰ τὸν Κούμαν), ὅτι καὶ ἐν Κερκύρᾳ ἠκροάσθη ὁ Ἐλευθέριος τὸν Ἱερεμίαν Καβάδιαν. Ὅπως καὶ ἂν ἔχῃ, συμπληρώσας τὸ 19 ἔτος τῆς ἡλικίας του, κατὰ τὸ κρατοῦν ἔθος, καταγράφεται ἐν τῷ μητρῴῳ τοῦ Ναοῦ τῆς Φανερωμένης ὡς ἔχων δικαίωμα ψήφου (δηλ. ἐν ἔτει 1735). Ἔκτοτε ὅμως φαίνεται, ὅτι μετέβη εἰς Ἄρταν (Λογικὴ Κύγ. σελ. 12) καὶ ἐκεῖθεν εἰς Ἰωάννινα, ἔνθα τότε ἐσχολάρχευεν ὁ Βελλάνος Βασιλόπουλος. Ἡ ἀποδημία του προῆλθεν ἐκ τῆς ἀκρατήτου πρὸς τὰ γράμματα ὁρμῆς. Ἀλλ' ἡ πρὸς ταῦτα προσήλωσις δὲν ἱκανοποίει τὸν Ἀλοΰσιον, ὅστις ἤθελε μᾶλλον νὰ τὸν ἴδῃ καὶ διεδρυμένον ἐν Ζακύνθῳ, διὰ νὰ πραγματοποιήσῃ τὴν περὶ ἐξακολουθήσεως τοῦ γένους τῶν Βουλγάρων ἐπιθυμίαν του. Ἔφθασεν ἴσως λόγος εἰς τὰς ἀκοὰς

τοῦ, ὅτι ὁ Ἐλευθέριος, οὐ μόνον δὲν ἐσκέπτετο νὰ πληρώσῃ τὰς ἐλπίδας ταύτας, ἀλλὰ μάλιστα, διὰ ν' ἀφοσιωθῇ ὅλως εἰς τὴν εὐσέβειαν καὶ τὴν παιδείαν, ἐδείκνυε τὴν ἐπιθυμίαν νὰ ἐναγκαλισθῇ τὸ μοναχικὸν σχῆμα. Τότε ὁ Ἀλοΰσιος ἐστρεψε μᾶλλον τὴν προσοχήν του πρὸς τὸν ἄλλον ἀνεψιὸν Ἰωάννην, καὶ ἐκθέτων τὴν διαθήκην του ἐν ἔτει 1737 (Σεπτεμβρ. 12) γράφει μὲν τοῦτον κληρονόμον, ἀλλὰ καταλιμπάνει καὶ εἰς τὸν Ἐλευθέριον μέρος τι τῶν κτημάτων του. Καὶ αὐτὸς ὁ Ἰωάννης γράφεται κληρονόμος ὑπὸ τὸν ὅρον νὰ παιδοποιήσῃ, διότι ἄλλως, ἐλλείψει ἀπογόνων, ἔστω καὶ ἐκ θηλυγονίας, ἐξ αὐτῶν τῶν δύω, ἀφαιρεῦται ἡ περιουσία εἰς τὴν ἐκκλησίαν, μέλλουσαν ἐκ τῶν εἰσοδημάτων κατ' ἔτος νὰ νυμφεύῃ νέαν τινα.

Ὁ Ἐλευθέριος, καί τοι γνωρίζων τὰς διαθέσεις τοῦ πρὸς πάππον θείου καὶ τὰς προσδοκωμένας ὠφελείας ἐκ τῆς ἐκπληρώσεως τῶν ἐπιθυμιῶν του, δὲν ἀπετράπη ἐκ τῆς ἀποφάσεώς του, ἀλλὰ καταφρονῶν τὰ τοῦ κόσμου ἠσπάσθη τὴν ἱερωσύνην, χειροτονηθεὶς ἐν Ἰωαννίνοις ἱεροδιάκονος ὑπὸ τὸ γνωστὸν εἰς ἡμᾶς ὄνομα Εὐγένιος. Μόλις ὀκτὼ μῆνας μετὰ τὴν σύνταξιν τῆς διαθήκης του, μαθὼν τοῦτο ὁ Ἀλοΰσιος, ἀπώλεσε πᾶσαν ἐλπίδα, ν' ἀποκτήσῃ ἐκ τοῦ Ἐλευθερίου ἀπογόνους, ὅθεν διὰ κωδικέλλου ἐτροποποίησε τὰς περὶ αὐτοῦ διατάξεις, μεταβάλλων εἰς καταπίστευμα τὰ πρὸς αὐτὸν καταλειφθέντα, ὅπως μετὰ θάνατον αὐτοῦ ἀποκατασταθῶσιν εἰς τὸν συγκληρονόμον του Ἰωάννην ἢ εἰς τοὺς κληρονόμους αὐτοῦ (1738 Μαΐου 21).

Ὁ Εὐγένιος, ὠθούμενος πάντοτε ἐκ τῆς ἐπιθυμίας ν' αὐξήσῃ τὰς γνώσεις του, μετὰ τὴν χειροτονίαν του μετέβη εἰς τὸ Πανεπιστήμιον τοῦ Πατουίου, ἀκμάζον τότε, καὶ παρέχον ἄφθονα τὰ μέσα τῆς διδασκαλίας τῶν ἐπιστημῶν, ὅπως κατὰ τὴν πρόοδον τοῦ αἰῶνος ἀνεπτύχθησαν. Ἐξαιρέσει τῶν νομικῶν μαθημάτων, ὅλα τὰ λοιπὰ ἠκροάζετο μετὰ τῆς αὐτῆς ἐπιμελείας, πρὸ πάντων δὲ τὰ φιλοσοφικὰ καὶ φυσικομαθηματικά. Ἡ χημεία τότε ἐσπαργανοῦτο καὶ δὲν εἶναι πιθανὸν, ὅτι ἐδιδάσκετο, ἀλλ' ἡ φυσικὴ καὶ ἡ ἀστρονομία ἤδη ἐσυστηματοποιοῦντο. Ἀντλήσας μετ' ἀκαμάτου φιλομαθείας τὸν ἐν τῇ Ἐνετίᾳ, ἔνθα ὁ ἐκφωνηθεὶς παρ' αὐτοῦ λόγος ἐπ' Ἐκκλησίας καὶ ἡ λοιπὴ συμπεριφορὰ αὐτοῦ ἐφείλκυσαν τὴν προσοχὴν ὅλων, καὶ ἰδίως τῶν Μαρουτζῶν, οἵτινες ἔκτοτε ἴσως συνέλαβον τὴν ἰδέαν νὰ συστήσωσι νέον σχολεῖον εἰς τὴν πατρίδα των, τὰ Ἰωάννινα, διευθυνόμενον ὑπὸ ἀνδρὸς ἐκπαιδευθέντος τὰς ἐπιστήμας εἰς τὴν καθέδραν αὐτῶν, καὶ δυναμένου νὰ εἰσάξῃ εἰς τὰς παραδόσεις νέας μεθόδους καὶ νέας γνώσεις.

Ἐν τούτοις φαίνεται ὅτι ἐλάμβανε βοηθήματα ὑπὸ τοῦ Ἀλοΰσίου, παρακινουμένου ἐκ τῶν πληροφοριῶν, ὅτι αἱ θυσίαι ἔφερον καλλίστους καρπούς. Ὁ Ἀλοΰσιος ὅμως ἦτο κατὰ πρῶτον λόγον Βούλγαρις καὶ κατὰ δεύτερον Ζακύνθιος. (1) Πέραν τῆς νήσου του δὲν ἐνόμιζεν, ὅτι ἐχρεώστει νὰ ἐκτείνῃ τὴν φροντίδα του. Ὅταν λοιπὸν ὁ Εὐγένιος ἐπέστρεψεν εἰς Ζάκυνθον, ἐπέμεινεν ἐκεῖνος ὥστε, μὴ ἐκπληρώσας τὴν πρώτην εὐχήν του τῆς παιδοποιΐας ὁ ἀνεψιαδοῦς του, νὰ ἐκπληρώσῃ τοὐλάχιστον τὴν ἄλλην, μένων ἐν Ζακύνθῳ καὶ ὑπηρετῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν τῆς Φανερωμένης. Ἀλλὰ κατὰ τὸν κανονισμὸν τῆς Ἐκκλησίας ταύτης, οἱ ἐφημέριοι ἐπὶ δύο μόνα ἔτη ἐξελέγοντο ὑπὸ τῶν ἐπιτρόπων, τῶν ὁποίων ὤφειλεν ὁ ὑποψήφιος νὰ ἐπιζητήσῃ τὰς ψήφους. Ὁ Εὐγένιος ἐνόμισεν ἀνάξιον ἑαυτοῦ, νὰ ἐριθεύσῃ, ἄλλως τε δὲ ὡς ἐφημέριος δὲν ἠδύνατο νὰ καταστήσῃ ἐπωφελεῖς τὰς γνώσεις του κατὰ τὸν σκοπόν του. Ἀπεχαιρέτησεν ἑπομένως τὴν πατρίδα του καὶ βοηθείᾳ τῶν Μαρουτσῶν ἐσύστησεν ἐν Ἰωαννίνοις τὴν νέαν Σχολήν. Τοῦτο ἐτάραξεν εἰς ἄκρον τὸν Ἀλοΰσιον, τοῦ ὁποίου ὅλα τὰ περὶ Εὐγενίου σχέδια ἐματαιώθησαν.

Ὡς ἐκ τούτου τὴν 18 Ἰουνίου 1742 προσθέτει νέον κωδικέλλον εἰς τὴν διαθήκην του, δι' οὗ ἀνακαλεῖ πᾶν τὸ καταλειφθὲν εἰς τὸν Εὐγένιον, αἰτιολογῶν ὅτι, ἀφοῦ ἡ λογιότης του κατὰ τὰ τάλαντα, τὰ ὁποῖα ὁ Κύριος τὸν ἐχάρισε, ἠξιώθη νὰ λάβῃ τὸ Σχολεῖον τῶν Ἰωαννίνων, καὶ ἱκανὸν μισθὸν, δὲν ἔχει πλέον χρείαν τῆς βοηθείας τοῦ θείου του. Ἡ πικρία τῆς αἰτιολογίας δεικνύει ἀποχρώντως τὴν ἀγανάκτησίν του. Μετὰ ἓν ἔτος ὅμως (1743 Μαΐου 4), πνέων τὰ λοίσθια, ἐνεθυμήθη πάλιν τὸν Εὐγένιον, καθ' οὗ ἡ ὀργή του κατεπραΰνθη. Ἐκάλεσε λοιπὸν τὸν Συμβολαιογράφον, πρὸς ὃν ὑπηγόρευσε νέον κωδικέλλον, καταλιμπάνων πάλιν δι' αὐτοῦ τὸ πρὶν καταπίστευμα εἰς τὸν Εὐγένιον, ἀλλ' ὑπὸ τὸν ὅρον τῆς εἰς Ζάκυνθον ἐπανόδου.

Μετὰ δέκα περίπου ἔτη, ὅταν τοῦ Εὐγενίου ἡ ὑπόληψις ηὔξησεν, καὶ πρὶν ἔτι μεταβῇ εἰς τὸν Ἅδην, οἱ ἐπίτροποι τοῦ Ναοῦ τῆς Φανερωμένης συνῃσθάνθησαν ποίου ἀνδρὸς ἐστερήθησαν. Συνελθόντες λοιπὸν ἐψήφισαν ἐξαίρεσιν εἰς τὴν διετῆ διάρκειαν τῆς ἐφημερίας, ἂν τύχῃ ἱερεὺς σπουδαῖος, ῥήτωρ καὶ κήρυξ τοῦ εὐαγγελίου, ἀλλ' ἐκ τῆς ἐνορίας αὐτῶν. (Πράξις 25 Ὀκτωβρ. 1752). Ἡ πρᾶξις αὕτη τιμᾷ τοὺς συμπολίτας του, γνωρίσαντας τὴν ἀξίαν τοῦ ἀνδρὸς, δὲν ἦταν ὅμως ἀρκοῦν ἐνδόσιμον, ὥστε ὁ Εὐγένιος, μεταβάλλων πορείαν, νὰ περιορίσῃ τὴν ἐνέργειάν του ἐντὸς τῆς ἐνορίας τῆς Φανερωμένης.

Αἱ πληροφορίαι αὗται εἶναι μεγάλου λόγου ἄξιαι πρὸς ἐκτίμησιν τῶν φυσικῶν διαθέσεων τοῦ Εὐγενίου. Ἐνῷ οἱ περὶ αὐτὸν ἐλάτρευαν τὴν ἰδέαν τοῦ γένους τῶν Βουλγάρεων καὶ ἐνεπνέοντο ὑπὸ τῶν αἰσθημάτων τοῦ μικροπολίτου, αὐτὸς ἐνωρὶς ἐφλέχθη ὑπὸ τοῦ πόθου τῶν γραμμάτων, καὶ παρακούων τὰς προτροπὰς καὶ τὰς εὐχὰς ἐκείνου, παρ' οὗ προσεδόκα μεγίστας ὠφελείας, καὶ πατρίδα καὶ κόσμον ἐγκατέλειψε, διὰ ν' ἀφοσιωθῇ εἰς τὴν μελέτην καὶ τὴν διδασκαλίαν.

Ἡ προτίμησίς του μεγάλως ἀντημείφθη, διότι καὶ δόξαν, καὶ τιμὰς, καὶ ὠφελείας ἀπέκτησεν. Ἐπίσκοπος ὢν Σλαβωνίου καὶ Χερσῶνος, καὶ εὐπορῶν ἐνεθυμήθη τοὺς συγγενεῖς του, τοὺς ἐβοήθησεν ἀφθόνως καὶ ἐπεθύμησε πάλιν τὴν πατρίδα του ὡς ἀναπαυ-

(1) Κατὰ τοῦτο δὲν ὡμοίαζε τοὺς σήμερον συμπολίτας του.

τήριον τῶν ἀτρύτων κόπων του. Αἱ περὶ τούτου ἐπιστολαί, γεγραμμέναι κατὰ τὸν εὐτράπελον τρόπον τοῦ Εὐγενίου, ἀστεϊζομένου μάλιστα περὶ τοῦ ἐνδόξου γένους του, τοῦ ὁποίου ἡ ἀπόσβεσις ποσῶς δὲν τὸν λυπεῖ, εἶναι ἐπίμετρον τῶν παρὰ τοῦ φιλατίμου Ἱερέως Κατράμη φιλοπονηθεισῶν διασαφήσεων.

Τὸ κατ' ἐμὲ πλέον δὲν διστάζω, ἂν ὁ Εὐγένιος ἦτο Ζακύνθιος, οὔτε ὑπάρχει ἀνάγκη ἄλλης ἀποδείξεως, πλανηθεὶς δὲ περὶ τούτου ἄλλοτε, ὥστε νὰ τὸν ὀνομάσω Κερκυραῖον, παρηγοροῦμαι, διότι ἡ πλάνη μου ἔδωκεν ἀφορμὴν εἰς τὴν ἀξιόλογον ταύτην διατριβήν.

Π. ΚΑΛΛΙΓΑΣ.

ΘΕΜΙΣ

Η ΕΞΕΤΑΣΙΣ ΤΗΣ ΕΛΛΗΝΙΚΗΣ ΝΟΜΟΘΕΣΙΑΣ

Συντασσομένη ὑπὸ διαφόρων νομομαθῶν, ἐκδιδομένη δὲ ὑπὸ Λεωνίδα Σγούτα.

Τόμος 6. 1854.

—o—

Ὁ Κύριος Λεωνίδας Σγούτας ἐδημοσίευσε πρό τινος καιροῦ ἐν τῷ περιοδικῷ τούτῳ συγγράμματι δύο δικονομικὰς πραγματείας τοῦ μακαρίτου Χριστοδούλου Ῥουσσοπούλου, ἀντεισαγγελέως παρὰ τῷ Ἀρείῳ Πάγῳ καὶ ὑφηγητοῦ ἐν τῷ τοῦ Ὀθωνος Πανεπιστημίῳ. Αἱ πραγματεῖαι αὗται εἰσὶ τὸ κείμενον τῶν ἐν τῷ Ἑλληνικῷ πανεπιστημίῳ παραδόσεων τοῦ ἐμβριθοῦς καὶ σεμνοῦ ἐκείνου λειτουργοῦ τῆς Θέμιδος, ὅστις, ἀποθανὼν ἐν αὐτῇ τῇ ἀρχῇ τοῦ σταδίου του, κατέλιπεν ἔντε τῷ δικαστικῷ συλλόγῳ καὶ ἐν τῷ πανεπιστημίῳ ἀνεξάλειπτον τὴν μνήμην τῶν ἀρετῶν καὶ τῆς παιδείας του, ἀφορῶσι δὲ δύο ἐκ τῶν σπουδαιοτέρων καὶ δυσκολωτέρων τμημάτων τῆς πολιτικῆς δικονομίας, τὸ περὶ ἐνδίκων μέσων (Σελ. 1—82.) καὶ τὸ περὶ ἀποδείξεων (Σελ. 83—382).

Ἡ ἀκριβὴς παράθεσις τῶν Ῥωμαϊκῶν, Βυζαντινῶν, Γαλλικῶν καὶ Γερμανικῶν ὁρισμῶν ἀφ' ὧν ἐρανίσθη ὁ ἡμέτερος νομοθέτης τὰς διατάξεις τῆς Ἑλληνικῆς πολιτικῆς δικονομίας, ἡ ἐμβριθὴς συζήτησις τῶν ποικίλων ζητημάτων καὶ πρὸ πάντων ἡ σαφήνεια καὶ ἡ λογικὴ τάξις τῆς ἀναπτύξεως καὶ τῆς λύσεως αὐτῶν, καθιστῶσι τὰς μελέτας ταύτας πολύτιμον ὁδηγὸν τῶν περὶ τὴν δικονομίαν ἀσχολουμένων, ὧν οἱ πλεῖστοι, στερούμενοι τῶν εἰς ξένας γλῶσσας γεγραμμένων δικονομικῶν συγγραμμάτων, εἶχον μόνον βοηθὸν τὸ κείμενον τοῦ νόμου, διότι ὡς γνωστὸν ἡ δημοσίευσις τῆς σοφῆς περὶ δικονομικοῦ δικαίου συγγραφῆς τοῦ Κ. Γ. Φέλερ διεκόπη πρὸ ἑπτὰ ἐτῶν μετὰ τὴν ἔκδοσιν τοῦ 1 Τόμου (ὅστις πραγματεύεται περὶ τοῦ ὀργανισμοῦ τῶν δικαστηρίων καὶ τῶν πρώτων 20 ἄρθρων τῆς πολιτικῆς δικονομίας) καὶ κύριος οἶδε ἂν καὶ πότε θέλει ἐξακολουθήσει.

Εὐχόμεθα δὲ νὰ περατώσῃ ὁ Κ. Σγούτας τὸ ὁποῖον ἀνέλαβεν ἔργον, δημοσιεύων καὶ τὰς λοιπὰς δικονομικὰς πραγματείας τοῦ ἀοιδίμου Ῥουσσοπούλου ἐπ' ἀγαθῷ τῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν πολλῶν ἐν Ἑλλάδι ὑπηρετῶν αὐτῆς.

ΚΡΙΤΙΚΑΙ ΕΠΙΣΤΑΣΙΑΙ.

Ὑπὸ Ι. Ν. Σταματέλου
Λευκαδίου.

Ἐπὶ τοῦ Συγγράμματος
τοῦ Κ. Κ. Σακελλαροπούλου.
Ἐπιγραφομένου.
Ἐγχειρίδιον Ἑλληνικῆς Παλαιογραφίας.
Μελίτη. 1837. εἰς φυλ.

» Πᾶντ' ἐστὶν ἐξευρεῖν, ἐὰν μὴ τὴν πόνων
» φεύγῃ τις, ὃς πρόσεστι τοῖς ζητουμένοις »
Στοβ.

—o—

Ἡ σύνταξις Ἐγχειριδίου τῆς Ἑλληνικῆς Παλαιογραφίας εἰς τὴν ἡμετέραν γλῶσσαν εἶναι βεβαιά ἀναγκαιοτάτη, διότι οἱ Νέοι μας, δυσκολευόμενοι νὰ τὴν σπουδάζωσιν εἰς ξένας γλώσσας, ἀγνοοῦσι τὴν μέθοδον τοῦ ὀρθῶς ἀναγινώσκειν τὰ αὐτόγραφα μνημεῖα τῶν προγόνων των, ἄτινα καὶ τὴν ἱστορίαν ἀναπτύσσουσι, καὶ τὴν γλῶσσαν πλουτίζουσι. Τὴν ἀνάγκην ταύτην πρὸ πολλοῦ ἤδη αἰσθανθεὶς καὶ ὁ ἀξιότιμος Κ. Σακελλαρόπουλος, δὲν ὤκνησε νὰ προσφερθῇ εἰς τὴν θεραπείαν της, συντάξας τὸ προκείμενον ἐγχειρίδιον, ὅπερ βεβαίως ἤθελε πληρώσει τὸν σκοπόν του, ἂν ἠρύετο ἐξ ὑψηλοτέρων πηγῶν. Ὁ ἴδιος ὅμως ἀναγκάζεται νὰ ὁμολογήσῃ, ὅτι συνεπανεσπάσθη αὐτὸ ἀπὸ τῶν πρὸ Βοικχίου πτωχῶν Συλλογῶν τοῦ Μοντεφαλκονίου (α) καὶ Πλακεντίου, (β) καὶ ὅτι τὴν πολύτιμον καὶ πάσης ἄλλης νεωτέρων συλλογὴν τοῦ Γερμανοῦ τούτου (γ), δι' ἃς ἠδύνατο νὰ παράξῃ τὴ τέλειον, δὲν ἔλαβεν εὐκαιρίαν νὰ συμβουλευθῇ κἂν ὡς ἔπρεπε οὐδ' εἰς τὰς ὀλίγας τοῦ Ἐγχειριδίου του Ἐπιγραφάς. Περιωρίσθη ἄρα εἰς ὀλίγους τύπους καὶ κανόνας τῆς παναρχαίας παλαιογραφίας, ἐνῷ ἀποδῆς ἀξίας εἶναι καὶ ἡ μεταγενεστέρα. Ἡ ἔλλειψις δὲ αὕτη ἴσως ἐδύνατο νὰ παρορασθῇ ἂν τὸ πλεῖστον τῆς πραγματείας δὲν ἐστηρίζετο ἐπὶ τῶν νόθων ἐπιγραφῶν τοῦ Φουρμόντου, ἐξ ὧν παράγονται καὶ τύποι γραμμάτων, καὶ κανόνες ὀρθογραφίας ἐσφαλμένοι. Διὰ τοὺς λόγους τούτους ἐπιχειρήσαντες νὰ διορθώσωμεν καὶ συμπληρώσωμεν ὅσον ἔνεστι τὸ προκείμενον Σύγγραμμα, ὅπως τὸ ἀναδείξωμεν ὠφελιμον τοῖς ὁμογενέσι, νομίζομεν ὅτι δὲν θέλομεν λυπήσει τὸν Συγγραφέα του, ὅστις, φίλος καὶ αὐτὸς οὐχ ἧττον τῆς ἀληθείας ὥσπερ καὶ τῆς κοινῆς ὠφελείας, ἠγωνίσθη πρὸς τὸν ἴδιον σκοπόν.

Ἡ μέθοδός μας εἶναι ἁπλουστάτη. Βαίνοντες κατὰ τὰς Σελίδας τοῦ Ἐγχειριδίου, ἐκθέτομεν ἐν πρώτοις τὰ ἐλλειπῆ ἢ λελανθασμένα χωρία του, καὶ ἀκολούθως ἐπισυνάπτομεν τὰς ἡμετέρας παρατηρήσεις, διορθώσεις ἢ συμπληρώσεις, τηροῦντες πάντοτε τὴν δέουσαν τοῦ λόγου συντομίαν.

(α) Βιβ. Α'. §. 56. — Γ'ρ η τ ῶ ς δὲν λέγει· ἐξ ἐναντίας ὁμολογεῖ ὅτι ο ὐ κ ἔ χ ει ἀ τ ρ ε κ έ ω ς εἰ π ε ῖ ν. Καὶ τῷ ὄντι τὸ ἀληθέστερον φαίνεται ὅτι ἡ Πελασγικὴ ἦτον ἡ ἀρχαοτάτη Ἑλληνική, κυρίως τῇ Αἰολικῇ συγγενής. Σ. Ε.]

(β) Bekk. Anecd. III. pag. 1170 — II. 786.

(γ) Ἐν τῷ Ἰφίτου δίσκῳ ἦσαν εἰς κύκλου σχῆμα—»Ταῦ» την οὐκ ἐς εὐθὺ ἔχει γεγραμμένην, ἀλλ' ἐς κύκλου σχῆ» μα περιεῖσιν ἐπὶ τῷ δίσκῳ τὰ γράμματα—» (Παυσ. Β'. κ'. 1). ἐν δὲ τῇ Κυψέλου Δάρνακι κατ' ἐλινηδὸν—»γέγρα» πται δ' ἐπὶ τῇ λάρνακι καὶ ἄλλους τὰ γράμματα ἑλιγμοὺς » συμβαλέσθαι χαλεποὺς—»(Αὐτ. Β'—ιζ'. 3.). Τοὺς ἑλιγμοὺς τούτους ἀπαντῶμεν καὶ εἰς πλείστα ἀγγεῖα, καὶ εἰς τὰς Θηρίας Ἐπιγραφὰς (Franz. Elem. Ep. Gr. N. 1. 4. 5. 16.).

(δ) »Κύρβεις δὲ τρίγωνοι σανίδες πυραμοειδεῖς, αἷς ἦσαν » ἐγγεγραμμένοι οἱ Νόμοι· ἄξονες δὲ τετράγωνοι χαλκοῖ » ἦσαν, ἔχοντες τοὺς νόμους (Πολυδ. Η'. §. 128.).

(α) Paleiograph. Graec. Paris. 1708.

(β) Epitome Graecae Palaeograph. Rome 1735.

(γ) Corpus Inscriptionum Graecarum - Berolini—1841.

ΚΕΦ. Α'.

Πελασγικὴ γλῶσσα—Τρόποι γραφῆς.

§. α.

[Σελ. 7. Ἐγχειριδ.] » Ἡ Πελασγικὴ γλῶσσα [ἡ » παλαιὰ ἀρχέτυπος Ἑλληνική] διεφυλάχθη ἐπὶ πο» λὺ μετά τινων μεταβολῶν εἰς τὴν ὕστερον ὀνο» μασθεῖσαν Αἰολικὴν διάλεκτον. »

Παρατ.— Ὁ Ἡρόδοτος τοὐλάχιστον [ὅστις, καθὸ ἀρκερὰ ἀρχαῖος καὶ συγγενεύων τοῖς Αἰολεῦσιν, ὡς Δωριεύς, ἠδύνατο πλέον ἡμῶν νὰ γνωρίζῃ τὴν Πελασγικὴν γλῶσσαν, καὶ τὴν ταύτης συγγένειαν μετὰ τῆς Αἰολικῆς], λέγει ῥητῶς, ὅτι— » ἦν τινα δὲ γλῶσσαν » ἱεσαν οἱ Πελασγοὶ οὐκ ἔχω ἀτρεκέως εἰπεῖν. Εἰ δὲ » χρεὼν ἐστι τεκμαιρόμενον λέγειν . . . ἦσαν Πε» λασγοὶ βάρβαροι γλῶσσαν ἱέντες. » (α)

§. β'.

[Σελ. 9. Ἐγχ.] » Περὶ τῶν διαφόρων τρόπων τοῦ » γράφειν. »

Συμπλήρ.— Ἐκτὸς τοῦ βουστροφηδὸν καὶ κιονηδὸν τρόπου, οἱ γραμματικοὶ ἀναφέρουσιν καὶ ἑτέρους δύο, τὸν σπειριδὸν καὶ πλινθηδὸν (β), οἵτινες, ὡς καὶ ἐκεῖνοι, ἀπαντῶνται συνεχέστατα εἰς τὰς Ἐπιγραφάς. Οὗτοι, νομίζομεν, μᾶλις ἠδύναντο νὰ ἐφαρμοσθῶσιν ἐν κοινῇ χρήσει μετὰ τοῦ βουστροφηδὸν διότι, καθὼς οἱ ἀρχαῖοι δὲν ἐτήρουν πάντοτε ὁριζοντίους τὰς γραμμάς, ἀλλ' ἔδιδον αὐταῖς διευθύνσεις ἐπὶ τὸ ἁρμοδιώτερον (γ), οὕτως αἱ κιονηδὸν, πλινθηδὸν, σπειρηδὸν γραφαὶ ἀναφέρονται μᾶλλον εἰς μονήρη μνημεῖα, ἐν οἷς συγκαταλεκτέοι καὶ οἱ Πίνακες τοῦ Σόλωνος, ὧν οἱ μὲν Ἄξονες ἦσαν τετράγωνοι, αἱ δὲ Κύρβεις τριγωνοειδεῖς, ἐν σχήματι πυραμίδος (δ). Κατὰ τοὺς ἀρχαιοτάτους χρόνους συνείθιζον νὰ χαράττωσιν ὀλίγιστα γράμματα ἐν ἑκάστῳ στίχῳ, χωροῦντες κατὰ τὸ πλάτος τοῦ κίονος, ἐφ' οὗ ἔγραφον (ε)· ἐκ τούτου δὲ κιονηδὸν καὶ ὁ τρόπος ὠνόμασται. Πλινθηδὸν δὲ γράφειν ἔλεγον ὅταν τὸ μῆκος τῶν στίχων καὶ ἡ σειρὰ αὐτῶν ἐσχηματίζον τετράγωνον ἢ πλινθοειδὲς σχῆμα, ὡς ἐν πολλαῖς Ἐπιγραφαῖς δείκνυται. (ζ) Σπειριδὸν δέ, ὅταν οἱ στίχοι διευθύνοντο κατὰ σπείρας ἤτοι ἑλιγμούς, ὥς ἐστιν εἰδεῖν ἐν πολλαῖς τῶν θηραίων Ἐπιγραφῶν (η). Προσθετέος τούτοις καὶ ὁ στοιχηδὸν καλούμενος, καθ' ὃν ἕκαστον γράμμα τοῦ ἑπομένου στίχου ἐτίθετο ὑφ' ἕκαστον τοῦ προηγουμένου, σχηματίζοντα οὕτω καθέτους στίχους, ἐξ ὧν καὶ ὁ τρόπος τῆς γραφῆς τὸ ὄνομα ἔτυχε. Τοῦ τρόπου τούτου πλεῖσται Ἐπιγραφαὶ ἀρχαίων καὶ μεταγενεστέρων χρόνων σώζονται (θ).

§. δ'.

[Σελ. 10 — Ἐγχ.] » Ἡ ἐξ ἀριστερῶν πρὸς δεξιὰ » γραφή, ὡς συνεθίζεται εἰς τὰς Εὐρωπαϊκὰς γλῶσ» σας, ἐστάθη κοινῆς χρήσεως εἰς τοὺς Παλαιοὺς μας » πολὺν καιρὸν πρὸ τῆς καταργήσεως τοῦ βουστρο» φηδὸν γράφειν. Τοῦτο ἀποδεικνύεται ἀπὸ πολλὰς » Ἐπιγραφὰς ὀκτακοσίων ἢ ἐννεακοσίων π. Χ. ἐτῶν. »

Παρατ. — Πάντες οἱ Ἀρχαιολόγοι ἀπὸ τῆς δημοσιεύσεως τῆς συλλογῆς τοῦ Βοικχίου [1828.] παραδέχονται, ὅτι οἱ ἀρχαιότεραι τῶν σωζομένων Ἐπιγραφῶν δὲν ὑπερπηδῶσι τὴν Μ'. Ὀλυμπιάδα, ἤτοι τὰ 610. π. Χ. Qui autem (λέγει ὁ Franzius) no» stram aetatem tolerunt tituli vetustissimi » origine maximam partem aeolica et dorica, » ii commode inter Olymp. 40—80, poni om» nes possunt. » (ι).

ΚΕΦ. Β'.

Γράμματα — Δίγαμμα.

§. α.

[Σελ. 11. Ἐγχ.] » Τὸ Δ ἐπέχει τὸν τόπον τοῦ Ζ » στοιχείου, τὸ ὁποῖον, ὡς εἶναι πιθανόν, δὲν εἶχεν » ἀκόμη εἰσαχθῆ εἰς τὸ ἀλφάβητον, καὶ ἀνεπληροῦτο » ἢ διὰ τοῦ ἁπλοῦ Δ ἢ διὰ τοῦ ΔΣ, ὡς ΔΣΚΥΣ, » ἀντὶ ΖΕΥΣ. »

Παρατ. — Τὸ Ζ εἶναι ὅλως Φοινικικὸν καὶ κατὰ τὸ σχῆμα καὶ κατὰ τὴν φωνὴν, κατέχει τὴν αὐτὴν θέσιν εἰς τὸ Ἑλληνικὸν, οἷαν καὶ εἰς τὸ Φοινικικὸν Ἀλφάβητον, καὶ ἀπαντᾶται εἰς τὰς ἀρχαιοτάτας Ἐπιγραφὰς (α)· διατί λοιπὸν νὰ μὴν ὑποτεθῇ ὅτι εἰσήχθη καὶ αὐτὸ συγχρόνως τοῖς ἄλλοις Φοινικικοῖς γράμμασιν; Ἡ δὲ ἐνίοτε αὐτοῦ ἀντικατάστασις διὰ τοῦ Δ ἢ ΣΔ δὲν ἀποδεικνύει ἔλλειψιν, ἀλλ' ἁπλοῦν διαλεκτικὸν ἰδιωτισμόν, ὡς ἐστιν ἰδεῖν καὶ ὑπὸ τῶν ἀρ-

(α) I. Franz. El. Ep. Gr. N. 33, 40. Κακῶς ὁ Ἀνθ. Γαζῆς δοξάζει ὅτι κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον οἱ στίχοι ἐγράφοντο ἄνωθεν πρὸς τὰ κάτω (Ἑλλ. Βιβλιοθ. Σελ. 24.).

(ζ) Franz. El. Ep. Gr. N. 124.— (η) Αὐτ. N. 1. 4. 5. 16. (θ) Αὐτόθ. N. 48—52. 57—59. 65. κ. τ. λ.

(ι) Αὐτόθ. pag. 39.

(α) Franz. El. Ep. Gr. pag. 22.

χαίων μαρτυρούμενον — « εἰ καὶ συγχωροῦμεν αὐτὰ » δύναμιν ἔχειν δύο συμφώνων, ἐπειδὴ οἱ Αἰολεῖς » κατὰ τὴν προφορὰν τοῦ ζυγὸς σδυγὸς γράφουσιν » — ἀλλ' ὅμως οὐ δεῖ τὰ κατὰ διάλεκτον ἰδιάζοντα » εἰς κοινὸν παραλαμβάνειν. » (6).

Διόρθ. — Οὐδαμοῦ δὲ εὕρηται τὸ Ζ καὶ διὰ τοῦ ΔΣ ἀντικαθιστάμενον, εἰμὴ εἰς μόνας τὰς νόθους Ἐπιγραφὰς τοῦ Φουρμόντου (γ). Ὁ Μ. Ἐτυμολόγος ἐν τοσούτῳ λέγει ῥητῶς — » Τὸ Ζ διαλύουσιν οἱ » Δωριεῖς εἰς Σ καὶ Δ, οἷον ζυγὸς σδυγός, ζευκτὴ- » ρες σδευκτῆρες » (δ) ἑπομένως Σλεὺς καὶ οὐδέποτε ΔΣεῦς. Ὑπὲρ τῆς παραδόξου δὲ ταύτης διαλύσεως τοῦ Ζ εἰς ΔΣ, ἰσχυρισθεὶς καὶ ὁ Ἔρασμος, ἠθέλησε νὰ νοθεύσῃ τὴν ἡδύαν φωνὴν τοῦ Ἑλληνικοῦ Ζ (ε), καὶ τὴν ἀποδείξῃ ὁμοίαν τοῦ τραχέως Λατινικοῦ Z (δσέτα· ἀλλ' ὁ σοφὸς Οἰκονόμος τὰν κατέβαλε θαυμασίως. (ζ).

§. β'.

[Σελ. 12. Ἔγχ.] » Πρὶν δὲ παραληφθῇ τὸ σχῆμα » τοῦτο [τοῦ Η] ὡς γράμμα τοῦ ἀλφαβήτου, ἀνε- » πληροῦτο ἢ δι' ἁπλοῦ, ἢ διὰ διπλοῦ Ε, ὡς Ἡρα- » κλῆς Ἡρακλῆς, Μάτεερ Μήτηρ. »

Διορθ.—Οὐδαμοῦ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γραμματικῇ ἢ ταῖς γνησίαις Ἐπιγραφαῖς εὕρηται τὸ Η διὰ διπλοῦ Ε ἀντικαθιστάμενον, εἰμὴ ὅπου παρεγχωρεῖ συναίρεσις, ὡς εἰς τὸ Ὁμηρικὸν δέελος δῆλος, ζέελος ζῆλος, τριήρεα τριήρη κ.τ.λ. (η). Ἀλλὰ τὸ Μάτηρ ὡς ἀσυναίρετον δὲν δύναται νὰ παραχθῇ ἀπὸ τοῦ ἀνυπάρκτου Μάτεερ, ὅπερ ἀληθῶς ἀποδεικνύει τὴν περὶ τὰ Ἑλληνικὰ παχυλὴν ἀμάθειαν τοῦ ἐφευρετοῦ του Φουρμόντου.

Συμπλήρ.—Τὸ Η ἀπαντᾶται ἐνίοτε καὶ ἀντὶ τῆς Ει διφθόγγου, (θ).

§. γ'.

[αὐτόθ. Ἔγχ.] » Πρὸ τῆς εὑρέσεώς του [τὸ Θ] ἀ- » νεπληροῦτο διὰ τοῦ Τ καὶ Η, σημαίνοντος τὸ δα- » σὺ πνεῦμα. »

Παρατ.—Τῶν νεωτέρων τινὲς, ἀντιτεινόμενοι εἰς τὰς μαρτυρίας τῆς γραμματικῆς (ι), στηριζόμενοι δὲ ἐπὶ τῆς ὁμοιότητος τοῦ σχήματος καὶ τοῦ φθόγγου, ἣν ἔχει τῷ Φοινικικῷ Τὲτ, ἐπὶ τῆς θέσεως, ἣν κατέχει εἰς τὸ Ἑλλ. Ἀλφάβητον, καὶ ἐπὶ τῆς ἐμφανίσεως αὐτοῦ ἐν ταῖς ἀρχαιοτάταις Ἐπιγραφαῖς (κ), παραδέχονται, ὅτι εἰσήχθη συγχρόνως τοῖς λοιποῖς Φοινικικοῖς γράμμασι (λ).

(6) Bekk. Anecd. II. pag. 816. 29.

(γ) Franz. Αὐτόθ. N. 36. (δ) Ἐν Α. Ζυγός.

(ε) » Ἡ Λατινικὴ γλῶσσα, λέγει ὁ Κοντιλιανὸς, οὐδὲν ἔχει » γράμμα νὰ μεταφράσῃ τὸ Ἑλληνικὸν ζ, διότι τοῦτο μὲν » ἠχεῖ Παρὸν καὶ ἠδύ, τὸ δὲ Λατινικὸν Z, λυπηρὸν καὶ φρι- » κῶδες καὶ αἱ γλυκεῖαι φωναὶ—ζώπυρον, ζέφυρος—μετα- » φραζόμεναι Λατινιστὶ—Zopyrum, Zephyrus — ἐκέλευ- » σαν ἦχον κοῦφον καὶ βάρβαρον (Quint. I. Lib. 12. παρὰ Οἰκονομ. Ἑλλ. Προφ. Σελ. 89.).

(ζ) Αὐτόθ. — (η) Αὐτόθ. Σελ. 99. — (θ) Κατωτ. Γ'. § ά. (ι) Σχολ. Διον. Αρακ — Bekk. Anecd. II. pag. 780 —781 — Priscian. pag. 542. Lib. I. de num. litter. — Plin VII. 56. — (κ) Corp. Inscrips. Gr. N. 1. 16. 22. 23. 28 29. 32. 44.

(λ) Franz El. Ep. Gr. pag. 18.—(Καὶ προφανεστάτη ἀ-

§. δ'.

[Σελ. 14. Ἔγχ.] » Τὸ Ψ ἀνεπληροῦτο διὰ τοῦ » ΠΣ ἢ ΒΣ. »

Συμπλήρ.—Προσέτι δὲ καὶ διὰ τοῦ ΦΣ, εἰς τὰς Ἀττικὰς μάλιστα ἐπιγραφάς—οἷον Ἀφσηάδης, Ὀφσιάδης, Ὄφσιος κ.τ.λ. (μ)

§. ε.

[Σελ. 11. Ἔγχ.]. » Λέγεται καὶ Δίγαμμα Αἰο- » λικὸν, διότι τὸ μετεχειρίζοντο συχνότερον οἱ » Αἰολεῖς ἀντὶ πνεύματος εἰς τὰς ἀπὸ φωνήεντος » ἀρχομένας λέξεις, ἢ μεταξὺ δύο φωνηέντων. »

Συμπλήρ.—Ἐχρῶντο αὐτῷ προσέτι καὶ εἰς τὰς ἀπὸ συμφώνου ἀρχομένας λέξεις, καὶ ἐν μέσῳ λέξεως πρὸ ἢ μετὰ σύμφωνον, ὡς ἐστιν εἰδεῖν ἔν τε Ἐπιγραφαῖς καὶ ἐν τῇ ἀρχαίᾳ γραμματικῇ. Ὁ Τρύφων ῥητῶς λέγει — » προστιθέασι δὲ καὶ [τὸ δίγαμ- » μα] . . . Τοῖς ἀπὸ φωνηέντων ἀρχομένοις· ἅπαξ » δὲ καὶ παρ' Ἀλκαίῳ τὸ ῥῆξις καὶ Γρῆξις εἴρεται· » (ν) καὶ Γρηγόριος ὁ Κορίνθιος—» Τὸ δ' τῷ ρ προσέ- » μουσιν ὅταν τῷ ρ ἐπιφέρηται τ ἢ κ ἢ δ, οἷον » βρυτὰρ ἀντὶ τοῦ βυτὰρ, βράκος ἀντὶ ῥάκος, βρό- » δον ἀντὶ τοῦ ῥόδον » (ξ). ὡσαύτως καὶ γνόφος ἀντὶ τοῦ νόφος, καὶ βλέπω [λεύω· λέω] ἀντὶ τοῦ λέπω, καὶ σίδδα ἀντὶ τοῦ σίδη, καὶ ἀλιδδύειν ἀντὶ τοῦ ἀλιδύειν, καὶ ἄγνοια ἀντὶ τοῦ ἄνοια, καὶ Ἀργιόδους ἀντὶ τοῦ Ἀριόδους, καὶ φάραγξ ἀντὶ τοῦ φάραξ, καὶ γίγην ἀντὶ τοῦ ἴσον (ο), οὕτω καὶ τὸ Λατιν. Sylla ἐκ τοῦ Ἑλλην. Ὕλη.

§. ς'.

[Σελ. 12. Ἔγχ.] » Εἰς μίαν παλαιὰν Ἐπιγρα- » φὴν ἀντὶ τοῦ Γ, εὑρίσκεται καὶ ὁ τύπος Ι, ΕΙΑΙΟΣ » ἀντὶ ἴδιος, ΙΚΞ ἀντὶ ἕξ, ὅθεν τὸ Λατινικὸν sex.

Συμπλ.—Τῷ τύπῳ προστεθεῖσα μετὰ ταῦτα μικρὰ κεραία παρήγαγε τὸ ἐπίσημον ς', σημαῖνον τὸν ἀριθμὸν 6. καὶ κατέγον τὴν αὐτὴν θέσιν, ἣν ἄλλοτε, ὑπὸ τὸ σχῆμα τοῦ Γ, κατεῖχεν εἰς τὸ Αἰολοδωρικὸν ἀλφάβητον, καὶ νῦν κατέχει εἰς τὰ Λατινικά.

ΚΕΦ. Γ'.

Δίφθογγοι—Δέξεις τινὲς—Ἀριθμητική.

§. ά.

[Σελ. 17. Ἔγχ.] » Ἡ δίφθογγος ΕΙ ἀπαντᾶται » καὶ ἀντὶ τῆς ΙΙ, ὡς ΤΕΙ ἀντὶ ΤΙΙΙ, καὶ ἔτι ἀντὶ » ἑνὸς ἢ διπλοῦ Ε, ὡς Σιγειὲς ἀντὶ Σιγειεῖς, Λαο- » δαμέεα ἀντὶ Λαοδάμεια. »

Συμπλήρ.—Ἀπαντᾶται προσέτι συχνότατα ἐν ταῖς Ἐπιγραφαῖς καὶ ἀντὶ τοῦ μακροῦ Ι, οἷον κρείνω, Νείλεων, Τείμων, Νεικάρετος, Φιλοτωνείος, Ἀπαφρόδειτος, Ἀφροδείσιος, Μαρτίνος, Μακρείνος, Ἐλευσείνι, Εἰρείων κ.τ.λ. (α) Προσέτι ἀντικαθίσταται ἐ-

πόδειξις τούτου, ὅτι ἐν ταῖς ἀρχαίαις γνησίαις ἐπιγραφαῖς εὕρηται ΚΙΙ καὶ ΙΙΙ ἀντὶ Χ καὶ Φ, οὐδαμοῦ ὅμως ΤΙΙ ἀντὶ Θ.— Σ Ε.).

(μ) Corp Inscrips. Gr. N. 165.—Ἀγγελ. Repert. d. Inscrips. et Antiq. N. 8. 24.

(ν) Παθ. Λέξ. §. 11— (ξ) Αἰολ. Διαλεκτ. §. 4.

(ο) Μ. Ἐτυμ. ἐν Α. γένος. Ἀλιδδύειν. Ἀργιόδους. Φάραγγες.—Ἡσύχ. ἐν Α. Λεύστι, γίγον.

νίοτε καὶ διὰ τοῦ Η, οἷον Ἐρήων χρήας, πλήονας, ἐπιτάδηον, ἀπαμήητον κ.τ.λ, (β).

Διορθ.—Οὐδαμοῦ εὕρηται καὶ διπλοῦν Ε ἀντὶ τῆς Ει διφθόγγου, εἰμὴ ὅπου παρεγχωρεῖ συναίρεσις, ὡς εἰς τὸ Δωριέες Δωριεῖς, ἀληθέες ἀληθεῖς κ.τ.λ. Τὸ δὲ Λαοδάμεια, καθὰ ἔξω τῆς κατηγορίας ταύτης, δὲν δύναται νὰ παραχθῇ ἀπὸ τοῦ Φουρμοντίου Λαοδαμέεα. (γ).

§. β'.

[Αὐτόθ. Ἔγχ.] » Ἡ αὐτὴ δίφθογγος [ΕΙ] εἰς κά- » ποιαν Ἐπιγραφὴν εἶναι ἰσοδύναμος τοῦ Υ, ὡς Μευ- » ώπα ἀντὶ Μυώπα. »

Παρατ. — Εἶναι τολμηρὸν νὰ θελήσωμεν ἄνευ ἀποχρῶντος λόγου νὰ σχηματίσωμεν κανόνα Ὀρθογραφίας, ὅτι τὸ ΕΙ ἐνίοτε ἀντικαθίσταται καὶ διὰ τοῦ Υ, στηριζόμενοι ἐπὶ τῆς λέξεως Μειώπα, ἥτις δύναται νὰ θεωρηθῇ πάντῃ διάφορος τῆς ἑτέρας Μυώπα, ὡς ἡ μὲν ἐκ τοῦ μεῖον παραγομένη, ἡ δὲ ἐκ τοῦ μῦς.

§. γ'.

[Σελ. 18. Ἔγχ.] « Εὑρίσκονται μάλιστα καὶ πολ- » λαὶ λέξεις ὁμοῦ ἡνωμέναι καὶ ἀχώριστοι. Τοῦναν- » τίον δὲ εἰς κάποιαν Ἐπιγραφὴν ἡ δίφθογγος ΑΙ » διακόπτεται μὲ στιγμὴν, ἐπέχουσαν τόπον τοῦ Η, » ἢ τοῦ Αἰολικοῦ Ϝ, ὡς ΜΕΛΕΔΑ·ΙΝΕΝ ἀντὶ ΜΕ » ΛΕΔΑΙΝΕΙΝ. »

Διόρθ. — Ὁ Βοίκχιος (α) καὶ Φρασικλῆς (β) ἀδιστάκτως ἀναγινώσκουσιν ΜΕΛΕΔΑΙΝΕΝ ἄνευ στιγμῆς. Τίς γὰρ ὁ λόγος αὐτῆς; διατὶ νὰ ἐπέχῃ τόπον δασείας ἢ διγάμματος; μὴ ἄραγε ἀληθεύει ὁ καινοτόμος Ἔρασμος; (γ).

§. δ'.

[Αὐτόθ. Ἔγχ.] « Εἰς μίαν παλαιὰν Ἐπιγραφὴν » ἀναγινώσκομεν ΑΜΟΜΟΝΑ ἀντὶ ΑΜΥΜΟΝΗ, ὅ- » που τὸ Ο εἰς τὴν δευτέραν συλλαβὴν ΜΟ τῆς λέ- » ξεως εἶναι ἀντὶ Υ. »

Παρατ. — Οὐ μόνον εἶναι μοναδικὸν τὸ παράδειγμα τοῦτο, εἰλημμένον ἐκ τῆς Ἐπιγραφῆς τῶν Ἀμυκλῶν, ἀλλὰ καὶ ἀντιφατικὸν, διότι ἐν τῇ αὐτῇ πολλαχοῦ εὕρηται ὑπάρχον τὸ Υ, ὡς ἐν τῷ — Κοῦραι, Ὀξύλου, Λασίου, τοῦ, κ.τ. λ. [Εἶναι δ' ἡ Ἐπιγραφὴ ἐκ τῶν πλαστῶν τοῦ Φουρμόντου. Σ. Ε'.]

§. ε.

[Σελ. 14. Ἔγχ.] « Σημεῖα ἀριθμῶν. »

Συμπλ. — Πρὸς τὰ σημεῖα τῶν ἀριθμῶν εἶχον οἱ ἀρχαῖοι καὶ ἕτερα, ἐκφράζοντα διάφορα Νομισμάτων, Μέτρων καὶ Σταθμῶν εἴδη, ἅτινα συνεχέστατα εὕρηνται ἐν ταῖς Ἐπιγραφαῖς. Τὰ κυριωδέστερα δὲ τούτων εἰσὶν

Τὸ Τάλαντον, ὅπερ ἐσήμαινον διὰ τοῦ Τ.

Ὁ Στατὴρ — διὰ τοῦ Σ. (δ)

Ἡ Δραχμὴ — διὰ τοῦ Ι, ἤτοι τοῦ Γ, ἄνευ τῆς ἄνω κεραίας. (ε)

Ὁ Ὀβολὸς — διὰ τοῦ Ι.

Τὸ Ἡμιόβολον — διὰ τοῦ Ϛ. ἢ C. (ζ).

Τὸ Δηνάριον — δι' ἀστερίσκου (η) κ. τ. λ.

(ἀκολουθεῖ.)

(α) Corp. Inscrips. Gr. N. 1732. 189. 190. 270. 353. 386. 1184. (Ἀλλὰ τὸ μὲν πρῶτον εἰς τάσπολὺ μεταγενεστέρας, τὸ δὲ δεύτερον εἰς τὰς Βοιωτικὰς μόνον ἐπιγραφάς. Σ. Ε.).

(β) Αὐτόθ. N. 100. 116. (εἰς μόνας τὰς πολὺ μεταγενεστέρας. Σ. Ε.).

(γ) Ἀνωτ. Κεφ. Β'. §. 6'.

(δ) Corp. Inscrips. Gr. N. 144. 3140.

(ε) » Ut H ex Hεκατόν, ita F ex Fεκς (Ξ. 0601. 6.) » natura esse coniecit Giesse. de Dial Aeol. II. pag. 123. » (Franz. El. Ep. Gr. pag. 348.). — (ζ) Corp. Inscrips. Gr. N. 147. — (η) Franz. El. Ep. Gr. pag. 351.

ΑΓΓΕΛΙΑ.

Πρὸς τοὺς ἀναγνώστας τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς Μελίσσης.

—o—

Μετὰ τὴν ἐνιαύσιον τῆς ἐν Ἀθήναις Ἰατρικῆς Μελίσσης περίοδον, ἥτις συμπληροῦται ἤδη ἀπὸ τῆς ἐνάρξεως τῆς δημοσιεύσεως αὐτῆς, χρέος ἡμῶν νομίζομεν νὰ εἴπωμεν ὀλίγα τινὰ περὶ τοῦ παρελθόντος, πρὶν ἢ δημοσιεύσωμεν τὸ πρῶτον φυλλάδιον τοῦ δευτέρου ἔτους.

Καὶ πρῶτον πάντων μετὰ συγκινήσεως ἐκφράζομεν τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν ἀντὶ τῆς εὐμενοῦς ὑποδοχῆς, τῆς ὁποίας ἠξιώθη παρὰ τοῦ δημοσίου καὶ τὸ ἐπιστημονικὸν τοῦτο ἔργον· δεύτερον δὲ εὐγνωμοσύνην ἰδιαιτέραν ἐκφράζομεν καὶ πρὸς τοὺς συντελέσαντας αὐτὸ ὀλίγον εἰς τὴν ἐφικτὴν εὐόδωσιν τοῦ ἔργου ἡμῶν διὰ τῶν πραγματειῶν, τὰς ὁποίας διὰ τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης εὑρεστήθησαν νὰ δημοσιεύσωσιν. Ἠλπίσαμεν πάντοτε εἰς τὴν ἐγκάρδιον σύμπραξιν τῶν συναδέλφων, καὶ αἱ ἐλπίδες ἡμῶν δὲν ἐματαιώθησαν· καὶ πολλαχόθεν τοῦ Κράτους, καὶ ἐκ τῆς πρωτευούσης, καὶ ἐκ Παρισίων, καὶ ἐκ Μονάχου, καὶ ἐκ τῆς Ἑπτανήσου, καὶ ἐκ τῆς δούλης Ἑλλάδος μᾶς ἐπέμφθησαν ἀξιόλογοι πραγματεῖαι πρὸς δημοσίευσιν· δι' αὐτῶν καὶ διὰ τῶν ὀλίγων κόπων, τοὺς ὁποίους ἡμεῖς κατεβάλομεν, ἠδυνήθημεν νὰ φανώμεν ἄχρι τοῦδε τοὐλάχιστον ἀκριβεῖς εἰς τὰς περὶ δημοσιεύσεως ὑποσχέσεις ἡμῶν· τὴν παραμονὴν τῆς πρώτης ἡμέρας ἑκάστου μηνὸς πάντοτε μέχρι τοῦδε τὰ φυλλάδια καὶ ἐν τῇ πρωτευούσῃ διενέμοντο, καὶ εἰς τὸ ταχυδρομεῖον ἐπέμποντο· ἡ ἀκρίβεια αὕτη ὀφείλεται ἐν μέρει καὶ εἰς τὸν ἀξιόλογον τυπογράφον ἡμῶν Κ. Κ. Ἀντωνιάδην, ὅστις μᾶς παρέσχε τῷ ὄντι ὅλας ἐκείνας τὰς εὐκολίας, τῶν ὁποίων ἡ ἔλλειψις καθιστᾷ δυσχερέστατον ἐνταῦθα τὸ ἔργον τοῦ δημοσιογράφου.

Καὶ τῶν μὲν ἡμετέρων ἔργων, τῶν ἄχρι τοῦδε δημοσιευθέντων, τὴν ἀξίαν δὲν ἀπόκειται εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκτιμήσωμεν, ἀλλ' οὐδὲ τολμῶμεν νὰ οἰκειοποιηθῶμεν καθ' ὁλοκληρίαν αὐτά, ἐπειδὴ τὰ πλείστα εἶναι ἐρανίσματα ἐκ τῶν δοκιμωτέρων συγγραμμάτων· τῶν δὲ ἀλλοτρίων, ἢ τῶν ἀλλαχόθεν πεμφθέντων, ἁρμοδιώτατοι κριταὶ εἶναι οἱ ἀναγνόντες ταῦτα. Ἰδὰν δ'

ἐπιτρέπηται καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ ἐκφράσωμεν γνώμην τινὰ περὶ τούτων, ἃς μᾶς συγχωρηθῇ νὰ εἴπωμεν πρὸς τιμὴν τῶν φιλοπονησάντων, ὅτι οὐχὶ μόνον ἐκ τῶν δημοσιευθέντων, ἀλλ' οὐδ' ἐξ ὅλων τῶν εἰς ἡμᾶς πρὸς τὸν σκοπὸν τοῦτον σταλέντων εὕρομέν τι τοιοῦτον, τὸ ὁποῖον, ἀσμένως δὲν ἤθελε παραλάβει πρὸς καταχώρισιν καὶ ὁ συντάκτης παντὸς οἵου δήποτε ἐν Εὐρώπῃ ἐκδιδομένου ἐπιστημονικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος· λυπούμεθα μάλιστα μεγάλως διότι τινῶν ἐξ αὐτῶν ἀπεποιήθημεν ἢ ἀνεβάλομεν τὴν δημοσίευσιν, εἴτε ἕνεκα ἄλλης προσφορωτέρας ὕλης, εἴτε ἕνεκα τῆς μεγάλης αὐτῶν ἐκτάσιως.

Αἱ παντοειδεῖς δυσχέρειαι, τὰς ὁποίας ἀπαντήσαμεν ἰδίως περὶ τὴν διεύθυνσιν (administation), καὶ κατ' ἐξοχὴν περὶ τὴν εἴσπραξιν τῶν συνδρομῶν, αἱ ἐπαυξηθεῖσαι μάλιστα μεγάλως καὶ ἀπροσδοκήτως ἕνεκα τῆς περιπλοκῆς τῶν πολιτικῶν πραγμάτων, καὶ ἡ ὀλιγωρία, τὴν ὁποίαν, ἴσως ἕνεκα τούτων, εὕρομεν, ὅπου μάλιστα ἠλπίζομεν νὰ εὕρωμεν τὴν μεγαλητέραν ἐνίσχυσιν, ἤθελον βεβαίως μᾶς ἀποθαρρύνει, ἂν ἀνελαμβάνομεν τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης μόνον πρὸς εὕρεσιν πόρου ζωῆς, ἢ πρὸς κτῆσιν προσόντων· ἀλλ' εἰς οὐδὲν τούτων οὔτε ἀποβλέψαντες οὔτε ἀποβλέποντες, καὶ ἐλπίζοντες πάντοτε εἴς τε τὴν σύμπραξιν τῶν συναδέλφων καὶ εἰς τὴν εὐμενῆ κρίσιν τῶν ἀναγνωστῶν, ἀναδεχόμεθα καὶ εἰς τὸ μέλλον τὴν δημοσίευσιν τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης ὑπὸ τοὺς αὐτοὺς ὅρους, ὑπὸ τοὺς ὁποίους ἐδημοσιεύσαμεν αὐτὴν καὶ ἄχρι τοῦδε· τουτέστι κατὰ μῆνα θέλομεν δημοσιεύει ἓν φυλλάδιον ἐκ τριῶν πάντοτε τυπογραφικῶν φύλλων συγκείμενον, ὡς τὸ ἀνὰ χεῖρας. Συνδρομὴν δὲ θέλουσι *προπληρόνει*·

Οἱ μὲν ἐν Ἀθήναις κύριοι συνδρομηταὶ δραχ.	18.
Οἱ δ' ἐν ταῖς ἐπαρχίαις, »	19.
Καὶ οἱ ἐκτὸς τοῦ Ἑλλην. Κράτους διάτριβοντες »	20.

Μόνον δὲ οἱ γινόμενοι τὸ πρῶτον ἤδη συνδρομηταί, καὶ προπληρόνοντες, δύνανται νὰ λαμβάνωσιν, ἐὰν εὐαρεστῶνται καὶ τὸν πρῶτον τόμον ἀντὶ δραχμῶν δώδεκα ἀριθ. 12.

Καὶ περὶ μὲν τοῦ σκοποῦ τῆς δημοσιεύσεως τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης καὶ περὶ τῆς ποιότητος, ἢ τῆς ἀξίας τῆς ὕλης, τὴν ὁποίαν θέλομεν δημοσιεύσει δι' αὐτῆς, δὲν ἔχομεν ἀνάγκην νὰ εἴπωμεν πολλά· διότι περὶ τούτων δύνανται νὰ συμπεράνωσιν οἱ ἀναγνῶσται, κρίνοντες ἐκ τῆς ποιότητος τῶν ἄχρι τοῦδε δημοσιευθέντων. Ἓν δὲ μόνον ἂς ἐπιτραπῇ καὶ εἰς ἡμᾶς νὰ προσθέσωμεν, τὸ ἑξῆς· ἡ ἐνθάρρυνσις δηλαδή, τὴν ὁποίαν ἐλάβομεν ἐκ τῆς εὐμενοῦς κρίσεως τῶν ἄχρι τοῦδε δημοσιευθέντων, μᾶς ὑποχρεοῖ νὰ προσπαθήσωμεν παντὶ σθένει νὰ καταστήσωμεν τὸ ἔργον ἡμῶν ὀσημέραι ὀλιγώτερον ἀτελές. Τὴν δ' ἐνθάρρυνσιν ταύτην ὀφείλομεν πρῶτον μὲν εἰς τὴν Α. Μεγαλειότητα, τὸν φιλόμουσον ἡμῶν Βασιλέα, διατάξαντα νὰ πληρωθῇ ἐκ τοῦ ἀνακτορικοῦ γραφείου τὸ ἀντίτιμον πέντε συνδρομῶν πρὸς ἔκδοσιν τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης, αὕτη δὲ εἶναι ἡ μόνη χρηματικὴ ἐνίσχυσις, τὴν ὁποίαν παρὰ μὴ συνδρομητῶν ἐλάβομεν· παρὰ δὲ τοῦ ὑπουργείου τῆς ἐκπαιδεύσεως, καὶ τοι τακτικῶς λαβόντος τὰ ἄχρι τοῦδε δημοσιευθέντα τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσας, δὲν ἐπληρώθη ὅμως οὐδ' αὐτὴ ἡ ἁπλῆ δεκαοκτάδραχμος συνδρομή. Κατὰ μέγα δὲ μέρος ὀφείλομεν τὴν ἐνθάρρυνσιν ταύτην καὶ εἰς συντάκτας τινὰς τῶν διασημοτέρων ἐν Γαλλίᾳ ἐπιστημονικῶν περιοδικῶν συγγραμμάτων, οἵτινες θέλοντες νὰ καταδηλώσωσι τὸ πρὸς τοὺς προγόνους ἡμῶν σέβας, εὐηρεστήθησαν νὰ μᾶς πέμψωσι καὶ ὡς ἐντάλματα τὰ ἴδια αὐτῶν περιοδικὰ συγγράμματα. Μόνη δὲ ἡ ἔφεσις τοῦ νὰ ἐκφράσωμεν καὶ δημοσίᾳ τὴν εὐγνωμοσύνην ἡμῶν μᾶς ἠνάγκασε νὰ δημοσιεύσωμεν τὰ περιστατικὰ ταῦτα, καὶ νὰ μνημονεύσωμεν μάλιστα ἐνταῦθα τῶν τε ὀνομάτων τῶν φιλελλήνων τούτων καὶ τῶν ὑπ' αὐτῶν ἐκδιδομένων σοφῶν συγγραμμάτων· εἶναι δὲ ταῦτα τὰ ἑξῆς· ὁ κύριος Alquie καθηγητὴς τῆς χειρουργικῆς κλινικῆς ἐν Μονπελλιέ, καὶ συντάκτης τῶν Annales cliniques de Montpellier. Ὁ κύριος Lucas-championnière, πρωτοσυντάκτης τοῦ ἐν Παρισίοις ἐκδιδομένου Journal de médecine et de chirurgie pratiques, καὶ οἱ κύριοι Amedée Latour καὶ Richelot; πρωτοσυντάκται τῆς ἐν Παρισίοις Union médicale· ὁ δὲ διάσημος ἐκδότης καὶ σχολιαστὴς τοῦ Ἱπποκράτους κύριος Littré μᾶς ἔγραψε περὶ τῆς ἀνάγκης τῆς διατηρήσεως ἑνὸς κἂν ἰατρικοῦ περιοδικοῦ συγγράμματος, καὶ ἰδίως τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης, τοσαῦτα, ὥστε, ἂν μὴ εἴχομεν ἄλλον τινὰ πόρον, καὶ ἔλεος ἔπρεπε νὰ ζητήσωμεν πρὸς διατήρησιν αὐτῆς.

Ἀναγγείλαντες τὸ πρῶτον τὴν ἔκδοσιν τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης εἴχομεν ὑποσχεθῆ καὶ σμικράν τινα ἀποζημίωσιν εἰς τοὺς εὐαρεσθησομένους νὰ μᾶς πέμψωσιν ἐπιστημονικὴν ὕλην πρὸς καταχώρισιν. Τὴν δοθεῖσαν τότε ὑπόσχεσιν εἴμεθα πρόθυμοι νὰ ἐκπληρώσωμεν ἤδη, καὶ παρακαλοῦμεν τοὺς ἀποστείλαντας ὕλην, ἐὰν μὲν οὗτοι ἦναι ταυτοχρόνως καὶ συνδρομηταί, νὰ ἐκπέσωσι τὸ κατὰ τὰ κηρυχθέντα ἀντίτιμον ἑκάστης πραγματείας ἐκ τοῦ χρηματικοῦ ποσοῦ, τὸ ὁποῖον ὀφείλουσι νὰ μᾶς πέμψωσι πρὸς ἀνανέωσιν τῆς συνδρομῆς· τοὐναντίον δὲ, νὰ μᾶς διατάξωσιν νὰ πληρώσωμεν ἀμέσως· Ἐπειδὴ ὅμως αἱ τοῦ παρελθόντος χρηματικαὶ εἰσπράξεις (ἵνα μὴ εἴπωμεν, καὶ ὑλικαὶ ζημίαι, τὰς ὁποίας ὑπέστημεν πρὸς ἔκδοσιν τῆς Ἰατρικῆς Μελίσσης,) μᾶς ἐπιβάλλουσιν αὐστηρὰν οἰκονομίαν, διὰ τοῦτο ἀναγγέλομεν, ὅτι τοῦ λοιποῦ οἱ εὐαρεσθησόμενοι νὰ μᾶς πέμψωσιν ἐπιστημονικὴν ὕλην πρὸς καταχώρισιν, πλὴν τῆς ἐγκαρδίου ἡμῶν εὐγνωμοσύνης, οὐδεμίαν θέλουσι λαμβάνει χρηματικὴν ἀποζημίωσιν· ταῦτο δὲ, κολακευόμεθα νὰ πιστεύωμεν, κατ' οὐδὲν θέλει ἐλαττώσει τὴν ὑπὲρ τῆς ἰατρικῆς Μελίσσης εὐμένειαν τῶν συναδέλφων· διότι οὐδεὶς τούτων βεβαίως ἔπεμψεν ὕλην χάριν τῆς εὐτελοῦς ἀποζημιώσεως, ἣν ὑπεσχέθημεν.

Ἐν Ἀθήναις, τῇ 25 Ἀπριλίου 1854.

Ὁ Συντάκτης

Ἀναστ. Ν. Γουδᾶς.